

”Ihmeellisistä salaisuuksista opastit minua”

Johdatus Hymnien kirjan (1QH) yhteisöllisiin hymneihin
ja hymnien käännös

Katri Antin
Uuden testamentin eksegetiikka
Pro gradu -tutkielma
elokuu 2010

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Käsikirjoituksen 1QH julkaisuhistoria	2
2.1 Käsikirjoituksen 1QH rekonstruointi	5
3. Hymnien kirjan synty ja käyttö.....	8
3.1 Hymnien kirjan varhainen tutkimushistoria	8
3.1.1 Vanhurskauden opettaja ja Hymnien kirja historian lähteenä.....	11
3.2 Mihin Hymnien kirjaa käytettiin?	12
3.3 Hymnien luokittelu – moderni tutkimus.....	14
4. Hymnien kirja vai Hodajot-kirjallisuus?	18
4.1 Hodajot-kirjallisuuteen kuuluvat käsikirjoitukset	19
4.2 Yhteisölliset hymnit käsikirjoituksissa 4QH ^a ja 1QH	26
4.3 Yhteisöllisten hymnien kokoelma	32
5. Käännös	34
1. Fragmentaarinen hymni (II,12–32)	37
2. Fragmentaarinen hymni (III,15–33).....	37
3. Valittujen vaellus (IV,1–41)	39
4. Jumalan tahdon noudattaminen (V,12–VI,33).....	42
5. Jumala vihaa epäoikeudenmukaisuutta (VI,34–VII,11).....	49
6. Jumala opettaa yhteisöä (VII,12–20)	50
7. Elämä lähellä Jumalaa (VII,21–VIII,41)	51
8. Jumalan ihmeteot (IX,1–X,4)	57
20. Jumala hallitsee kaikkea (XVII,38–XIX,5)	61
21. Jumala antaa tiedon (XIX,6–XX,6).....	64
22. Jumalan voima (XX,7–XXII,42).....	68
23. Ihmisten ja enkelten kohtalo (XXIII,1–XXV,33)	77
24. Jumalan ystävä (XXV,34–XXVI,42)	83
25. Fragmentaarinen hymni (XVII,12–14; XXVIII,11–15)	87
6. Profetia profeetattomana aikana – näkökulma hymnien tulkintaan.....	88
6.1 Käsitys profetiasta Toisen temppelin aikana muuttuu	88
6.2 Jumalan paljastama tieto.....	91
6.3 Kuka yhteisöllisten hymnien mukaan vastaanottaa tietoa?	93
6.4 Profeetallinen yhteisö	97
6.4.1 <i>Sod</i> – Missä, mitä ja kenen kanssa?.....	97
6.4.2 Palvelijasi	99
6.4.3 Ennusmerkin miehet	101
6.4.4 Ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi.....	103
6.5 Profeetallisen perinteen jatkajat	104
7. Loppukatsaus	106
Lähteet ja apuneuvot	110
Kirjallisuus	112
Lyhenteet lähde- ja kirjallisuusluettelossa	118

1. Johdanto

Tämän tutkielman tärkein tavoite on tarjota laadukas suomenkielinen käännös Hymnien kirjan (1QH)¹ yhteisöllisistä hymneistä. Hymnien kirja on yksi keskeisimmistä Qumranin luolista löydettyistä teksteistä, mutta suurinta osaa tekstistä ei ole aikaisemmin käännetty suomeksi. 1QH on pitkä käsikirjoitus, joten käännöksen laajuus on rajattava pro gradu -tutkielmaan sopivaksi. Hymnien kirja on jaettu perinteisesti kahteen osaan, opettajan hymneihin ja yhteisöllisiin hymneihin.² Näistä kahdesta ryhmästä olen valinnut tutkimukseni kohteeksi yhteisölliset hymnit, jotka sijoittuvat käsikirjoituksen 1QH alkuun (I–X,4) ja loppuun (XVII,38–XXVIII,42³). Yhteisöllisiä hymnejä on tutkittu vähemmän kuin opettajan hymnejä. Syynä tähän on todennäköisesti se, että yhteisölliset hymnit ovat fragmentaarisempia kuin opettajan hymnit, jotka sijoittuvat käsikirjoituksen hyvin säilyneeseen keskiosaan. Opettajan hymnit ovat herättäneet kiinnostusta myös siksi, että niiden on ajateltu tarjoavan tietoa hymnien kirjoittajasta ja Qumranin yhteisön⁴ historiasta. Yhteisöllisten hymnien kokoelma tulisi kuitenkin ottaa paremmin huomioon Hymnien kirjan tutkimuksessa, sillä sen laajuus oli alkuperäisestä tekstistä peräti kolme neljäsosaa, kun taas opettajan hymnit olivat vain yksi neljäsosa koko tekstin laajuudesta.

Aikaisemmin Hymnien kirjasta on käännetty suomeksi palstat IX–XI.⁵

Yhteisöllisten ja opettajan hymnien välinen raja kulkee palstan X alussa.

Päällekkäisyyttä aiemman käännöksen kanssa syntyy yhden palstan verran, mutta

¹ Käytän läpi tämän tutkielman Hymnien kirjan käsikirjoituksesta koodia 1QH. Samasta käsikirjoituksesta käytetään toisinaan myös koodia 1QH^a erotuksena toisesta Hymnien kirjan käsikirjoituksesta 1QH^b, joka on hyvin fragmentaarinen. Tässä tutkielmassa nimellä Hymnien kirja tarkoitetaan nimenomaan käsikirjoitusta 1QH ja siksi käytän nimeä ja koodia rinnakkain.

² Kts. lisää Hymnien kirjan hymnien luokittelusta luvuista kolme ja neljä.

³ Koska suurin osa palstasta XXVIII on tuhoutunut, ei tiedetä, sisälsikö se kaikki mahdolliset 42 riviä. Joka tapauksessa yhteisöllisten hymnien ajatellaan jatkuneen käsikirjoituksen 1QH loppuun asti. Kts. käsikirjoituksen 1QH fyysisistä piirteistä luvusta 2.1.

⁴ En ota tässä työssä kantaa Qumranin yhteisön tai sitä ympäröivän laajemman liikkeen syntyyn ja luonteeseen. Käytän tässä tutkielmassa nimitystä Qumranin yhteisö tai yhteisö, jolla tarkoitan yhteisöä, joka luki Hymnien kirjaa ja muita Qumranin luolista löytyneitä tekstejä. Oletan kuitenkin, että Qumranilta löydetyt tekstit ovat kokoelma, joka on peräisin samalta liikkeeltä (Jokiranta 2009, 109). Vaikka käytänkin tässä tutkielmassa termiä ”yhteisö” termin ”liike” sijaan, en rajaa pois sitä mahdollisuutta, että Hymnien kirja on ollut käytössä myös laajemmassa liikkeessä eikä vain yhdessä yhteisössä.

⁵ Tepsa 1993, 3. Tepsan pro gradu -tutkielmassa palstat IX–XI on numeroitu palstoiksi 1–3 kuten Sukenikin *editio princeps*issä, johon Tepsan käännös ja muu vanhempi tutkimus perustuvat. Selvyyden vuoksi käytän läpi koko tämän tutkielman uusia palsta- ja rivinumerointia. Nämä palsta- ja rivinumerot ovat peräisin uudesta DJD XL -editiosta (2009), johon käännökseni perustuu. Kirjoitan nämä uudet palstanumerot roomalaisilla numeroilla. Monet tutkijat ilmoittavat Sukenikin palstanumerot hakasuluissa uusien palstanumeroiden jälkeen. Jos tässä tutkielmassa on tarpeen ilmoittaa vanhat palsta- ja rivinumerot, ilmoitan ne selkeästi alaviitteessä. Alaluvussa 2.1 esiintyvää taulukkoa voi käyttää apuna vanhojen ja uusien palstanumeroiden vertailussa.

oma käännökseni perustuu eri editioon kuin vanhempi käännös. Käännökseni perustuu uuteen, vuonna 2009 julkaistuun Hymnien kirjan editioon,⁶ joka on laadittu käsikirjoituksen materiaalisesta rekonstruktiosta saatujen tutkimustulosten avulla. Uudessa editiossa on myös korjattu monia lukutapoja erityisesti heikosti näkyvien piirtojälkien kohdalla.

Paneudun seuraavassa luvussa (2) käsikirjoituksen pitkään ja monimutkaiseen julkaisuhistoriaan, joka on johtanut muun muassa siihen, että käsikirjoituksen palstojen ja rivien numeroinnissa on monenlaisia käytäntöjä. Esittelen julkaisuhistorian yhteydessä materiaalsen rekonstruktion menetelmän, josta on hyötyä erityisesti fragmentaarisia yhteisöllisiä hymnejä rekonstruoitaessa.

Käännöksen lisäksi perehdyn Hymnien kirjan tutkimushistorian ydinkohtiin. Keskeisiä kysymyksiä ovat, millä tavoin Hymnien kirjan hymnit voidaan luokitella ja miten käsikirjoitus on syntynyt. Viimeaikaisessa tutkimuksessa on myös herännyt kysymys, missä määrin yhteisölliset hymnit ovat yhtenäinen kokoelma. Otan kantaa tähän kysymykseen luvuissa neljä ja kuusi. Luvussa neljä tarkastelen yhteisöllisiä hymnejä osana laajempaa ja sisällöltään monipuolista Hodajot-kirjallisuutta.⁷ Luvussa kuusi tutkin, mitä yhteisöllisistä hymneistä saadaan tietää, kun niitä tarkastellaan profetian näkökulmasta. Profetian esiintymistä yhteisöllisissä hymneissä ei ole aikaisemmin juuri tutkittu. Näiden laajojen yhteisöllisten hymnien luonnetta koskevien kysymysten vuoksi kommentoin muita yhteisöllisten hymnien sisältöön ja kieleen liittyviä seikkoja käännöksen yhteydessä alaviitteissä.

2. Käsikirjoituksen 1QH julkaisuhistoria

Beduiinit löysivät käsikirjoituksen 1QH vuonna 1947 yhtenä ensimmäisistä Qumranin käsikirjoituksista. Käsikirjoitukset päätyivät vielä samana vuonna professori Eliezer Sukenikille, joka osti käsikirjoituksen 1QH ja kaksi muuta käsikirjoitusta Betlehemissä. Sukenik kuoli vuonna 1952, mutta hän ehti kahdessa julkaisussaan kuvailla tekstejä ja julkaista osia niistä vuosina 1948 ja 1950. Koko käsikirjoituksen editio ilmestyi vuonna 1955 professori Nahman Avigadin ja

⁶ *Discoveries in the Judaean Desert XL. 1QHodayot^a with Incorporation of 1QHodayot^b and 4QHodayot^{a-f}* (2009). Editio perustuu pitkälti Hartmut Stegemannin tutkimukseen, mutta hän kuoli, ennen kuin editio saatiin valmiiksi. Edition julkaisemisesta huolehti Eileen Schuller ja tekstin kääntämisestä Carol Newsom. En viittaa tässä työssä editioon sen tekijöiden nimillä vaan teoksen nimellä, esimerkiksi DJD XL 2009, 103.

⁷ Käsikirjoituksen heprean- ja englanninkieliset nimet מגילת ההודיות / *Thanksgiving Scroll*, *Hodayot* ovat syntyneet hymnien aloitusformelista אודנה אדוני, ”Minä kiitän sinua Herrani”. Sukenik 1955, 39.

hänen assistenttinsa Jacob Lichtin työn tuloksena.⁸ Editiossa esitetään ensin 12 yhtenäistä palstaa ja niiden jälkeen 66 fragmenttia suuruusjärjestyksessä. Licht oli yrittänyt selvittää, miten fragmentit liittyivät yhteen, mutta Avigadin mielestä siihen ei ollut aikaa, vaan käsikirjoitus piti julkaista mahdollisimman nopeasti.⁹ Jo Sukenik oli ehdottanut, etteivät palstat, jotka Sukenik oli numeroinut numeroin 1–12, kuuluneet alun perin käsikirjoituksen alkuun.¹⁰

Se, että fragmentteja oli niin runsaasti, ja ettei niiden alkuperäisestä sijainnista käsikirjoituksessa ollut selvyttä, vaikeutti tekstin tutkimusta vuosikymmeniksi. Vuonna 1962 Hartmut Stegemann otti tehtäväkseen selvittää, mikä oli käsikirjoituksen alkuperäinen pituus ja korkeus. Stegemann kehitti metodin fragmentaaristen käsikirjoitusten rekonstruoimiselle. Väitöskirjassaan Stegemann selvitti käsikirjoituksen kokonaispituutta ja palstojen järjestystä. Hän numeroi ennestään tunnetut palstat edelleen samalla tavoin kuin Sukenik, mutta fragmenteista rekonstruoiduille palstoille hän antoi nimet 12A–12F. Stegemann myös ehdotti väitöskirjassaan joitakin erilaisia lukutapoja verrattuna Sukenikin lukutapoihin. Lisäksi Stegemann tunnisti myöhemmin luolasta yksi löydetty fragmentti toiseksi Hymnien kirjan käsikirjoitukseksi, jolle hän antoi nimen 1QH^b.¹¹

Tietoisuus uudesta palstojen järjestyksestä levisi hitaasti, sillä Stegemannin väitöskirjaa ei julkaistu. Väitöskirjansa valmistumisen jälkeen Stegemann tutki tekstin lukutapoja. Hän vertaili eri tutkijoiden ehdottamia lukutapoja palstojen IV–XV tekstiin ja niihin fragmentteihin, joissa oli kirjuri A:n käsialaa.¹² Stegemann kuitenkin keskeytti työnsä, minkä vuoksi hän ei tutkinut palstoja XVI–XXVI yhtä tarkasti. 1960-luvun aikana Stegemann ja John Strugnell kävivät kirjeiden välityksellä keskustelua luolasta neljä löytyneistä Hymnien kirjan käsikirjoituksista,¹³ joiden kanssa Strugnell työskenteli. Strugnell lähetti Stegemannille kuvia luolan neljä fragmenteista sekä transkription ja kommentaarin, jonka hän oli laatinut. Sen perusteella, miten luolan neljä ja yksi käsikirjoitusten tekstit olivat päällekkäisiä, Strugnell arvioi vuonna 1968, että Stegemannin rekonstruktio käsikirjoituksesta 1QH oli luotettava. Stegemann

⁸ *The Dead Sea Scrolls of the Hebrew University*, 1955.

⁹ Stegemann 2000, 272–273.

¹⁰ Sukenik 1955, 38.

¹¹ DJD XL 2009, 2–3. Stegemann ei ollut kuitenkaan ensimmäinen, joka ehdotti fragmenttien jakaantuvan kahdeksi eri käsikirjoitukseksi. Kts.

¹² Kts. käsikirjoituksen 1QH eri kirjureista seuraavasta alaluvusta 2.1.

¹³ Luolan neljä Hymnien kirjan käsikirjoituksista enemmän luvussa neljä.

kirjoitti päivitetyn version väitöskirjastaan ja tutkimus sai nimekseen *Hinweise zur Neuedition von 1QHodayot*. Tässä tutkimuksessa Stegemann numeroi palstat uudelleen. Hän merkitsi tekstiin myös luolan neljä Hymnien kirjan käsikirjoitusten paralleelikohdat ja täydensi niiden avulla käsikirjoituksen 1QH tekstiä. Koska Stegemann käytti tutkimuksessaan hyväksi luolan neljä käsikirjoitusta, joista Strugnell ei ollut vielä julkaissut editiota, ei Stegemannkaan julkaissut omaa tutkimustaan.¹⁴

Vuonna 1988 Émile Puech julkaisi oman rekonstruktionsa 1QH-käsikirjoituksesta.¹⁵ Hän tiesi vain vähän Stegemannin rekonstruktiosta, jota ei ollut koskaan julkaistu, mutta päätyi siitä huolimatta käytännössä samaan tulokseen kuin Stegemann. Puech kuitenkin pystyi sijoittamaan enemmän fragmentteja paikoilleen kuin Stegemann. Puech myös tunnisti 1QH-käsikirjoitukseen kuuluvaksi muutaman sellaisen fragmentin, joita Sukenik tai Stegemann eivät olleet tunnistaneeet. Puech onnistui sijoittamaan niistä osan, ja Stegemann hyväksyi Puechin arviot aiemmin tunnistamattomista fragmenteista.¹⁶

Vaikka uusi palstajärjestys on huomioitu 1990- ja 2000-luvuilla julkaistuissa editioissa, noudatetaan niissä Sukenikin rivinumeroitua. Ongelmia aiheuttaa myös se, ettei fragmenttien tarkkaa sijaintia palstalla ole määritelty: monet fragmentit on esitetty peräkkäin, vaikka ne olisivat sijainneet alun perin käsikirjoituksessa 1QH rinnakkain.¹⁷

1980-luvun lopussa Strugnellin terveys heikentyi niin, että hän pyysi Eileen Schulleria huolehtimaan luolan neljä Hymnien kirjan käsikirjoitusten julkaisemisesta *Discoveries in the Judaean Desert* -sarjassa (DJD). Käsikirjoitukset julkaistiin vuonna 1999,¹⁸ minkä jälkeen Stegemann alkoi jälleen työstää uutta editiota 1QH-käsikirjoituksesta, joka perustui materiaaliseen rekonstruktion ja hänen omiin lukutapoihinsa. Schuller, joka oli julkaissut luolan neljä Hymnien kirjan käsikirjoitukset, työskenteli Stegemannin kanssa. Stegemann kuitenkin kuoli yllättäen vuonna 2005, minkä vuoksi myös 1QH-käsikirjoituksen julkaiseminen DJD-sarjassa jäi Schullerin tehtäväksi.¹⁹ Editio julkaistiin viimein vuonna 2009.

¹⁴ DJD XL 2009, 4.

¹⁵ Puech 1988a, 43. Sivulla 43 Puech esittelee rekonstruktionsa tiivistetysti.

¹⁶ Stegemann 2000, 272.

¹⁷ Näin esimerkiksi editioissa *The Dead Sea Scrolls Reader. Poetic and Liturgical texts* (2005) ja *The Dead Sea Scrolls Study Edition. Volume one, 1Q1–4Q273* (1997).

¹⁸ *Discoveries in the Judaean Desert XXIX. Poetical and Liturgical Texts, part 2*.

¹⁹ DJD XL 2009, 5.

2.1 Käsikirjoituksen 1QH rekonstruointi

Tässä alaluvussa kuvailen Hartmut Stegemannin kehittämää metodia, jonka avulla fragmentaarisen käsikirjoituksen alkuperäistä kokoa voidaan arvioida. Luvun lopussa perehdyn käsikirjoituksen 1QH fyysisiin ominaisuuksiin ja siihen, mitä käsikirjoituksesta on saatu selville materiaalisen rekonstruktion metodin avulla.

Sadoista Qumranin luolista löytyneistä käsikirjoituksista vain yhdeksän on kohtalaisen hyvin säilyneitä käärejä. Muut kääret ovat säilyneet erikokoisina fragmentteina.²⁰ Ensimmäiset Qumranin käsikirjoitusten tutkijat pyrkivät selvittämään, mitkä fragmentit kuuluivat samaan käsikirjoitukseen. He vertailivat esimerkiksi käsikirjoituksen materiaalia, marginaaleja, käsialaa ja ortografiaa, vaikkakin kaikki nämä ominaisuudet voivat jonkin verran vaihdella saman käsikirjoituksen sisällä.²¹ Samaan käsikirjoitukseen kuuluvia fragmentteja voidaan liittää yhteen, mikäli niissä on toisiaan täydentäviä reunoja tai kirjain tai sana jatkuu fragmentista toiseen. Jos luettavaa tekstiä on kohtuullinen määrä, voidaan tekstille etsiä paralleelia muista käsikirjoituksista, mikä helpottaa käsikirjoituksen rekonstruointia.²² Fragmentaarisen käsikirjoituksen rekonstruointi on hankalaa etenkin silloin, kun tekstillä ei ole paralleelia. Stegemannin metodi on käyttökelpoinen silloin, kun mainitut perinteiset toimenpiteet käsikirjoituksen rekonstruointiseksi eivät auta. Materiaalisen rekonstruktion avulla voidaan käsikirjoituksen fyysisen ulkomuodon perusteella määritellä, minkä kokoinen käsikirjoitus oli alun perin.

Tieto siitä, millaisia Qumranin käsikirjoitukset ovat olleet ja miten ne vaurioituivat luolissa, auttaa käsikirjoituksen rekonstruoinnissa. Muutamaa ostrakaa ja Kuparikääröä lukuun ottamatta kaikki Qumranin käsikirjoitukset ovat nahkaa tai papyrusta ja suurin osa käsikirjoituksista on ollut alun perin käären muotoisia.²³ Käären fyysiset ominaisuudet saavat aikaan sen, että luolan kosteus tuhoaa käsikirjoituksia tietyllä tavalla. Koska käären keskellä on tyhjää tilaa, pääsee kosteus leviämään siihen sekä ulko- että sisäpuolelta. Se osa käärestä, joka on lattiaa vasten, on yleensä tuhoutunut kosteuden vuoksi. Jos käsikirjoituksen alareuna on ollut maata vasten, usein koko käsikirjoituksen alareuna on tuhoutunut, koska kääreessä on monta kerrosta päällekkäin. Erilaiset vauriot käsikirjoituksissa ovat tärkeitä johtolankoja, koska käären pyöreän mallin ansiosta

²⁰ Steudel 1998, 516–517.

²¹ Steudel 1998, 519.

²² Stegemann 1990, 191–192.

²³ Stegemann 1990, 193.

samanmuotoiset vauriot toistuvat kerroksesta toiseen. Niinpä muodoltaan samanlaisten fragmenttien täytyy kuulua vaakatasossa samalle korkeudelle. Mitä enemmän tuhoutumisen jäljet muistuttavat toisiaan, sitä lähempänä toisiaan fragmentit ovat olleet kääron kerroksissa. Jos käsikirjoituksessa on muodoltaan samanlaisia aukkoja tai fragmentteja, pienenee niiden etäisyys tekstin alusta kohti tekstin loppua, kun käsikirjoitus on rullattu niin, että tekstin alku on kääron ulkoreunassa. Se, kuinka paljon muutosta kerroksesta toiseen tapahtuu, voidaan laskea ottamalla huomioon käsikirjoituksen materiaalin paksuus, ja se, kuinka tiukasti käsikirjoitus on rullattu. Papyruskäärö on materiaaaliltaan paksua ja siksi se on huomattavasti kookkaampi kuin nahkakäärö. Siksi pidemmät tekstit kirjoitettiin mieluummin nahalle.²⁴

Käsikirjoitus 1QH oli alun perin noin 4.5 metriä pitkä. Se sisälsi 7 nahkaista sivua, jotka olivat noin 60 senttiä leveitä ja sisälsivät neljä palstaa.²⁵ Nahkaiset arkit on työstetty erittäin hienoiksi, mistä on päätelty, että tekstin kopioija piti tekstiä suuressa arvossa.²⁶ Nykyään käsikirjoitus on pahoin tummunut.²⁷ Koko käärö sisälsi alun perin 28 palstaa, joista palstoilla I–XVIII on arvioitu olleen tekstiä 41 riviä ja palstoilla XIX–XXVIII 42 riviä. Käsikirjoituksen on kopioinut kolme kirjuri, joista kirjuri A on kopioinut palstat I–XIX,22, kirjuri B vain rivit XIX,23–26 ja kirjuri C riviltä XIX,27 käsikirjoituksen loppuun. Kirjuri B:n oli todennäköisesti tarkoitus kopioida enemmän kuin neljä riviä, mutta hän ei ole jostain syystä voinut jatkaa työtään. Kirjuri A ja C eroavat toisistaan siten, että kirjuri C kirjoittaa säännöllisesti täydemmällä ortografialla kuin kirjuri A.²⁸ Käsikirjoitus on kirjoitettu herodilaisella käsialalla.²⁹ Tutkittaessa käsikirjoituksessa käytettyä mustetta luonnontieteellisillä metodeilla on todettu, että käsikirjoitus on peräisin Kuolleen meren alueelta.³⁰

Hymnien kirjassa esiintyy osittain täydennettynä neljä *LeMaskil*-formelia, jotka sijaitsevat riveillä V,12; VII,21; XX,7 ja XXV,34. Puech on esittänyt teorian, jonka mukaan Hymnien kirja jakaantuu viiteen jaksoon, joista jokainen alkaa *LeMaskil*-formelilla. Teorian mukaan Hymnien kirjan viisijaossa on otettu esimerkkiä Psalmien kirjan jaosta viiteen kirjaan.³¹ Teoria on hypoteettinen, sillä

²⁴ Stegemann 1990, 193–197.

²⁵ Stegemann 2000, 276.

²⁶ Puech 2000a, 365.

²⁷ Osa käsikirjoituksesta on aina nähtävillä Shrine of the Book -museossa Jerusalemissa.

²⁸ Tov 2004, 21–22.

²⁹ Davies, Brooke & Callaway 2002, 94.

³⁰ Rabin 2009, 102.

³¹ Puech 1988a, 53; Puech 2000a, 366–367.

oletettu ensimmäinen *LeMaskil*-formeli ei ole säilynyt. Jos käsikirjoitus 1QH myös alkaa *LeMaskil*-formelilla, formeli esiintyy joka neljäs tai viides palsta, kun opettajan hymnit poistetaan käsikirjoituksen keskeltä.³² Poikkeuksena on toinen *LeMaskil*-ryhmä, joka alkaa palstalta V ja päättyy jo palstan VII riville 20. On kuitenkin huomattava, ettei samanlaisia hymnejä ole koottu samoihin *LeMaskil*-ryhmiin: Esimerkiksi lähellä toisiaan kopioidut hymnit 21, 22 ja 24³³ jakavat yhteisen liturgisen teeman,³⁴ mutta ne sijaitsevat käsikirjoituksessa eri *LeMaskil*-ryhmissä. Hymni 21 kuuluu kolmanteen ryhmään, hymnistä 22 alkaa neljäs ryhmä ja hymnistä 24 käsikirjoituksen viimeinen eli viides ryhmä. Yhteisöllisiä hymnejä tutkinut Angela Kim Harkins (2005& 2008) on hyödyntänyt Puechin teoriaa tutkimuksissaan.

Käsikirjoituksen materiaalisen rekonstruktion jälkeen on palstoista IV–XXVI säilynyt noin kolme neljäsosaa³⁵ ja täydennysten jälkeen koko käsikirjoituksesta on säilynyt vähän yli 75 prosenttia. Stegemannin järjestettyä palstat uudestaan sijoittuvat Sukenikin palstat 1–12 käsikirjoituksen keskiosaan ja vastaavat Stegemannin palstoja IX–XX. Sukenikin palstat 13–16 taas vastaavat Stegemannin palstoja V–VIII.

Taulukko 1. Uusi palstajärjestys

Palstojen numerointi (Sukenik)	Palstojen numerointi (Stegemann)
1–12	IX–XX
13–16	V–VIII
17	IV
18, 1–16	XXIII
18, 16–33	XXI
19, 1–7	XXIV
19, 8–10	XXII

Lisäksi Stegemann sijoitti fragmentteja myös palstoille II, III, XXV, XXVI, XXVII ja XXVIII, jolloin ainoastaan palstaa I ei voitu rekonstruoida ollenkaan.

³² Angela Kim Harkins on huomoinut, ettei yksikään *LeMaskil*-formeli sijaitse opettajan hymneissä ja että opettajan hymnit voidaan poistaa käsikirjoituksen 1QH keskeltä ilman, että käsikirjoituksen viisijako häiriintyy. Kts. lisää luvusta 4.2.

³³ Olen numeroinut kääntämäni yhteisölliset hymnit. Taulukko hymnien numeroinnista löytyy luvun viisi alusta.

³⁴ Kts. liturgisista hymneistä luvusta 4.2.

³⁵ Stegemann 2000, 276.

Rekonstruktio on kuitenkin huomattavasti epävarmempi palstoilla II–III ja XXVII–XXVIII kuin muilla palstoilla.³⁶

Stegemannin ja Puechin laatima palstajärjestys on yleisesti hyväksytty tutkijoiden keskuudessa, mutta rivinumeroinnissa on noudatettu kahdenlaista käytäntöä. Osa tutkijoista on merkinnyt rivinumerot edelleen Sukenikin rivinumeroinnin mukaan, mutta samalla he noudattavat palstojen numeroinnissa uudempaa, Stegemannin ja Puechin numerointia. Kuitenkin nyt kun käsikirjoituksesta on ilmestynyt uusi editio, siirtyvät tutkijat todennäköisesti noudattamaan kyseisen edition käytäntöjä. Koska Stegemann määritteli joka palstalle rivinumerot 1–41 tai 1–42, eroavat DJD-edition rivinumerot kaikkien muiden editioiden ja tutkimusten käyttämästä rivinumeroista, koska niissä ei merkitä jokaiselle palstalle rivien alkuperäistä määrää. Kun viitataan tässä tutkielmassa muiden tutkimustuloksiin, olen muuttanut käyttämieni tutkimusten rivinumeroinnit vastaamaan DJD-edition rivinumerointia ja ilmoitan tarvittaessa tutkijan itsensä käyttämät rivi- ja palstanumerot alaviitteissä.

3. Hymnien kirjan synty ja käyttö

Tässä luvussa käsittelen Hymnien kirjan tutkimushistoriaa, jonka keskeisiä kysymyksiä ovat olleet Hymnien kirjan synty, käyttö ja hymnien luokittelu. Koska Hymnien kirjan tutkimushistoria on laaja ja koska tämä tutkielma käsittelee vain yhteisöllisiä hymnejä, esittelen vain tutkimushistorian ydinkohdat. Käsittelen hymnien luokittelua koskevaa tutkimushistoriaa kahdessa luvussa: varhaisessa tutkimushistoriassa (3.1) ja modernissa tutkimushistoriassa (3.3). Tämä jako antaa selkeän kuvan toisaalta teorioiden muodostumisesta, ja toisaalta taas tutkimuksen nykytilanteesta. Luvussa 3.2. perehdyn viimeaikaisessa tutkimuksessa esitettyihin näkemyksiin siitä, mikä oli Hymnien kirjan käyttötarkoitus.

3.1 Hymnien kirjan varhainen tutkimushistoria

Hymnien kirjan tutkimuksen ensimmäisinä vuosikymmeninä tutkimuksen keskipisteessä olivat kysymykset Hymnien kirjan hymnien luokittelusta, tekstin kirjoittajasta ja hymnien käytöstä. Aluksi koko Hymnien kirjaa pidettiin yhtenäisenä kokonaisuutena, jolloin koko tekstillä katsottiin olevan sama käyttökonteksti. Pian kuitenkin syntyi ajatus kahdesta eri kokonaisuudesta Hymnien kirjan sisällä, mikä vaikutti myös siihen, mitä hymnien kirjan *Sitz im Lebenistä* ajateltiin.

³⁶ DJD XL 2009, 49–55, 310–311.

Tutkijat ovat keskustelleet siitä, onko Hymnien kirjaa käytetty yhteisöllisesti vai yksityisesti. Hans Bardtke on ehdottanut hymneille yksityistä käyttöä. Hän perustelee väitettä sillä, että sanaa ”minä” käytetään Hymnien kirjassa individualistisessa merkityksessä ja Jumalaa³⁷ puhutellaan pronomiinilla ”sinä”. Bardtken mukaan myöhäisjuutalaisella psalmikirjallisuudella, johon Hymnien kirjakin kuului, ei ollut kultillisia käyttöä vaan psalmikirjallisuus oli viisauspiirien tuottamaa.³⁸ Bardtken mukaan hymneillä oli pääasiallisesti didaktinen tarkoitus, ja osa tekstistä muistuttaa katekismusta.³⁹

Svend Holm-Nielsen on yksi harvoista tutkijoista, joka on laatinut koko Hymnien kirjaan kommentaarin. Kommentaarin lisäksi hän on ottanut tutkimuksessaan kantaa kysymykseen Hymnien kirjan käytöstä. Hän esittää Bardtkeen nähden vastakkaisen näkemyksen, jonka mukaan hymnit olivat yhteisön liturgisia lauluja ja ylistystä. Joidenkin hymnien⁴⁰ kieli muistuttaa huomattavasti niitä kohtia Yhdyskuntasäännössä (1QS), joissa puhutaan uusien jäsenien ottamisesta yhteisöön. Hymnit voivat siis liittyä seremonioihin, joita toimitettiin, kun yhteisöön liittyi uusia jäseniä. Holm-Nielsenin mukaan hymnit sen sijaan eivät liity sapatin, sovituspäivän tai uuden kuun juhlan kaltaisiin juhliin. Hymnien ymmärtäminen liturgisiksi teksteiksi tarkoittaa Holm-Nielsenille sitä, ettei hän pidä hymnejä kenenkään tietyn historiallisen henkilön kirjoittamina.⁴¹

Kysymys Hymnien kirja kirjoittajasta ja tekstin *Sitz im Lebenistä* on liitetty Hymnien kirjan tutkimuksessa toisiinsa. Vuodesta 1961 eteenpäin alkoi aktiivinen keskustelu hymnien luokittelusta. Hymnit luokiteltiin kahteen eri luokkaan lähinnä niiden sisällön eikä niiden kielen tai tyylin perusteella.⁴² Ensimmäinen tutkija, joka tunnisti Hymnien kirjassa kahdenlaisia hymnejä, oli Günter Morawe. Hän jakaa hymnit kiitospsalmeihin ja synnintunnustushymneihin.⁴³ Kiitospsalmien tunnusmerkki on Morawen mukaan kuvaus psalmistin ahdistuksesta ja pelastuksesta ja psalmistin kokema ahdistus ja pelastus saavat hymneissä eskatologisen mittakaavan. Morawe luokitteli kiitospsalmeiksi hymnit,

³⁷ Läpi koko tutkielman isolla kirjaimelle kirjoitettu sana ”Jumala” viittaa Hymnien kirjassa puhuttuun Israelin Jumalaan. Lisäksi yhteisöllisten hymnien käännöksessä (luku viisi) isolle kirjaimella kirjoitettu persoonapronomini ”Sinä” viittaa Jumalaan.

³⁸ Bardtke 1956, 227, 230.

³⁹ Bardtke 1956, 229.

⁴⁰ Sukenikin edition mukaan nämä ovat jaksot 14,8–22; 14, 23–28; 16,1–7; 17,9–15; 17–5. Holm-Nielsen 1960, 244. Palstat 14–17 on numeroitu uudestaan palstoiksi VI–IX ja ne ovat osa yhteisöllisiä hymnejä.

⁴¹ Holm-Nielsen 1960, 341–348.

⁴² Kittel 1981, 3.

⁴³ Saksaksi *die Danklieder* ja *die hymnischen Bekenntnislieder*. Morawe 1961, 169.

jotka sijaitsevat palstoilla X–XVII, lukuun ottamatta jaksoa palstoilla XV–XVI.⁴⁴
Toinen hymnien luokka on synnintunnustushymnit, joiden keskeinen teema on teologinen reflektio.⁴⁵

Kaksi tutkijaa kehittivät Morawen ideoita eteenpäin. Näiden tutkimusten myötä nimitykset opettajan hymnit ja yhteisölliset hymnit ovat tulleet osaksi Hymnien kirjan tutkimusta. Vaikka Gert Jeremiaksen tutkimus Vanhurskauden opettajasta julkaistiin ennen Heinz-Wolfgang Kuhnin tutkimusta yhteisöllisistä hymneistä, vasta Kuhn käytti ryhmistä nimityksiä yhteisöllisesti hymnit ja opettajan hymnit.⁴⁶ Kuhnin mukaan yhteisölliset hymnit⁴⁷ ovat pääasiassa niitä hymnejä, joita Morawe kutsuu synnintunnustushymneiksi, mutta Kuhn luokittelee yhteisöllisiksi hymneiksi enemmän hymnejä kuin Morawe luokitteli synnintunnustushymneiksi.⁴⁸ Kuhn pyrki määrittelemään ja nimeämään tarkasti ne osat, joista hymnit muodostuvat, mutta vain nimitystä ”alhaisuuden ylistys” on käytetty nykytutkimuksessa.⁴⁹ Pääasiallisesti yhteisölliset hymnit muodostuvat Kuhnin mukaan kolmesta elementistä: soteriologinen tunnustus, alhaisuuden ylistys (ja sitä läheisesti muistuttava kurjuuden tutkiskelu) ja hymninen pääosa.⁵⁰ Soteriologisen tunnustuksen piirteitä ovat alkusanat *כי ואדעה כי* ja *ואני ידעתי כי*. Tunnustuksen aiheena ovat Jumalan pelastavat teot. Toisinaan soteriologisissa tunnustuksissa nimetään myös ne onnettomuudet, jotka kohtaavat jumalattomia ihmisiä. Alhaisuuden ylistys tarkoittaa jaksoa, jossa kuvataan ihmisen syntisyyttä ja alhaisuutta suhteessa Jumalan oikeamielisyyteen ja voimaan. Alhaisuuden ylistyksissä on aina myös jakso, jossa toisin kuin kurjuuden tutkiskelussa ylistetään Jumalaa. Sekä alhaisuuden ylistykseen että kurjuuden tutkiskeluun liittyvät kuitenkin retoriset kysymykset. Hymnien pääjaksot käsittelevät erilaisia teemoja, kuten luomista, eikä teksti ole niin kaavamaisista kuin kahdessa aiemmassa elementissä. Pääjaksoissa Jumalaa puhutellaan yksikön toisessa

⁴⁴ Sukenikin edition mukaan kyse on palstoista 2–9 ja jaksosta 7,26–8,3. Katso yksityiskohtainen taulukko Morawe 1961, 166. Stegemannin ja Sukenikin editioiden rivinumerot eivät vastaa enää toisiaan.

⁴⁵ Morawe 1961, 162, 107.

⁴⁶ Tarkalleen ottaen Kuhn jaottelee hymnit kolmeen ryhmään, mutta kolmas ryhmä sisältää vain lyhyen jakson (2,20–30) tekstiä. Kuhn 1966, 21–23

⁴⁷ Saksaksi *die Gemeindelieder*. Kuhn 1966, 24–25.

⁴⁸ Kuhn ei luokittele yhteisöllisiksi hymneiksi esimerkiksi (Sukenikin edition mukaan) palstoja 18 ja 19.

⁴⁹ Termiä käyttää mm. Sarah Tanzer. Kts. Tanzerin tutkimuksesta lisää luvussa 3.3.

⁵⁰ Saksaksi *soteriologisches Bekenntnis, Niedrigkeitsdoxologie, Elendsbetrachtung ja Hauptteil*.

persoonassa. Pääjaksot myös sisältävät henkilökohtaisempia teemoja kuin soteriologinen tunnustus, alhaisuuden ylistys ja kurjuuden tutkiskelu.⁵¹

Gert Jeremiaksen mukaan opettajan hymnit⁵² ovat kirjallisesti yhtenäisempi kokonaisuus kuin yhteisölliset hymnit. Opettajan hymnit ja yhteisölliset hymnit eroavat toisistaan sanastollisesti: Monet yhteisöllisissä hymneissä esiintyvät keskeiset sanat esiintyvät opettajan hymneissä joko harvoin tai eivät ollenkaan. Myös opettajan hymneissä käytetään sanoja, jotka esiintyvät harvemmin yhteisöllisissä hymneissä. Opettajan hymneissä psalmistin ääni on henkilökohtaisempi kuin yhteisöllisissä hymneissä. Jeremiaksen mukaan psalmisti kertoo itsestään asioita, jotka eivät voi kuvata kuin yhtä ihmistä. Opettajan hymneissä kerrotaan, että Jumala erottelee psalmistin avulla oikeamieliset ja synnintekijät, että Jumala on kätkenyt häneen salaisuuden pelastuksesta ja että Jumala itse on opettanut psalmistia. Jeremiaksen mukaan opettajan hymneissä kuvataan Jumalan asettamaa pelastuksen tuojaa, eikä yhteisön johtajaa.⁵³ Jeremiaksen mukaan Vanhurskauden opettaja oli pelastuksen tuoja, josta kertovat myös pešerit ja Damaskon kirja.⁵⁴ Vanhurskauden opettajan kuvaus muissa Qumranilta löydettyistä teksteistä ja Hymnien kirjan kuvaus psalmistista muistuttavat Jeremiaksen mukaan niin paljon toisiaan, että Jeremias päättelee Vanhurskauden opettajan olevan opettajan hymnien kirjoittaja.⁵⁵ Myös käsikirjoituksen ensimmäinen editori Sukenik ehdotti, että Vanhurskauden opettaja saattaa olla hymnien kirjoittaja.⁵⁶ Jeremias ei siis ollut ensimmäinen, joka ehdotti Vanhurskauden opettajaa Hymnien kirjan kirjoittajaksi, mutta hänen laaja tutkimuksensa Vanhurskauden opettajasta vakiinnutti tämän käsityksen.⁵⁷

3.1.1 Vanhurskauden opettaja ja Hymnien kirja historian lähteenä

Vanhurskauden opettaja esiintyy muutamissa Qumranin teksteissä,⁵⁸ joissa häntä kuvataan yhteisön alkuaikojen johtajana.⁵⁹ Osa nykytutkijoista pitää edelleen

⁵¹ Kuhn 1966, 26–29.

⁵² Jeremias luokitteli jaksot 2,1–19; 2,31–39; 3,1–18; 4,5–5,4; 5,5–19; 5,20–7,5; 7,6–25 ja 8,4–40 varmasti hymneiksi, joiden puhuja on sama henkilö.

⁵³ Jeremias argumentoi Jacob Lichtiä vastaan, jonka mukaan Hymnien kirjan kirjoittaja voisi olla *Mevaqqer* tai *Maskil*, jotka ovat yhteisön johtohahmoja. Jeremias 1963, 175.

⁵⁴ Jeremias 1963, 171–176.

⁵⁵ Jeremias 1963, 264.

⁵⁶ Sukenik 1955, 39.

⁵⁷ Esimerkiksi Bardtken mukaan voidaan vain arvailla, onko Vanhurskauden opettaja hymnien kirjoittaja. Bardtke 1956, 232.

⁵⁸ Nämä tekstit ovat Damaskon kirja, Habakukin pešer, Psalmien pešer^a, Psalmien pešer^b ja Miikan pešer. Knibb 2000, 918.

⁵⁹ Wassén 2009, 120–121.

todennäköisenä sitä, että Vanhurskauden opettaja on kirjoittanut osan Hymnien kirjan hymneistä, ja että lukija saa Hymnien kirjan avulla tietoa historiallisista tapahtumista.⁶⁰ Toista kantaa edustavat ne, joiden mukaan hymnien kieli on niin yleisluontoista, ettei teksti voi tarjota historiallista tietoa.⁶¹

Myös Vanhurskauden opettajan historiallisuus ja hänestä saatava tieto on kyseenalaistettu. Habakukin pešerissä (1QpHab XI) kerrotaan, kuinka Vanhurskauden opettaja oli joutunut maanpakoon ja Paha pappi hyökkäsi häntä vastaan sielläkin. Hymnien kirjassa (XII,9–13)⁶² psalmisti kuvaa omaa maanpakoaan ja juonia, joita häntä vastaan punotaan. Vaikuttaa siltä, että molemmat tekstit puhuvat samasta historiallisesta tilanteesta. On kuitenkin mahdollista, että pešerin kirjoittaja on lukenut Hymnien kirjan katkelman ja käyttänyt sitä hyväkseen muodostaessaan kuvaa Vanhurskauden opettajan elämästä. Jos tiedot Vanhurskauden opettajasta on saatu tällä tavoin, ei ole ihme, että kuvaukset sopivat yhteen. Samalla tavoin voidaan kyseenalaistaa myös muiden Vanhurskauden opettajasta kertovien lähteiden historiallinen luotettavuus.⁶³ On mahdollista, ettei Vanhurskauden opettaja ole historiallinen hahmo.

3.2 Mihin Hymnien kirjaa käytettiin?

Kun Qumranin luolista löytyneitä liturgisia rukoustekstejä julkaistiin, niiden ja Hymnien kirjan erot tulivat esille. Bilhah Nitzan esittää, että toisin kuin Hymnien kirja, liturgiset tekstit ovat kokonaisuutena hyvin yhtenäisiä ja ne sisältävät tietyn järjestyksen ja kaavan. Tekstistä saattaa löytyä myös liturgisia formeileita kuten "aamen, aamen". Liturgisissa teksteissä ei kuvailla tapahtumia ja henkilöitä yhtä konkreettisesti kuin Hymnien kirjassa. Liturgisissa rukouksissa rukoillaan koko Israelin puolesta, kun taas Hymnien kirjassa esitellään rajatumpi näkemys yhteisöstä, johon kaikki juutalaiset eivät kuulu. Lisäksi Hymnien kirjan runollinen tyyli on monimutkaisempaa kuin liturgisten tekstien tyyli.⁶⁴

Vaikka monet Nitzanin esille tuomat erot pitävät paikkansa, Nitzan antaa Hymnien kirjasta yksinkertaistetun kuvan, kun hän analysoi Hymnien kirjan suhdetta muihin runollisiin teksteihin. Nitzan ei näytä tekevän mitään eroa

⁶⁰ Douglas 1999, 264–266. Puech taas pitää mahdollisena, että Vanhurskauden opettaja on kirjoittanut useimmat Hymnien kirjan hymnit, vaikka ne eroavatkin tyyliltään toisistaan. Puech 2000a, 366.

⁶¹ Callaway 1988, 196–197. Newsom 2004, 288–289.

⁶² Daviesin, Brookin & Callawayn mukaan rivit 8–12, jotka vastaavat DJD-edition rivejä 9–13.

⁶³ Davies, Brooke & Callaway 2002, 95.

⁶⁴ Nitzan 1994, 323–329, 354.

hymnien välillä. Hän luokittelee kaikki hymnit kiitospsalmeiksi, vaikka kuvailee toisia Hymnien kirjan jaksoja enemmän hymneiksi ja toisia teoreettisemmiksi kuin mitä kiitospsalmit yleensä ovat. Nitzan näyttää ajattelevan, että kaikki hymnit ovat saman kirjoittajan kynästä, ja puhuu yksinkertaisesti Hymnien kirjan ”kirjoittajasta”. Nitzanin mukaan kirjoittaja kuvaa hymneissä omia kokemuksiaan ja teologisia pohdintojaan. Nitzan ottaa argumenttinsa tueksi esimerkkejä vain Hymnien kirjan keskiosasta.⁶⁵ Nitzan ei ota kantaa esimerkiksi joidenkin yhteisöllisten hymnien ja Yhdyskuntasäännön yhtäläisyyksiin. Lyhyt jakso VI,28–33 muistuttaa sanastollaan Yhdyskuntasäännössä kuvattua yhteisön jäseneksi ottamista.⁶⁶ Tämä katkelma on kuitenkin vain pieni osa hymnejä, eikä siitä voida päätellä, että kaikki yhteisölliset hymnit liittyvät tähän seremoniaan. Tätäkään jaksoa ei ole välttämättä käytetty seremonian yhteydessä vaikka se muistuttaa 1QS:n tekstiä.

Vaikka Hymnien kirja ei ole pääsääntöisesti Qumranin liturgisten tekstien kaltainen, muutamat Hymnien kirjan hymnit kuitenkin muistuttavat niitä.⁶⁷ Lisäksi Hymnien kirjalle on ehdotettu uudemmassakin tutkimuksessa yhteisöllistä käyttökontekstia. Tämä konteksti on yhteisön ateriat, joiden aikana hymnejä on laulettu. Esimerkkinä toimii Filonin kertomus terapeuteista, jotka lauloivat johtajansa johdolla ylistystä jumalalle yhteisillä aterioillaan. Tämän Carol Newsomin kehittämän teorian mukaan hymnien tarkoitus on opettaa ihmiselle, mikä on yhteisön tapa ylistää Jumalaa ja miten ihmisen tulee ymmärtää niin oma kuin koko yhteisön identiteetti. Teorian mukaan hymnit ovat olleet ensin olemassa suullisina, jonka jälkeen hymnejä on koottu kirjalliseksi kokoelmaksi. Koska hymneissä toistuvat samat teemat ja mallit, ei olisi ollut vaikeaa kirjoittaa jotakin samankaltaista. On mahdollista, että vain osa hymneistä koottiin teksteiksi ja Hymnien kirjaa saatettiin käyttää monella eri tavoilla. Kirjallinen kokoelma ei kenties koskaan syrjäyttänyt suullista perinnettä.⁶⁸

Tekstille on ehdotettu myös muunlaisia kuin yhteisöllisiä tai liturgisia käyttötapoja. Nämä ehdotukset painottavat hymnien pedagogista luonnetta. On mahdollista, että 1QH-käsikirjoitusta käytettiin opetustarkoituksiin, kun taas

⁶⁵ Nitzan 1994, 323–327. Kts. Nitzanin alaviite 12 liittyen erilaisiin hymneihin.

⁶⁶ Kts. lisää käännöksen yhteydessä olevista alaviitteistä.

⁶⁷ Kts. näistä hymneistä lisää luvusta 4.2.

⁶⁸ Newsom 2004, 202–204. Myös Puech pitää Hymnien kirjaa liturgisena tekstinä. Hän perustelee väitettään Hymnien kirjan viisijaolla ja Qumranin yhteisön tarpeella toimittaa omia liturgioita, koska he eivät käy temppelissä. Kuten Newsom, myös Puech vertaa Hymnien kirjan hymnejä kuvaukseen terapeuteista. Puech 2000a, 366–367.

muilla, luolasta neljä löytyneille Hymnien kirjan kokoelmilla oli omat käyttötarkoituksensa.⁶⁹ 1QH-käsikirjoituksen on ajateltu opettavan esimerkiksi, kuinka oikeamielisen tulee toimia ja ylistää.⁷⁰ Toisen käsikirjoituksen didaktista käyttötarkoitusta korostavan teorian mukaan hymnien tarkoitus on muokata yhteisön jäsenen identiteettiä suhteessa Jumalaan ja yhteisöön.⁷¹ Jo varhaisessa tutkimuksessa ehdotetut näkemykset Hymnien kirjan liturgisesta ja didaktisesta käytöstä ovat edelleen voimissaan.

3.3 Hymnien luokittelu – moderni tutkimus

Uusi hypoteesi siitä, miten Hymnien kirjan hymnit ovat päätyneet samaan käsikirjoitukseen ja kuinka hymnejä voidaan luokitella, on vasta kehittymässä. Edelleenkin tutkimuksessa erotellaan hymnit opettajan hymneiksi ja yhteisöllisiksi hymneiksi, mutta tutkijat ovat tehneet tarkennuksia molempien ryhmien sisältöön ja hymnien eroihin ja yhtäläisyyksiin. Luokittelun perusteena ei ole enää pelkästään se, kuvaavatko hymnit yhteisön vai yksilön kokemuksia, koska on huomattu, etteivät luokittelun perusteena käytetyt kriteerit päde kaikkiin hymneihin. Usein opettajan hymneihin viitataan ylimalkaisesti palstanumeroilla X–XVIII⁷² tai X–XVII⁷³, vaikka vaikuttaa siltä, ettei kaikissa hymneissä näillä palstoilla puhu sama henkilö.⁷⁴ Myöskään varhaiset Hymnien kirjan tutkijat eivät luokitelleet kaikkia hymnejä palstoilla X–XVII opettajan hymneiksi tai kiitospsalmeiksi vaan valitsivat niistä pienempiä osia.⁷⁵ Jo varhaisessa tutkimuksessa oltiin siis tietoisia siitä, etteivät opettajan hymneille laaditut temaattiset ja tyylilliset kriteerit päde kaikkiin hymneihin palstoilla X–XVII.

Toistaiseksi viimeinen koko Hymnien kirjan kattava tutkimus on Sarah Tanzerin tutkimus vuodelta 1987. Tanzer tarkastelee Hymnien kirjassa esiintyviä viisaukirjallisuuden piirteitä. Tutkimuksesta käy ilmi, että

⁶⁹ Kim Harkins 2005, 256. Kts. lisää luolan neljä käsikirjoituksista luvusta 4.

⁷⁰ Tanzer 1987, 100.

⁷¹ Newsom 2004, 349.

⁷² Wise 2000, 176.

⁷³ Douglas 1999, 266. Schuller 2000, 184.

⁷⁴ Newsom pitää opettajan hymnien kirjoittajana yhteisön vainottua johtajaa. Newsomin mukaan seuraavat jaksot opettajan hymnien sisällä viittaavat tällaiseen henkilöön: X:3–19; XII,5–13,4; XIII,5–19; XIII,20–XV,5; XV,6–25; 16,4–XVII,36. Newsomin rivinumerot noudattavat vanhaa Sukenikin edition rivinumerointia (Newsom 2004, 197). Douglas jakaa palstojen X–XVII jaksot eri luokkiin sillä perusteella, kuinka varmasti ne ovat saman kirjoittajan kirjoittamia. Douglas 1999, 256.

⁷⁵ Kts. Douglasin havainnollistava taulukko siitä, miten viisi varhaista Hymnien kirjan tutkijaa luokittelivat eri hymnit. Douglas 1999, 245.

nimenomaan yhteisöllisissä hymneissä on monia jaksoja⁷⁶, joissa esiintyy paljon viisaukirjallisuudelle⁷⁷ tyypillisiä piirteitä⁷⁸. Tässä suhteessa ne eroavat opettajan hymneistä, jotka sisältävät näitä piirteitä vain vähän tai ei ollenkaan.⁷⁹ Myös yhteisöllisissä hymneissä on jaksoja⁸⁰, jotka eivät sisällä viisaukirjallisuudelle tyypillisiä piirteitä ollenkaan tai niitä esiintyy vain rajoitetusti.⁸¹ Se, että toisissa jaksoissa viisauselementtejä näyttää esiintyvän vain rajoitetusti, johtuu osittain käsikirjoituksen materiaallisen rekonstruktion keskeneräisyydestä. Tanzerin tehdessä tutkimusta käsikirjoitus oli fragmentaarisempi kuin materiaallisen rekonstruktion jälkeen. Osa tekstistä kuuluu tähän ”rajoitetun viisauden” kategoriaan sen vuoksi, ettei niistä voida mitään kovin yksityiskohtaista tekstin fragmentaarisuuden vuoksi.⁸²

Tanzer kehitti sekä opettajan hymneille että yhteisöllisille hymneille alakategorioita. Yhteisölliset hymneissä hän näki kaksi selkeää ryhmää, johon kaikki yhteisölliset hymnit eivät kuitenkaan kuulu: nämä kaksi ryhmää ovat deuteronomistiset hymnit ja alhaisuuden ylistykset.⁸³ Deuteronomistiset hymnien mukaan ihmisen pitää rakastaa sitä, mitä Jumala rakastaa, ja vihata sitä, mitä Jumala vihaa. Deuteronomistisissa hymneissä on vahvempi yhteisöllinen

⁷⁶ Tanzerin tehdessä väitöskirjaansa käsikirjoituksen materiaallinen rekonstruktio oli vielä kesken. Tanzer käyttää työssään Suenikin palsta- ja rivinumerointia, eikä isoa osaa fragmenteista ole sijoitettu palstoille. Joissain kohdin Tanzer hyödyntää Stegemannin julkaisematonta väitöskirjaa. Palstojen ja hymnien alkuja ja loppuja ei tuolloin osattu vielä määritellä. Sen tähden Tanzerin rivinumerointi on hyvin epämääräistä ja hymnien pituuksien määrittelemisen vaikeaa. Tanzer merkitsee hymnien alkuja ja loppuja usein kysymysmerkillä rivinumeron sijaan. Yleisesti ottaen Tanzer määrittelee hymnin huomattavasti lyhyemmäksi kokonaisuudeksi kuin mitä Stegemann tekee (Stegemann 2000& DJD XL 2009). Esitän Tanzerin tutkimustulokset vain pääpiirteissään, eikä tarkkoihin palsta- ja rivinumeroihin ole tarvetta viitata.

⁷⁷ Tanzer tarkoittaa viisaukirjallisuudella Jobin, Saarnaajan, Sananlaskujen ja Siirakin kirjoja sekä Salomonin viisautta. Tanzer 1987, 6–9.

⁷⁸ Nämä viisaukirjallisuudelle tyypilliset piirteet ovat sanasto, teemat ja muoto. Viisaukirjallisuudelle tyypillisiä muotoja, joita Hymnien kirjassa esiintyy, ovat retoriset kysymykset ja viisaiden kehoitus. Viisaukirjallisuudelle tyypillisiä teemoja, joita hymnien kirjassa esiintyy ovat esimerkiksi 1) oikeamielisten palkkio ja pahojen rangaistus, 2) luomisteologia, johon sisältyy ajatus Jumalan ennaltamääräämisestä, 3) viisauden ja totuuden sekä tyhmyyden ja pahuuden korrelaatio, 4) viisauden saaminen ainoastaan oikeamieliseltä Jumalalta, 5) ihmisen alhaisuus suhteessa Jumalan suuruuteen, ja 6) Jumalaa kuvataan viisausterminologian avulla. Viisaukirjallisuudelle tyypillistä sanastoa ovat tieto, viisaus, ymmärrys, totuus, oikeamielisyys, tie, liha, savesta muovattu, naisesta syntynyt, röyhkeys ja ohje/kuri. Jos viisaukirjallisuuden piirteitä esiintyy hymnissä kaksi kolmesta ja lisäksi tekstin tarkoituksena on opettaa tai kehottaa kuulijoitaan, Tanzer luokittelee hymnit luokkaan *strong wisdom Hodayot*. Tanzer 1987, 54, 159.

⁷⁹ Toisin kuin tässä työssä, Tanzer on luokitellut jakson XV,29–36 [7:26–33] yhteisölliseksi hymniksi. Sen vuoksi Tanzer toteaa, että kaikki runsaasti viisaukirjallisuuden piirteitä sisältävät hymnit ovat yhteisöllisiä hymnejä. Tanzer 1987, 23, 58–59.

⁸⁰ Kts. palstat IV ja XXIV.

⁸¹ Tanzer 1987, 23, 58, 81.

⁸² Tanzer 1987, 80.

⁸³ Englanniksi ryhmät ovat nimeltään *Deuteronomistic Hodayot* ja *Niedrigkeitsdoxologie Hodayot*. Tanzer hyödyntää Kuhnin yhteisöllisten hymnien alakategorialle antamaa nimeä *Niedrigkeitsdoxologie*. Kts. luku 3.1 Kuhnin luokittelusta.

orientaatio kuin alhaisuuden ylistyksissä. Tanzer kuitenkin luokittelee suurimman osan yhteisöllisistä hymneistä alhaisuuden ylistyksiksi, jotka sisältävät enemmän viisauselementtejä. Viisauselementit eivät puutu kokonaan deuteronomistisista hymneistäkään. Viisauselementtien lisäksi alhaisuuden ylistyksissä Jumalan paljastama tieto on keskeisessä roolissa.⁸⁴

Myös opettajan hymnien taustalla on todennäköisesti monivaiheinen toimitustyö. Vaikka nimi opettajan hymnit antaa kuvan yhtenäisestä kokonaisuudesta, käsitellään niissä monia eri teemoja ja hymnit ovat tyyliltään hyvinkin erilaisia. Osa opettajan hymneistä muistuttaa enemmän yhteisöllisiä hymnejä kuin perinteisiä opettajan hymnejä.⁸⁵ Tähän on Tanzerin mukaan syynä editori, joka on lisännyt tekstiin uutta materiaalia tai itse kirjoittanut sen.⁸⁶ Yhtäläisyyksien on myös ehdotettu johtuvan siitä, että sama kirjoittaja on kirjoittanut osan opettajan hymneistä ja yhteisöllisistä hymneistä.⁸⁷

Osassa Hymnien kirjan hymneistä ei ole niitä piirteitä, joiden ajatellaan olevan leimallisia opettajan hymneille tai yhteisöllisille hymneille. Osa opettajan hymneistä ja yhteisöllisistä hymneistä taas muistuttavat pikemminkin toisiaan. Julie A. Hughes päätyy tutkimuksessaan siihen, ettei ole olemassa opettajan hymnejä tai yhteisöllisiä hymnejä vaan erilaisia tapoja kirjoittaa runoutta. Joidenkin hymnien samankaltaisuus johtuu hänen mukaansa hymnien samanlaisesta tyylistä ja yhteisestä eksegeettisestä traditiosta.⁸⁸ Esimerkiksi jaksot XI,6–10 ja XI,20–37 eivät ole luonteeltaan yhteisöllisiä eivätkä yksilöllisiä, vaan ne ovat psalmin 18 tulkintaa eskatologisessa kontekstissa. Jaksoilla on yhteinen teema, mutta ne eroavat toisistaan tyyliltään. Jälkimmäinen jakso sisältää myös osion, joka muistuttaa sanastoltaan yhteisöllisiä hymnejä.⁸⁹ Hughes käsittelee näitä jaksoja kahtena erillisenä hymninä,⁹⁰ kun taas Stegemannin mukaan nämä jaksot kuuluvat samaan hymniin, joka sijoittuu palstan XI riveille 6–37.⁹¹ Poikkeuksellinen hymnien joukossa on myös jakso XI,25–37, jonka on ehdotettu

⁸⁴ Tanzer 1987, 144–145. Kts. Jumalan paljastamasta tiedosta lisää luvusta kuusi, jossa käsittelen profetiaa yhteisöllisissä hymneissä.

⁸⁵ Tanzer 1987, 136–137. Tanzerin mukaan opettajan hymneissä olevat viisauselementit johtuvat yhteisöllisten hymnien liittämisestä opettajan hymneihin, jotka eivät muuten sisällä viisauselementtejä. Myös Douglas on huomionut yhteisöllisten hymnien piirteitä opettajan hymnien kokoelmassa. Douglas 1999, 256.

⁸⁶ Tanzer 1987, 149.

⁸⁷ Hughes 2006, 133.

⁸⁸ Hughes 2006, 232–234.

⁸⁹ Hughes 2006, 228, 232.

⁹⁰ Hughes 2006, 185.

⁹¹ DJD XL 2009, 146.

olevan peräisin tuntemattomasta apokalyptisesta lähteestä.⁹² Jakso VII,21–41 sisältää paljon allusioita Heprealaiseen Raamattuun ja se on siten poikkeuksellinen yhteisölliseksi hymniksi.⁹³ Hymni XVI,5–XVII,36 voi olla opettajan hymnien kokoelmaan tarkoituksella luotu pastissi, joka on kirjoitettu käyttäen hyväksi muiden opettajan hymnien teemoja.⁹⁴ Vaikka Hughesin tutkimus osoittaa ansiokkaasti hymnien eroja ja yhtäläisyyksiä, Hughes ei kuitenkaan tutki valitsemallaan metodilla kaikkia Hymnien kirjan hymnejä, vaan ottaa esimerkiksi vain muutamia, lähinnä opettajan hymnejä.

Vaikka Hymnien kirjan hymnit erotellaan edelleen opettajan hymneihin ja yhteisöllisiin hymneihin,⁹⁵ on selvää, että koko 1QH-käsikirjoituksen taustalla on monimutkainen syntyprosessi, josta tutkijat eivät ole päässeet selvyYTEEN. Nimitystä opettajan hymnit käytetään edelleen, mutta osa tutkijoista ei halua ottaa nimityksellä kantaa kysymykseen hymnien kirjoittajasta.⁹⁶ Hughes ei edes pidä mahdollisena sitä, että hymnien kirjoittajan identiteettiä voitaisiin koskaan saada selville.⁹⁷ Myös yhteisölliset hymnit -nimityksen käyttämisessä on omat ongelmansa. Yhteisölliset hymnit ovat keskenään niin erilaisia, että niille on vaikea keksiä yhteistä nimeä.⁹⁸ Lisäksi yhteisöllisiksi hymneiksi luonnehditut hymnit eivät ole luonteeltaan erityisen yhteisöllisiä, sillä niissä mainitaan yhteisö vain harvoin.⁹⁹ Tosin vaikka eksplisiittisiä viittauksia yhteisöön on vähän, hymneissä puhuva ”minä” edustaa kuitenkin todennäköisesti koko yhteisöä.¹⁰⁰ Hymnien jaottelu kahteen eri ryhmään, joita tavallisesti kutsutaan opettajan hymneiksi ja yhteisöllisiksi hymneiksi, ei ole kuitenkaan vanhentunut. Yksi syy tähän on se, että näiden kahden ryhmän välillä on edelleen havaittavissa eroja. Opettajan hymnit on mahdollisesti ymmärretty Qumranin yhteisössä omaksi

⁹² Tanzer 1986, 136–137. Tanzerin numeroinnissa jakso 3,24b–36.

⁹³ Hughes 2006, 232.

⁹⁴ Hughes 2006, 182–183.

⁹⁵ Albert Hogeterp on esittänyt, että opettajan hymnit ovat vanhempia kuin yhteisölliset hymnit, ja ne ovat peräisin yhteisön historian alkua ajoilta. Tällöin yhteisöllisten hymnien eskatologiset ideat ovat peräisin opettajan hymneistä. Eskatologia kuitenkin eroaa opettajan hymneissä ja yhteisöllisissä hymneissä siten, että opettajan hymneistä pelastuksen kohtaa yksilö, kun taas yhteisöllisissä hymneissä pelastus kuuluu yleisesti vanhurskaalle. Hogeterp 2009, 58–59.

⁹⁶ Kim Harkins 2008, 122. Kts. Kim Harkinsin alaviite 3. Newsom taas kutsuu opettajan hymnejä nimellä *Hodayot of the Leader*, koska hän ei pidä Vanhurskauden opettajaa hymnien todennäköisenä kirjoittajana. Sen sijaan hymnit olivat yhteisön johtajien käyttämiä. Newsom 2004, 287, 299, 349.

⁹⁷ Hughes 2006, 234.

⁹⁸ Newsom 2004, 198.

⁹⁹ Newsom 2004, 273.

¹⁰⁰ Kts. aiheesta lisää luvusta 6.3. Lisäksi käsittelen luvussa 6.4. profeetiaan liittyviä termejä, joiden avulla yhteisöllisissä hymneissä kuvataan todennäköisesti koko yhteisöä.

kokoelmaksi, jota on kopioitu omana käsikirjoituksenaan.¹⁰¹ Mahdollisesti myös opettajan hymnien sijainti keskellä 1QH-käsikirjoitusta kertoo kokoelman itsenäisestä luonteesta.¹⁰² Lisäksi opettajan hymnien ja yhteisöllisten hymnien välillä on edelleenkin nähtävissä tyyllillisiä ja sisällöllisiä eroja: Monissa opettajan hymneissä on paljon alluusioita raamatullisiin teksteihin,¹⁰³ kun taas yhteisöllisissä hymneissä on vahvoja viisauselementtejä. Opettajan hymneissä merkityksellisiä ovat vaikeudet, joita psalmistilla on vihollistensa kanssa. Tämä teema taas ei esiinny yhteisöllisissä hymneissä.¹⁰⁴ Lisäksi sanaa ”minä” käytetään pääsääntöisesti opettajan hymneissä individualistisemmassa merkityksessä kuin yhteisöllisissä hymneissä.¹⁰⁵

Tämän tutkielman lähtökohtana on, että vallitsevan tutkimustilanteen valossa Hymnien kirjan hymnien jako yhteisöllisiin hymneihin ja opettajan hymneihin on edelleen käypä. Luokittelen opettajan hymneiksi tekstin, joka sijaitsee käsikirjoituksessa 1QH palstoilla X,5–XVII,36. Palstanumerot perustuvat aikaisemmin esitettyyn yleiseen luokitteluun, kun taas tarkat rivinumerot perustuvat Stegemannin tutkimustuloksiin hymnien rajoista.¹⁰⁶

4. Hymnien kirja vai Hodajot-kirjallisuus?

Qumranin luolista yksi ja neljä löytyi yhteensä kahdeksan Hymnien kirjan käsikirjoitusta (1QH, 1QH^b ja 4QH^{a-f}).¹⁰⁷ Kaikkien käsikirjoitusten kutsuminen Hymnien kirjan käsikirjoituksiksi on kuitenkin hämäävää, sillä käsikirjoitukset eroavat toisistaan siinä, mitä tulee hymnien määrään ja järjestykseen.¹⁰⁸ Näyttääkin siltä, etteivät erilaiset Hymnien kirjan käsikirjoitukset sisällä yhtä vakiintunutta hymnikokoelmaa. Erilaisten Hymnien kirjan käsikirjoitusten lisäksi on olemassa joukko Qumranilta löytyneitä tekstejä, jotka eri tavoin muistuttavat Hymnien kirjan hymnejä. Herääkin kysymys, oliko olemassa laajempi joukko Hymnien kirjan hymnejä muistuttavia hymnejä, jotka muodostavat oman

¹⁰¹ Kts. luku 4.1.

¹⁰² Väite perustuu luvussa 2.1 esiteltyyn Puechin teoriaan, jota tutkija Angela Kim Harkins kehittää eteenpäin. Kts. Kim Harkinsin teoriasta luvusta 4.2.

¹⁰³ Hughes 2006, 63.

¹⁰⁴ Douglas 1999, 255.

¹⁰⁵ Newsom 2004, 196–198, 287.

¹⁰⁶ DJD XL 2009, 134, 228.

¹⁰⁷ Käsikirjoituksesta 1QH käytetään toisinaan myös koodia 1QH^a, mutta käytän läpi tämän tutkielman käsikirjoituksesta koodia 1QH. Kts. lisää johdannosta.

¹⁰⁸ Yleensä Hymnien kirjalla tarkoitetaan käsikirjoitus 1QH. Sen vuoksi on jokseenkin harhaanjohtavaa käyttää myös luolasta neljä löytyneistä käsikirjoituksista nimitystä Hymnien kirja, varsinkin kun käsikirjoitukset eroavat toisistaan sisällöltään. Kuitenkin niin kansainvälisessä kuin suomenkielisessäkin tutkimuksessa on tapana kutsua myös luolan neljä käsikirjoitusta 1QH^b Hymnin kirjan kopioiksi.

tekstilajinsa ja joihin Hymnien kirjan hymnitkin kuuluvat. Hymnien kirjan hymnit eivät välttämättä olleet rajattu joukko hymnejä, vaan niiden taustalla saattaa olla kokonainen hymnien kirjo, jota voidaan kutsua Hodajot-kirjallisuudeksi. Hodajot-kirjallisuudella tarkoitan kaikkia Hymnien kirjan käsikirjoituksia, Hymnien kirjan kaltaisia tekstejä ja muita Hymnien kirjan hymnejä muistuttavia tekstejä. Hodajot-kirjallisuuden olemassaolo voisi selittää erityisesti yhteisöllisten hymnien laajan kirjon tyyliässä ja sisällössä.

Tässä luvussa arvioin, mitkä käsikirjoitukset voisivat kuulua Hodajot-kirjallisuuden. Materiaalin laajuuden vuoksi käyn luolan neljä käsikirjoitukset läpi erityisesti yhteisöllisten hymnien näkökulmasta, jolloin kiinnitän tarkempaa huomiota vain käsikirjoitukseen 4QH^a, koska tämä käsikirjoitus on mahdollisesti sisältänyt ainoastaan yhteisöllisiä hymnejä. Vertailen käsikirjoituksia 4QH^a ja 1QH toisiinsa ja analysoin, mitä käsikirjoituksen 4QH^a avulla voidaan sanoa käsikirjoituksen 1QH^a yhteisöllisten hymnien kokoelmasta.

4.1 Hodajot-kirjallisuuteen kuuluvat käsikirjoitukset

Hodajot-kirjallisuuteen voidaan laskea kuuluvaksi yhteensä 29 käsikirjoitusta.

Käsikirjoitukset voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat Hymnien kirjan käsikirjoitukset 1QH, 1QH^b, 4QH^{a-f}. Toiseen ryhmään kuuluvat käsikirjoitukset 4Q433, 4Q33^a, 4Q440 ja 4Q440^a, jotka on nimetty Hymnien kirjan kaltaisiksi teksteiksi.¹⁰⁹ Näiden käsikirjoitusten yhtäläisyydet Hymnien kirjan kirjan käsikirjoitusten kanssa on huomattu jo varhain, mikä näkyy niille annetuissa nimissä. Kolmas ryhmä muodostuu Hymnien kirjaa muistuttavista teksteistä ja tähän ryhmään kuuluu yhteensä 17 hyvin fragmentaarista käsikirjoituksesta.¹¹⁰ Kahteen viimeiseen ryhmään kuuluvat käsikirjoitukset, jotka saattavat olla tyyliä ja sanastonsa perusteella Hymnien kirjan käsikirjoituksia, mutta ne eivät sisällä paralleelia millekään Hymnien kirjan käsikirjoitukselle. En kuitenkaan itse tarkastele Hymnien kirjan kaltaisia ja sitä muistuttavia tekstejä siitä näkökulmasta, ovat ne Hymnien kirjan käsikirjoituksia. Sen sijaan pohdin sitä, mitä jos nämä käsikirjoitukset eivät ole Hymnien kirjan

¹⁰⁹ Käsikirjoituksen 4Q433 nimi on *Hodayot-like text A*, käsikirjoituksen 4Q433^a nimi on *papHodayot-like text B*, käsikirjoituksen 4Q440 nimi *Hodayot-like text C* ja käsikirjoituksen 4Q440^a nimi *Hodayot-like text D* (Tov 2002, 67). Käsikirjoitus 4Q440^a oli aikaisemmin käsikirjoituksen 4QH^a fragmentti 14, ennen kuin se nimettiin uudelleen omaksi käsikirjoitukseksi ja se sai koodin 4Q440^a. Lange 2000, 347.

¹¹⁰ Nämä 17 käsikirjoitusta ovat 4Q445, 4Q447, 4Q472, 4Q498, 4Q499, 4Q500, 1Q36, 1Q38, 1Q39, 1Q40, 1Q45, 1Q49, 1Q52, 1Q57, 3Q6, 3Q9, 5Q18. Strugnell & Schuller 1999, 68–69.

käsikirjoituksia vaan ne nimensä mukaisesti vain muistuttavat Hymnien kirjaa. Silloin niiden olemassaolo olisi kenties todiste laajemmasta genrestä. Seuraavasta taulukosta käy ilmi kahteen ensimmäiseen ryhmään kuuluvat käsikirjoitukset ja niiden ajoitus paleografisin perustein. Taulukosta voidaan todeta, että Hymnien kirjan kaltaiset tekstit on kopioitu samoihin aikoihin kuin Hymnien kirjan varhaisimmat käsikirjoitukset.

Taulukko 2. Käsikirjoitusten ajoitus

Käsikirjoitus	Käsikirjoituksen ajoitus
1QH	ajanlaskun alun taite ¹¹¹ —
1QH ^b	ajanlaskun alun taite ¹¹² —
4QH ^a	75–1 eKr. ¹¹³ —
4QH ^b	100–75 eKr. ¹¹⁴ —
4QH ^c	60–10 eKr. ¹¹⁵ —
4QH ^d	30 eKr.–20 jKr. ¹¹⁶ —
4QH ^e	30 eKr.–20 jKr. ¹¹⁷ —
4QH ^f	30–1 eKr. ¹¹⁸ —
4Q433	60–10 eKr. ¹¹⁹ —
4Q433 ^a	75 eKr. ¹²⁰ —
4Q440	60–10 eKr. ¹²¹ —
4Q440 ^a	75–25 eKr. ¹²² —

¹¹¹ Puech 2000a, 366.

¹¹² Puech 2000a, 366.

¹¹³ Käsikirjoituksen tarkempaa ajoitusta on vaikea määritellä. Käsikirjoitus on kirjoitettu hasmonilaisella ja varhaisella herodilaista semikursiivilla. Schuller 1999, 83–85.

¹¹⁴ Käsiala on hasmonilaista semiformaaliala käsialaa. Schuller 1999, 129–130.

¹¹⁵ Käsikirjoituksen 4QH^c käsiala voidaan ajoittaa myöhäisen hasmonilaisen ja varhaisen herodilaisen käsialan siirtymävaiheeseen eli vuosiin 60–10 eKr. (Schuller 1999, 180, 233).

¹¹⁶ Käsikirjoituksen 4QH^d käsiala on varhaista herodilaista semiformaaliala pyöreää käsialaa (Schuller 1999, 196), joka ajoitetaan noin vuosiin 30 eKr.–20 jKr. (Cross 1961, 138).

¹¹⁷ Käsikirjoituksen 4QH^e käsiala on varhaista herodilaista semiformaaliala pyöreää käsialaa (Schuller 1999, 202).

¹¹⁸ Käsikirjoituksen 4QH^f käsiala on varhaista herodilaista formaaliala käsialaa (Schuller 1999, 211), joka ajoitetaan noin vuosiin 30–1 eKr. (Cross 1961, 138).

¹¹⁹ Käsikirjoitus 4Q433 ajoitetaan paleografisin perustein vuosiin 60–10 eKr., sillä se sijoittuu ajanjaksoon, jolloin hasmonilainen käsiala muuttui varhaiseksi herodilaiseksi käsialaksi. Schuller 1999, 233.

¹²⁰ Schuller 1999, 238.

¹²¹ Käsikirjoituksen 4Q440 käsialassa on piirteitä sekä myöhäisestä hasmonilaisesta että varhaisesta herodilaisesta käsialasta (Schuller 1999, 248), joten sen ajoitus lienee sama kuin käsikirjoituksella 4Q433.

¹²² Käsikirjoitus on kirjoitettu myöhäisellä hasmonilaisella tai varhaisella herodilaisella semiformaalialla käsialalla. Lange 2000, 347.

Luolan yksi fragmenttien tarkka analysointi osoitti, että Hymnien kirjan fragmentit kuuluivat kahteen eri käsikirjoitukseen. Laajempi käsikirjoitus sai koodin 1QH^a¹²³ ja toinen, vain kaksi fragmenttia sisältävä käsikirjoitus, koodin 1QH^b¹²⁴. On kuitenkin epävarmaa, sisälsikö käsikirjoitus 1QH^b kaikki käsikirjoituksesta 1QH tunnetut hymnit, sillä koko käsikirjoituksen luonne on epäselvä. Fragmentin kaksi rivit ovat huomattavasti lyhyempiä kuin fragmentin yksi. Lisäksi fragmentti kaksi sisältää vain kaksi riviä tekstiä, jonka ylä- ja alapuolelle ei ole kirjoitettu mitään.¹²⁵ Vaikka käsikirjoituksen 1QH^b fragmentin kaksi teksti on paralleelinen käsikirjoituksen 1QH riveille XVI,13–14, fragmentti kaksi ei sisällä kokonaisena samaa hymniä kuin 1QH vaan vain muutamia sanoja. Molemmat käsikirjoitukset 1QH ja 1QH^b ajoitetaan ajanlaskun alun taitteeseen. Itse hymnit ovat kuitenkin vanhempia: todennäköisesti iso osa Hymnien kirjan hymneistä on kirjoitettu jo toisen vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla eKr.¹²⁶

Luolasta neljä löytyi kuusi kopiota Hymnien kirjasta. Viisi käsikirjoituksista on tehty nahasta (4QH^{a-e}) ja yksi papyruksesta (4QH^f).¹²⁷ Luolan neljä käsikirjoitusten fragmentit ovat pääsääntöisesti pieniä mutta käsikirjoituksissa on paralleelikohtia luolasta yksi löytyneiden käsikirjoitusten kanssa.¹²⁸ Eri käsikirjoitusten välisten paralleelisten jaksojen erot ovat hyvin pieniä. Toisinaan toisessa käsikirjoituksessa on vaihtoehtoinen sana tai lyhyt fraasi. Pieniä eroja on myös tekstin ortografiassa ja yksittäisten sanojen morfologiassa. Merkittävin ero käsikirjoitusten välillä on se, että osa käsikirjoituksista sisältää eri hymnejä ja hymnit esiintyvät eri järjestyksessä kuin käsikirjoituksessa 1QH^a.¹²⁹ Vaikka käsikirjoituksissa 4QH^a, 4QH^c, 4QH^d ja 4QH^f on paralleelikohtia käsikirjoituksen 1QH kanssa, niillä ei ole keskenään paralleelikohtia. Sen sijaan käsikirjoituksissa 4QH^a ja 4QH^e on säilynyt osia samasta hymnistä, mutta on huomattava, että tämä hymni sijaitsee käsikirjoituksissa eri kohdassa.¹³⁰ Tämä käsikirjoituksissa 4QH^a ja 4QH^e esiintyvä hymni sijaitsee käsikirjoituksessa 1QH palstalla XXVI. Palsta

¹²³ Tästä käsikirjoituksesta käytetään usein yksinkertaisuuden vuoksi koodia 1QH. Samoin tehdään tässä tutkielmassa.

¹²⁴ Jean Carmignac (1958) oli ensimmäinen, joka ehdotti fragmenttien jakamista kahdeksi käsikirjoitukseksi. Eri tutkijat ovat ehdottaneet eri määrän fragmentteja kuuluvan käsikirjoitukseen 1QH^b. Kts. myös Puech 1988a, 37–40 ja DJD XL 2009, 2–3. Käsikirjoituksen 1QH^b fragmentin 1 teksti on paralleelinen käsikirjoituksen 1QH palstan XV loppun ja palstan XVI alun kanssa. 1QH^b frg. 2 teksti on paralleelinen 1QH-käsikirjoituksen palstan XVI rivien 13–14 kanssa. DJD XL 2009, 198, 216.

¹²⁵ Schuller 2000, 183.

¹²⁶ Puech 2000a, 366–367.

¹²⁷ Käsikirjoituksista käytetään myös tunnisteita 4QH427–432.

¹²⁸ Schuller 1999, 69.

¹²⁹ Schuller 1999, 74, 129.

¹³⁰ Schuller 1999, 78. Kts. Schullerin alaviite 1.

XXVI on kuitenkin niin huonosti säilynyt, että palstan teksti on pääsääntöisesti täydennetty käsikirjoitusten 4QH^a ja 4QH^c avulla.

Vanhin Hymnien kirjan käsikirjoitus 4QH^b (100–50 eKr.) on hyvin fragmentaarinen ja käsikirjoituksesta on säilynyt 69 fragmenttia. Kun fragmenttien tekstiä verrataan käsikirjoitukseen 1QH, käsikirjoituksesta 4QH^b on säilynyt osia käsikirjoituksen 1QH palstojen X–XXVI tekstistä. Lisäksi kaksi fragmenttia vastaa osia käsikirjoituksen 1QH palstojen IV ja V tekstistä.¹³¹ Vaikuttaa siltä, että käsikirjoitus 4QH^b sisälsi alun perin samat hymnit samassa järjestyksessä kuin 1QH. Materiaalisen rekonstruktion menetelmän avulla voidaan arvioida käsikirjoituksen alkuperäistä pituutta, vaikka käsikirjoituksesta puuttuukin osia. Käsikirjoituksen 4QH^b alku on tuhoutunut lähes kokonaan, mutta materiaalisin perustein käsikirjoitus on arvioitu niin pitkäksi, että sen on täytynyt sisältää saman määrän hymnejä kuin käsikirjoitus 1QH. Kuitenkin vain käsikirjoituksen 4QH^b loppupuolella hymnien järjestystä voidaan arvioida materiaalisin perustein, koska vain käsikirjoituksen loppupuolen fragmenteissa toistuvat samat muodot, jotka ovat syntyneet käsikirjoituksen tuhoutuessa.¹³² Ne käsikirjoituksen 4QH^b fragmentit, joita ei voida materiaalisin perustein sijoittaa paikoilleen, on järjestetty niin, että ne vastaavat käsikirjoituksen 1QH hymnijärjestystä. Käsikirjoituksesta 4QH^b säilyneet fragmentit ovat pieniä, mutta mikään ei viittaa siihen, että käsikirjoituksen 4QH^b laajuus ja hymnien järjestys eroaisi käsikirjoituksesta 1QH. Muutamassa hymnissä käsikirjoituksen 4QH^b teksti saattaa kuitenkin olla muutamaa riviä suppeampi tai laajempi kuin käsikirjoituksessa 1QH.¹³³

On todennäköistä, että osa luolan neljä käsikirjoituksista sisälsi vain opettajan hymnejä tai muuten pienemmän kokoelman hymnejä kuin 1QH, koska käsikirjoitukset on arvioitu materiaalisin perustein liian lyhyiksi sisältääkseen kaikki käsikirjoituksesta 1QH tunnetut hymnit. Käsikirjoituksesta 4QH^c on säilynyt vain sellaisia fragmentteja, joiden teksti sijaitsee käsikirjoituksessa 1QH palstoilla XIII–XIV, ja jotka luokitellaan opettajan hymneiksi. Säilynyt teksti on mahdollisesti sijainnut käsikirjoituksen 4QH^c keskellä, sillä usein käsikirjoituksesta on säilynyt nimenomaan keskiosa. On siis mahdollista, että käsikirjoituksessa on ollut alun perin ainoastaan opettajan hymnejä ja vain keskimmäiset opettajan hymnit ovat säilyneet. On hyvin epätodennäköistä, että

¹³¹ Schuller 1999, 126–127.

¹³² Kts. lisää käsikirjoitusten materiaalisen rekonstruktion menetelmästä luvusta 2.1.

¹³³ Schuller 1999, 126–131.

käsikirjoitus 4QH^c olisi sisältänyt kaikkia 1QH-käsikirjoituksesta tunnettuja hymnejä, sillä tällöin se olisi ollut yli 15 metriä pitkä. Näin pitkää käsikirjoitusta olisi mahdotonta käsitellä, koska käsikirjoituksen korkeus on vain noin kymmenen senttimetriä.¹³⁴ Käsikirjoitus 4QH^f sisälsi mahdollisesti vain opettajan hymnejä ja hymnin kahdeksan¹³⁵, joka käsikirjoituksessa 1QH sijaitsee palstalla IX. Käsikirjoituksen 4QH^f loppu on tuhoutunut, joten ei voida sanoa varmasti, seurasiko opettajan hymnien jälkeen vielä muita hymnejä.¹³⁶ Hymni kahdeksan on toiminut mahdollisesti johdantona opettajan hymnien kokoelmaan.¹³⁷ Todennäköisesti näitä suppeampia käsikirjoituksia 4QH^c ja 4QH^f kopioitiin itsenäisesti, eivätkä ne ole valikoimia laajemmasta käsikirjoituksesta kuten 4QH^b.¹³⁸

Käsikirjoitukset 4QH^d ja 4QH^e ovat säilyneet niin huonosti, ettei niiden laajuudesta voida sanoa mitään.¹³⁹ Käsikirjoituksesta 4QH^d on säilynyt vain yksi fragmentti, jonka teksti vastaa osaa 1QH:n palstasta XII. Käsikirjoituksesta 4QH^e on säilynyt kaksi fragmenttia, joiden teksti vastaa osaa 1QH:n palstasta XXVI. Vaikka käsikirjoituksen 4QH^e alkuperäisestä laajuudesta ei tiedetä mitään, on käsikirjoituksen 4QH^e hymnien järjestys säilyneiden fragmenttien osalta selvästi erilainen kuin käsikirjoituksessa 1QH: hymni, joka sijaitsee käsikirjoituksen 1QH loppupuolella palstoilla XXV ja XXVI, sijaitsee käsikirjoituksen 4QH^e alussa.¹⁴⁰

Kenelläkään tutkijalla ei ole tällä hetkellä esittää teoriaa siitä, miten eri Hymnien kirjan käsikirjoitukset ovat syntyneet ja mikä on niiden suhde toisiinsa. Sellaisia Hymnien kirjan käsikirjoituksia, joissa yksittäisissä hymneissä olisi huomattavia eroja, ei ole säilynyt. Yksittäisten hymnien muoto näyttää siis vakiintuneen jo ennen kuin tunnetut Hymnien kirjan käsikirjoitukset on kopioitu. Sen sijaan monista fragmentaaristakin käsikirjoituksista voidaan todeta, vastaako niiden laajuus ja hymnien järjestys käsikirjoitusta 1QH. On kuitenkin muistettava, etteivät luolan neljä käsikirjoitusten tuhoutuneet osat välttämättä noudata samaa hymnijärjestystä kuin käsikirjoitus 1QH. Käsikirjoitus 4QH^a osoittaa, että hymnit on voitu sijoittaa käsikirjoitukseen eri järjestyksessä kuin

¹³⁴ Schuller 1999, 178–181.

¹³⁵ Olen numeroinut käsikirjoituksen 1QH hymnit ja hymni kahdeksan vastaa jaksoa 1QH IX,1–X,4. Kts. taulukko hymnien numeroinnista luvun viisi alusta.

¹³⁶ Schuller 1999, 209–212.

¹³⁷ Schuller 1999, 181. Douglas 1999, 256–257.

¹³⁸ Schuller 1999, 75.

¹³⁹ On ehdotettu, että käsikirjoitus 4QH^c saattaisi muodostaa yhden käsikirjoituksen 4Q471b kanssa, joka sisältää nk. Itseilytyksen hymnin, *engl. Self-Glorification Hymn* (Eshel 1999, 421). Kts. tästä hymnistä lisää käännöksen yhteydestä alaviitteestä rivillä XXV,34.

¹⁴⁰ Schuller 2000, 195–208.

käsikirjoituksessa 1QH. Käsikirjoitus 4QH^a osoittaa myös, että luolan neljä käsikirjoitukset ovat voineet sisältää sellaisia hymnejä, jotka eivät ole säilyneet käsikirjoituksessa 1QH.¹⁴¹

Varsinaisten Hymnien kirjan käsikirjoitusten lisäksi Qumranilta on löydetty neljä käsikirjoitusta, jotka on nimetty Hymnien kirjan kaltaisiksi teksteiksi. Näiden käsikirjoitusten koodit ovat 4Q433, 4Q433^a, 4Q440 ja 4Q440^a. Nämä käsikirjoitukset muistuttavat kieleltään ja tyyliltään Hymnien kirjan hymnejä, mutta tekstille ei ole paralleelia missään Hymnien kirjan käsikirjoituksessa.¹⁴² Käsikirjoituksen 4Q440 teksti muistuttaa eniten Hymnien kirjan hymnejä. 4Q440 sisältää sarjan siunauksia, jotka muistuttavat käsikirjoituksen 1QH palstan XIX siunausten sarjaa. Siunaukset alkavat sekä käsikirjoituksessa 4Q440 että 1QH sanoilla ברוך אתה ja ne esiintyvät peräkkäin. Sekä 1QH:ssa että käsikirjoituksessa 4Q440 siunaukset sijaitsevat lähellä hymnin tai sen osan loppua. Myös muissa teksteissä kuin Hymnien kirjassa esiintyy siunausten sarjoja. Esimerkiksi Kuukauden rukoukset (4Q503) ja käsikirjoitukset 4Q408 ja 4Q289 sisältävät siunausten sarjoja mutta myös liturgisia elementtejä ja tetragrammeja. Käsikirjoituksessa 4Q440 ei kuitenkaan esiinny liturgisia elementtejä tai tetragrammia ja siksi sen tyyli muistuttaa eniten Hymnien kirjan tyyliä.¹⁴³ Käsikirjoitus 4Q440 sisältää myös samanlaisia teemoja kuin Hymnien kirja: Käsikirjoituksen 4Q440 fragmentissa yksi puhutaan pimeyden ja valon luomisesta sekä niiden osuuksista. Luomisen yhteydessä korostetaan kalenteria ja ennaltamääräämistä. Fragmentti kaksi saattaa jatkaa samoja teemoja mutta siinä mainitaan myös juhla-ajat ja siunaukset. Fragmentissa kolme ylistetään Jumalaa erityisesti siksi, että hän on jakanut jumalallista tietoa ja salaisuuksia.¹⁴⁴ Käsikirjoitus 4Q433^a on kirjoitettu papyrukselle, jonka toisella puolella on tekstiä Yhdyskuntasäännöstä. Käsikirjoitus 4Q433^a sisältää monta jaksoa, jotka erotetaan toisistaan *vacatilla*. Kuten Hymnien kirjassa myös käsikirjoituksessa 4Q433^a on formeli *LeMaskil*, joka aloittaa fragmentissa kaksi uuden hymnin. Käsikirjoituksessa 4Q433^a esiintyvät teemat muistuttavat Hymnien kirjan hymnejä, sillä myös Hymnien kirjassa puhutaan eskatologisesta tuhosta ja

¹⁴¹ Joko Hymnien kirjan käsikirjoitukset sisältävät osittain eri hymnejä tai käsikirjoituksen 1QH fragmentaarisuudesta johtuen kaikki hymnejä ei tunneta. Kts. käsikirjoituksesta 4QH^a seuraavasta alaluvusta 4.2.

¹⁴² Schuller 2000, 186.

¹⁴³ Schuller 2000, 186–188.

¹⁴⁴ Schuller 1999, 248. Kts. lukua kuusi, jossa argumentoin sen puolesta, että jumalallisen tiedon vastaanottaminen on keskeisin teema yhteisöllisissä hymneissä.

puutarhasta.¹⁴⁵ Tyyllisesti käsikirjoitus 4Q433^a ei kuitenkaan muistuta Hymnien kirjaa, koska Jumalaa puhutellaan yksikön kolmannessa persoonassa eikä yksikön toisessa persoonassa.¹⁴⁶ Sen sijaan käsikirjoituksessa 4Q433 psalmisti puhuu itsestään yksikön ensimmäisessä persoonassa ja yksikön toinen persoona viittaa todennäköisesti Jumalaan kuten Hymnien kirjassa. Käsikirjoitus 4Q433 sisältää myös Hymnien kirjan hymneille tyypillisiä retorisia kysymyksiä.¹⁴⁷ Neljäs käsikirjoitus 4Q440^a sisältää vain yhden fragmentin. Teksti on todennäköisesti rukous, jossa psalmisti puhuu itsestään yksikön ensimmäisessä persoonassa ja hän puhuttelee Jumalaa yksikön toisessa persoonassa. Kuten Hymnien kirjan hymneissä, myös käsikirjoituksessa 4Q440^a psalmisti pitää itseään arvossa, sillä hymin mukaan Jumala on teroittanut psalmistin sanat kuin miekan.¹⁴⁸ Vaikka käsikirjoitukset 4Q433, 4Q433^a, 4Q440 ja 4Q440^a olisivat Hymnien kirjan käsikirjoituksia, ne eivät tarjoa juurikaan lisää tietoa Hymnien kirjan sisällöstä, koska käsikirjoitukset ovat niin fragmentaarisia.¹⁴⁹

Hymnien kirjan käsikirjoitusten ja Hymnien kirjan kaltaisten käsikirjoitusten lisäksi luolasta yksi, neljä, kolme ja viisi löytyi yhteensä 17 fragmentaarista käsikirjoitusta, jotka voivat niissä esiintyvän kielen ja terminologian perusteella olla Hymnien kirjan käsikirjoituksia.¹⁵⁰ Näissä teksteissä puhuja puhuu yksikön ensimmäisessä persoonassa ja/tai Jumalaa puhutellaan yksikön toisessa persoonassa. Osassa näistä teksteistä esiintyy sanoja ja/tai teemoja, jotka muistuttavat Hymnien kirjan sanastoa ja teemoja.¹⁵¹ Vain tekstissä esiintyvien teemojen perusteella tekstiä olisi vaikea määrittellä ”Hymnien kirjaa muistuttavaksi”, koska Hymnien kirjan hymneissä on monia pitkiäkin teemoiltaan erilaisia jaksoja.¹⁵² Esimerkiksi langenneiden enkelien teema esiintyy Hymnien kirjassa vain kerran (hymnissä 23). Jos tätä jaksoa ei olisi säilynyt käsikirjoituksessa 1QH, sitä olisi vaikea tunnistaa Hymnien kirjaan kuuluvaksi, sillä se ei sisällä erityisesti Hymnien kirjalle tyypillisiä piirteitä tai teemoja.

¹⁴⁵ Puutarhaan liittyviä kielikuvia esiintyy Hymnien kirjassa esimerkiksi kohdissa XIV,17–21; XVIII,26–28.

¹⁴⁶ Strugnell & Schuller 1999, 58, 70.

¹⁴⁷ Schuller 1999, 233–234.

¹⁴⁸ Lange 2000, 347–348.

¹⁴⁹ Strugnell & Schuller 1999, 71.

¹⁵⁰ Schuller 2000, 185. Strugnell ja Schuller tutkivat joukon käsikirjoituksia selvittääkseen, olisiko joku niistä mahdollisesti aiemmin tunnistamaton Hymnien kirjan käsikirjoitus. Nämä seitsemätoista käsikirjoitusta olivat sellaisia, joiden kuulumista Hymnien kirjan käsikirjoituksiin ei voitu kiistää tekstin sisällön tai tyylin perusteella. Strugnell & Schuller 1999, 52, 68.

¹⁵¹ Strugnell & Schuller 1999, 68–69.

¹⁵² Myös Strugnell ja Schuller tunnustavat tällaisten jaksoiden tunnistamiseen liittyvät vaikeudet. Strugnell & Schuller 1999, 56.

Hodajot-kirjallisuudeksi luokiteltavat käsikirjoitukset valottavat käsikirjoituksen 1QH syntyhistoriaa. Hymnien kirjan vanhin käsikirjoitus 4QH^b on todennäköisesti sisältänyt samat hymnit kuin käsikirjoitus 1QH, joka taas on yksi nuorimmista Hymnien kirjan käsikirjoituksista. Käsikirjoituksen 4QH^b laajuus ja hymnien järjestys ei näytä poikkeavan käsikirjoituksesta 1QH. Toisaalta käsikirjoitusten 4QH^b ja 1QH samankaltaisuus ja toisaalta muut Hymnien kirjan käsikirjoitukset luolasta neljä todistavat, että hymneistä kiersi erilaisia kokoelmia senkin jälkeen, kun erilaiset hymnit oli koottu samaan käsikirjoitukseen. Tällaisia erilaisia kokoelmia ovat esimerkiksi käsikirjoitukset 4QH^c ja 4QH^f, jotka ovat voineet sisältää vain niin kutsuttuja opettajan hymnejä ja mahdollisesti hymnin kahdeksan. Käsikirjoitus 4QH^e taas todistaa, että Hymnien järjestys saattoi vaihdella käsikirjoituksesta 1QH tunnetusta järjestyksestä. Luolan neljä Hymnien kirjan käsikirjoitukset kertovat siitä, ettei hymnejä mielletty vakiintuneeksi tekstikokoelmaksi, vaan hymnien järjestys saattoi vaihdella ja hymnejä voitiin kopioida eri käsikirjoituksiin tarpeen mukaan. Jos ne monet fragmentit, joiden teksti muistuttaa Hymnien kirjan hymnejä, eivät ole koskaan kuuluneet mihinkään Hymnien kirjan käsikirjoitukseen, Hymnien kirjan hymnien kaltaisia hymnejä on ollut muutenkin Qumranin yhteisön käytössä. Nämä Hymnien kirjan kaltaiset tekstit saattavat todistaa laajemmasta genrestä, johon myös Hymnien kirjan käsikirjoituksista tunnetut hymnit kuuluvat. Nämä Hodajot-kirjallisuuteen kuuluvat hymnit saattoivat olla sellaisia, joista aina osa valikoitui erilaisiin, Hymnien kirjankin käsikirjoituksiin. Toisaalta pitkät kuvailevat jaksot ja toisaalta taas yleisluontoista kieltä käyttävät hymnit ovat luonteeltaan sellaisia, että niistä on helppo koota erilaisia kokonaisuuksia.

4.2 Yhteisölliset hymnit käsikirjoituksissa 4QH^a ja 1QH

Yhteisöllisten hymnien näkökulmasta 4QH^a on tärkein luolasta neljä löytyneistä Hymnien kirjan käsikirjoituksista, koska käsikirjoituksen kaikki säilyneet fragmentit sisältävät tekstiä vain yhteisöllisistä hymneistä. Käsikirjoitus ajoitetaan paleografisin perustein vuosiin 75-1 eKr. Materiaalisen rekonstruktion avulla käsikirjoituksen alkuperäiseksi pituudeksi on arvioitu noin 3.7 metriä. Toisin sanoen käsikirjoitus on ollut niin lyhyt, ettei se voinut sisältää edes kaikkia 1QH:sta tunnettuja yhteisöllisiä hymnejä.¹⁵³ Käsikirjoituksen 4QH^a rekonstruoitu

—

¹⁵³ Schuller 1999, 75, 85.

osa on noin kolmasosan käsikirjoituksen arvioidusta, alkuperäisestä pituudesta.¹⁵⁴ Molemmat käsikirjoitukset 4QH^a ja 1QH ovat sisältäneet hymnit 6, 21, 22, 24, vaikkakin hymnit ovat säilyneet molemmissa käsikirjoituksissa fragmentaarisina.

Taulukko 3. 4QH^a:n hymnit suhteessa käsikirjoitukseen 1QH¹⁵⁵

Palstat, 4QH ^a	Vastaavuus, 1QH	Hymnin numero 1QH:n käännöksessä
I,1–II,17	XIX,6–XX,6	hymni 21
II,18–V, n. 3	XXV,34–XXVII, n. 2	hymni 24
V, n. 4–12	VII, 12–20	hymni 6
V,13–VI,9	ei säilynyt	
VI,10–X, ?	XX,7–XXII, 42 ¹⁵⁶	hymni 22

Käsikirjoituksen 4QH^a alkupuoli, joka on säilynyt, sisältää vain sellaisia yhteisöllisiä hymnejä, jotka ovat liturgisesti orientoituneita.¹⁵⁷ Kaikilla liturgisilla teksteillä on tiettyjä yhteisiä piirteitä: Liturgiset tekstit ovat kohtalaisen lyhyitä ja ne sisältävät erilaisia liturgiaan liittyviä formeileita, joissa kerrotaan, koska rukouksia resitoidaan ja/tai kuka niitä resitoi. Esimerkiksi Sapattiuhrin laulujen käsikirjoituksessa 4Q403 1 ii 18 on laulun alussa formeli למשכיל שיר עולת השבת לשמחתי למשכיל שיר עולת השבת [שרים לחודש השני] "Viisauden opettajalle. Kahdeksannen sapattiuhrin laulu [toisen kuukauden kahdentena]kym[menentenä]kolmantena (päivänä)".¹⁵⁸ Liturgiset tekstit ovat dialogisia eli niistä käy ilmi ainakin kaksi eri puhujaa. Usein liturgisessa tekstissä puhujat puhuvat monikon ensimmäisessä persoonassa. Liturgisten tekstien sisältö on yhteisöllinen tai kosmologinen eikä individualistinen ja spesifi.¹⁵⁹ Osa näistä liturgisten tekstin piirteistä sopii käsikirjoituksissa 4QH^a ja 1QH esiintyviin yhteisöllisiin hymneihin. Hymnit 21, 22 ja 24 ovat hyvin pitkiä, mutta niissä on jaksoja, jotka muistuttavat liturgisia tekstejä. Hymnissä 24 on säilynyt kolme jaksoa, joissa kuulijoita kehoitetaan

¹⁵⁴ Schuller 1999, 79.

¹⁵⁵ Schuller 1999, 86. Olen lisännyt taulukkoon tiedot, mikä hymnin numero on käännöksessäni. Kts. taulukko hymnien numeroinnista luvun viisi alusta. Yksityiskohtaisempi taulukko käsikirjoituksen 4QH^a fragmenteista ja niiden suhteesta käsikirjoitukseen 1QH: Schuller 1999, 81–82.

¹⁵⁶ Schuller ei osaa määritellä, kuin pitkälle hymni jatkuu sekä käsikirjoituksessa 4QH^a että 1QH. Kts. Schullerin alaviite 17 (Schuller 1999, 86). Stegemannin mukaan käsikirjoituksessa 1QH hymni 22 loppuu palstan XXII rivillä 40, 41 tai 42 (DJD XL 2009, 271). Tämä tiedon perusteella olen korjannut taulukkoon rivinumeron 42.

¹⁵⁷ Schuller 1999, 86.

¹⁵⁸ Käännös: Pakkala 1997, 307.

¹⁵⁹ Schuller 2003, 174.

ylistämään Jumalaa.¹⁶⁰ Toisen ja kolmannen kehotusosan välissä puhujina ovat ”me”, jotka kertovat Jumalan suuruudesta eli hymnissä käydään siis dialogia. Hymniin 24 kuuluva ”Oikeamielisen laulu” on nähty kuvauksena yhteisöstä, joka toimittaa liturgiaa yhdessä taivaallisen väen kanssa.¹⁶¹ Hymni 6 on lyhyt hymni, joka ei ala Hymnien kirjalle tyypillisellä aloitusformelilla ”Minä kiitän Sinua Herrani” vaan sanoilla ”ברוך אתה אל עליון” ”Ole ylistetty, Korkein Jumala”. Hymnin 6 sisältö on yhteisöllinen, koska siinä viitataan eksplisiittisesti yhteisöön. Hymni 6 on myös ainoa Hymnien kirjan hymni, jossa puhutaan läpi koko hymnin monikon ensimmäisessä persoonassa. Hymni 21 sisältää sarjan ylistyksiä.¹⁶² Tämän ylistysten sarjan lisäksi ylistäminen on hymnissä 21 muutenkin keskeinen aihe. Hymnin 22 alussa kuvataan mahdollisesti rukousaikoja, mutta kuvaus ei välttämättä liity siihen, koska hymniä tulisi käyttää.¹⁶³

Käsikirjoituksessa 4QH^a hymnit ovat eri järjestyksessä kuin käsikirjoituksessa 1QH ja lisäksi käsikirjoituksessa 1QH nämä hymnit eivät esiinny vierekkäin. Käsikirjoitus 4QH^a alkaa hymneillä 21, 24 ja 6. Hymniä 6 seuraa hymni, jota ei tunneta muista Hymnien kirjan käsikirjoituksista. Ikävä kyllä tämä tuntematon hymni on hyvin fragmentaarinen ja käsikirjoituksen 4QH^a rivit VI,1–7 ovat kokonaan tuhoutuneet. Todennäköisesti hymnien 22 ja 24 alussa oleva *LeMaskil*-formeli esiintyy molemmissa käsikirjoituksissa 1QH ja 4QH^a, vaikka molemmissa käsikirjoituksissa formeli on fragmentaarinen.¹⁶⁴ Käsikirjoituksessa 4QH^a *LeMaskil*-formeli esiintyy samojen hymnien eli hymnien 22 ja 24 alussa kuin käsikirjoituksessa 1QH. Hymnien erilainen järjestys tai sijainti käsikirjoituksen kokonaisuudessa ei siis ole vaikuttanut otsikon sijaintiin. Saattaa siis olla, että otsikot ovat vakiintuneet tiettyjen hymnien alkuun jo ennen kuin ne on kopioitu käsikirjoituksiin 4QH^a ja 1QH. Puechin teorian mukaan 1QH myös alkaa *LeMaskil*-formelilla.¹⁶⁵ Koska käsikirjoitus 4QH^a alkaa hymnillä 21, joka ei ainakaan käsikirjoituksessa 1QH sisällä *LeMaskil*-formelia, ei käsikirjoitus 4QH^a todennäköisesti ala *LeMaskil* -formelilla. Mistään Hymnien kirjan

¹⁶⁰ 1QH XXVI,9–14; XXVI,26–32 ja XXVI,[41]–[42].

¹⁶¹ Arnold 2006, 221. Hymnin puhujasta on myös monia muita teorioita. Kts. lisää käännöksen yhteydessä.

¹⁶² Ylistysten sarja alkaa 1QH XIX,30 ja jatkuu ainakin riville 37 asti. Palstan XIX loppu on hyvin fragmentaarinen, joten on vaikea sanoa, mihin sarja loppuu.

¹⁶³ Jakso XX,7–14 on vaikea kääntää ja tulkita. Kts. keskustelu käännöksen yhteydessä. Jakso ei kuitenkaan muistuta esimerkiksi Sapattiuhrin lauluissa (4Q403 1 ii 18) esiintyvää lyhyttä määritelmää rukouksen ajankohdasta.

¹⁶⁴ Käsikirjoituksessa 4QH^a hymnin 22 alussa esiintyvät *LeMaskil*-formelin keskellä on saattanut kuitenkin olla *vacat* toisin kuin käsikirjoituksessa 1QH. Kts. Schuller 1999, 110.

¹⁶⁵ Kts. Puechin teoriasta luvusta 2.1.

käsikirjoituksesta ei kuitenkaan ole säilynyt ensimmäistä riviä, joten ei voida tietää, millä sanoilla käsikirjoitukset ovat alkaneet. Jos käsikirjoituksen 4QH^a käyttö on ollut liturginen, *LeMaskil*-formelit on saatettu ymmärtää liturgisina ohjeina. Esimerkiksi Sapattiuhrin lauluissa *LeMaskil*-formeli on ymmärretty niin, että rukousten resitointi on ollut viisauden opettajan tehtävä.¹⁶⁶

Jos *LeMaskil*-formelit jakavat käsikirjoituksen 1QH viiteen osaan kuten Puech on ehdottanut, on merkittävää, ettei jako häiriinny, jos käsikirjoituksesta poistetaan opettajan hymnit: kaikki *LeMaskil*-formelit sijaitsevat yhteisöllisissä hymneissä. Jos opettajan hymnit poistetaan käsikirjoituksesta 1QH, esiintyvät formelit kohtalaisen tasaisin väliajoin riveillä V,12; VII,21; XX,7 ja XXV,34.¹⁶⁷ Angela Kim Harkins on ehdottanut, että molemmissa käsikirjoituksissa 1QH ja 4QH^a *LeMaskil*-formeileiden lähellä on nähtävissä editorien taipumus sijoittaa samankaltaiset hymnit vierekkäin. Erityisesti hymnien 6 ja 24 sijoittelu molemmissa käsikirjoituksissa 1QH ja 4QH^a ovat Kim Harkinsin mukaan merkkejä editoinnista. Vaikka hymni 6 (1QH VII,12–20; 4QH^a V, n. 4–12¹⁶⁸) on Kim Harkinsin mukaan sijoitettu käsikirjoituksissa 4QH^a ja 1QH eri hymnien kanssa vierekkäin, se sijaitsee molemmissa käsikirjoituksessa muiden monikon ensimmäistä persoonaa käyttävien hymnien vieressä. Kim Harkins myös ehdottaa, ettei hymniä 24 (1QH XXV,34–XXVII,3; 4QH^a II,18–V, n. 3) ole sijoitettu 1QH-käsikirjoituksessa muiden monikon ensimmäistä persoonaa käyttävien hymnien kanssa, koska se ei esiinny 1QH-käsikirjoituksessa monikollisessa muodossa.¹⁶⁹

Kim Harkinsin kuvaus hymnien 6 ja 24 sijainnista käsikirjoituksessa 4QH^a on kuitenkin harhaanjohtava. Uuden DJD XL-edition perusteella hymnissä 24 voidaan lukea yksi verbi, joka on monikon ensimmäisessä persoonassa: וְהַשְׁכַּלְנוּ (XXVI,33), ”me ymmärrämme”. Verbi esiintyy samassa muodossa myös käsikirjoituksessa 4QH^a, vaikkakin piirtojäljet ovat epäselvät. On myös huomattava, ettei Hymnien kirjan käsikirjoituksissa yksittäisten hymnien kohdalla ole todettu suuria eroja eri käsikirjoitusten välillä. Persoonamuotojen muutos on poikkeuksellisen suuri ero samassa hymnissä. Syytä siihen, miksi hymni 24 on sijoitettu eri hymnien kanssa vierekkäin käsikirjoituksessa 1QH kuin

¹⁶⁶ Schuller 2003, 174.

¹⁶⁷ Kim Harkins 2005, 236–237.

¹⁶⁸ Käsikirjoituksen 4QH^a fragmentaarisuuden vuoksi hymnin 6 tarkkoja rivinumerointia ei osata määrittellä.

¹⁶⁹ Kim Harkins 2005, 237, 253–254. Kim Harkins viittaa viimeisen argumenttinsa yhteydessä Schullerin antamaan tietoon, ettei yhtäkään monikon ensimmäiseen persoonaan viittaavaa sanaa esiinny tässä kohdassa käsikirjoitusta 1QH (Schuller 2001, 285–287). Schuller on kuitenkin kirjoittanut artikkelin ennen kuin uusi editio käsikirjoituksesta 1QH julkaistiin.

käsikirjoituksessa 4QH^a täytyy etsiä muualta kuin hymnissä käytetyistä persoonamuodoista. Kysymys saattaa jäädä osittain ratkaisematta, koska käsikirjoituksessa 1QH hymniä 24 seuraava hymni on lähes kokonaan tuhoutunut. Sen sijaan hymnin 24 yhtäläisyyksistä sitä edeltävien hymnien kanssa voidaan tehdä johtopäätöksiä. 1QH-käsikirjoituksessa hymni 24 on lähellä muita liturgiaan viittaavia hymnejä (21 & 22). Se myös jatkaa edellisen hymnin 23 teemoja: Käsikirjoituksessa 1QH hymniä 24 edeltävä hymni 23 sisältää kuvauksen langenneista enkeleistä ja kaikkia kohtaavasta tuomiosta. Myös hymnissä 24 puhutaan enkeleistä (XVI,5,7,11,28) ja tuomiosta (XXVI,17–30), vaikka hymnin 24 luonne onkin liturginen toisin kuin hymnin 23. Jos käsikirjoitukseen 1QH on haluttu luoda viisijako *LeMaskil*-formeileiden avulla, hymni 24 on voitu sijoittaa käsikirjoituksen loppupäähän, jotta jaksot olisivat kohtalaisen tasapituiset.

Kim Harkins teoria *LeMaskil*-formeileiden lähellä nähtävästä editoinnista perustuu osittain sille argumentille, että hymni 6 sijaitsee molemmissa käsikirjoituksessa 4QH^a ja 1QH *LeMaskil*-formelin vieressä.¹⁷⁰ Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa käsikirjoituksen 4QH^a kohdalla. Käsikirjoituksessa 4QH^a ennen hymniä 6 ei esiinny *LeMaskil*-formelia vaan välissä on hymni 24, jonka alussa formeli on. Myöskään hymniä 6 seuraava *LeMaskil*-formeli ei sijaitse heti hymnin 6 jälkeen, vaan välissä on hymni, jota ei tunneta muista Hymnien kirjan käsikirjoituksista.¹⁷¹ Ei myöskään vaikuta loogiselta, että Kim Harkins tarkoittaa hymnin 6 sijaitsevan ennen *LeMaskil*-formelia väljemmässä merkityksessä, sillä käsikirjoituksessa 1QH hymni 6 todella sijaitsee juuri ennen kyseistä formelia. Lisäksi käsikirjoituksessa 4QH^a *LeMaskil*-formeli esiintyy joka toisessa hymnissä, joten väljemmillä kriteereillä jokainen hymni käsikirjoituksessa 4QH^a sijaitsisi lähellä *LeMaskil*-formelia.

Hymni 6 on poikkeuksellinen hymni, sillä se on saatettu kopioida käsikirjoitukseen 1QH eri *Vorlage*sta kuin muut käsikirjoituksen 1QH hymnit. Käsikirjoituksessa 1QH hymnin 6 ortografia on *plene* toisin kuin yleensä palstoilla I–VIII.¹⁷² Hymni 6 on myös poikkeuksellisen lyhyt verrattuna muihin 1QH-käsikirjoituksen hymneihin ja se alkaa poikkeuksellisesti sanoilla ברוך אתה. Kuitenkin myös käsikirjoitus 4QH^a näyttää puhuvan sen puolesta, että hymni 6 on

¹⁷⁰ ”In both 1QH^a and 4Q427, this ‘we-hymn’ is found just before a למשכיל heading.” Kim Harkins 2005, 253.

¹⁷¹ Kts. luvun alussa oleva taulukko hymnien järjestyksestä. Myös Kim Harkinsin käyttämä taulukko on peräisin DJD XXIX–editiosta, mutta hänen tekemänsä johtopäätökset näyttävät olevan ristiriidassa taulukon kanssa.

¹⁷² DJD XL 2009, 100.

erillinen hymni eikä vain hymnin alajakso. Hymni 6 saattaa olla kopioitu molempiin käsikirjoituksiin samasta *Vorlagesta* tai hymni voi olla kopioitu 1QH-käsikirjoitukseen 4QH^a:sta, sillä myös käsikirjoituksessa 4QH^a tämän hymnin ortografia on *plene*.¹⁷³ Jos hymni 6 on kopioitu käsikirjoitukseen 1QH käsikirjoituksesta 4QH^a, on kirjuri muuttanut hymnin 6 tekstiä.¹⁷⁴ Käsikirjoituksessa 4QH^a V,10 lukee ”Jumalan seurakunnassa”, בעדת אל, kun taas käsikirjoituksessa 1QH VII,18 lukee ”Jumalan tiedossa”, בדעת אל. Ero voisi johtua kirjurin tekemästä kirjoitusvirheestä, ellei myös sanoja seuraava prepositio olisi käsikirjoituksissa erilainen. 4QH^a:ssa lukee] בעדת אל ועם, kun taas 1QH:ssa lukee] עד אל. Käsikirjoitukseen 1QH on ehdotettu seuraavaksi sanaksi עולם kun taas 4QH^a:ssa seuraava sana on saattanut olla אלים.¹⁷⁵

Voidaan kysyä, miksi vain hymnien 6 ja 24 sijainti käsikirjoituksissa 1QH ja 4QH^a osoittaa Kim Harkinsin mielestä tietoista editointia. Kim Harkins esittää, että käsikirjoituksessa 4QH^a hymnit seuraavat näitä kahta hymniä lukuun ottamatta käsikirjoituksen 1QH hymnijärjestystä.¹⁷⁶ Tämä ei pidä paikkansa, sillä hymnien 6 ja 24 lisäksi hymnit 21 ja 22 on kopioitu käsikirjoitukseen 4QH^a eri järjestyksessä kuin käsikirjoitukseen 1QH. Kuten hymnien numeroinnista näkyy, sijaitsee hymni 6 1QH-käsikirjoituksen alkupäässä, kun taas hymnit 21, 22 ja 24 sijaitsevat käsikirjoituksen loppupäässä. Sen sijaan käsikirjoituksessa 4QH^a kaikki hymnit 6, 21, 22 ja 24 sijaitsevat käsikirjoituksen alussa. Lisäksi hymnien 6 ja 22 välissä on hymni, jota ei tunneta käsikirjoituksesta 1QH. Myös Kim Harkinsin teoria siitä, että *LeMaskil*-formelit ovat sekä käsikirjoituksessa 1QH että 4QH^a merkkejä tapahtuneesta editoinnista, ansaitsee kritiikkiä, koska käsikirjoituksessa 4QH^a hymni 6 ei sijaitse *LeMaskil*-formelin vieressä. Vaikka Kim Harkins puhuu Hymnien kirjan jakaantumisesta *LeMaskil*-ryhmiin¹⁷⁷ ja *LeMaskil*-formealien funktiosta editoinnin merkkeinä, jää formealien luonne avoimeksi Kim Harkinsin tutkimuksen jälkeenkin. On syytä kysyä, ovatko *LeMaskil*-formelit

¹⁷³ Todennäköisesti käsikirjoitus 4QH^a on vanhempi kuin käsikirjoitus 1QH. Kts. käsikirjoitusten ajoituksesta luvun neljä alusta.

¹⁷⁴ Kts. lista käsikirjoituksen 4QH^a varianteista verrattuna muihin Hymnien kirjan käsikirjoituksiin: Schuller 1999, 87.

¹⁷⁵ DJD XL 2009, 102. Kumpaankaan käsikirjoitukseen ei ole kuitenkaan rekonstruoitu prepositiota seuraavaa sanaa. Kim Harkins on ehdottanut, että erilainen tekstimuoto saattaa johtua 1QH-käsikirjoituksen läpikäymästä viisauksiredaktiosta. Esimerkkinä tästä redaktiosta on kuitenkin vain kaksi kohtaa käsikirjoituksessa 1QH: VII,18 ja XXVI,31 (Kim Harkins 2005, 251–252). Jälkimmäisessä kohdassa kirjuri on kuitenkin merkinnyt sanat להודיע גבורה kokonaan poistettaviksi. Vaikka teksti eroaa 1QH-käsikirjoituksen palstalla XXVI käsikirjoituksen 4QH^a tekstistä, on epäselvää, onko kyseessä kirjurin virhe vai tietoinen tekstin muuttaminen. DJD XL 2009, 306.

¹⁷⁶ Kim Harkins 2005, 253.

¹⁷⁷ Kim Harkins 2005, 256.

sittenkin vakiintuneet jo ennen käsikirjoituksen 4QH^a kopiointia tiettyjen hymnien, kuten hymnien 24 ja 22 alkuun, koska ne esiintyvät molemmissa käsikirjoituksissa 4QH^a ja 1QH samojen hymnien alussa huolimatta hymnin järjestyksestä tai sijainnista käsikirjoituksen kokonaisuudessa. Onkin mahdollista, ettei käsikirjoituksen 4QH^a editori ole käyttänyt *LeMaskil*-formeileita merkkeinä tekstin editoimisesta, vaan *LeMaskil*-formelit liittyvät kiinteästi niitä seuraaviin hymneihin.

4.3 Yhteisöllisten hymnien kokoelma

Käsikirjoituksen 4QH^a käyttäminen perusteluna käsikirjoituksen 1QH yhteisöllisten hymnien editoinnista on ongelmallista. Tietämättä mitään käsikirjoituksesta 4QH^a voidaan todeta, että käsikirjoituksen 1QH editori on sijoittanut samanlaisia hymnejä vierekkäin. Esimerkiksi suurin osa monikon ensimmäistä persoonaa käyttävistä hymneistä löytyy toisesta *LeMaskil*-ryhmästä. Samoin liturgiset hymnit 21, 22 ja 24 sijaitsevat lähellä toisiaan. Huomattavaa kuitenkin on, etteivät samankaltaiset hymnit sijaitse samassa *LeMaskil*-ryhmässä.

Kim Harkins olettaa, että Hymnien kirjan hymneillä oli suurimmaksi osaksi vakiintunut järjestys ja vain osa hymneistä saattoi liikkua paikasta toiseen. Tällaisia hymnejä ovat Kim Harkinsin mukaan hymnit 6 ja 24¹⁷⁸, joilla ei ollut erikoisuutensa vuoksi vakiintunutta kirjallista kontekstia, vaan ne on sijoitettu käsikirjoituksissa 1QH ja 4QH^a saumakohtiin eli *LeMaskil*-formeileiden viereen.¹⁷⁹ Yhteisölliset hymnit saattavat kuitenkin olla väljempi tekstikokoelma, jonka hymneillä ei ole koskaan ollut vakiintunutta järjestystä tai kokoonpanoa, jolloin hymneistä saatettiin muokata erilaisia kokoelmia tarpeiden mukaan. Tähän viittaa myös käsikirjoitus 4QH^a, joka sisältää vain osan yhteisöllistä hymneistä, ja jossa hymnien järjestyskin on erilainen kuin 1QH:ssa. Qumranin tekstikokoelmassa oli myös Psalmien kirjasta erilaisia editioita vielä ajanlaskun alun jälkeenkin. Eroja on niin psalmien järjestyksessä kuin siinä, mitä psalmeja käsikirjoitukseen kuului. Erityisesti psalmeissa 90–150 oli joustavuutta.¹⁸⁰

Kim Harkinsin näkemys siitä, että käsikirjoitus 1QH on valikoima tekstejä ja että käsikirjoitukseen on voitu sisällyttää itsenäisiä kirjallisia kokonaisuuksia,

¹⁷⁸ Kim Harkins kutsuu koko hymniä 24 (XXV,34–XXVII,3) nimellä *Self-Glorification Hymn* (2005, 255). Tällä nimellä viitataan kuitenkin yleensä lyhyempää jaksoon hymnin 24 alussa. Kts. lisää hymnistä käännöksen yhteydessä.

¹⁷⁹ Kim Harkins 2005, 255.

¹⁸⁰ Flint 1998, 461–462, 471.

on vakuuttava.¹⁸¹ En kuitenkaan näe yhteisöllisiä hymnejä niin yhtenäisenä ja vakiintuneena kokoelmana kuin Kim Harkins. Tässä luvussa olen luonut teoriaa Hodajot-kirjallisuudesta ja tarkastellut yhteisöllisiä hymnejä joustavana ja kirjavana hymnikokoelmana. Olen tarkastellut yhteisöllisiä hymnejä muiden samankaltaisten käsikirjoitusten valossa. Jatkossa tutkimus, joka voisi tuoda uusia näkökulmia Hodajot-kirjallisuus -teoriaan ja yhteisöllisten hymnien tutkimukseen, tarkastelisi yhteisöllisten hymnien editointia vain käsikirjoituksen 1QH valossa. On todennäköistä, että yhteisölliset hymnit ovat syntyneet yhdistämällä erilaisia lähteitä. Useissa Hymnien kirjan hymneissä näyttää olevan keskenään erilaista materiaalia. Tästä hyvä esimerkki on Sarah Tanzerin kehittämä yhteisöllisten hymnien alakategoria deuteronomistiset hymnit. Stegemannin tutkimustuloksiin perustuvan hymnijaon perusteella näyttää siltä, että deuteronomistiset hymnit eivät muodosta yhteisöllisissä hymneissä itsenäisiä hymnejä vaan hymnien alajaksoja. Deuteronomistiset jaksot on yhdistetty hymneissä 3 (IV,1–IV,41), 4 (V,12–VI,33), 5 (VI,34–VII,11), 7 (VII,21–VIII,41) ja 20 (XVII,38–XIX,5)¹⁸² muunlaisen materiaalin kanssa yhdeksi hymniksi.¹⁸³ Deuteronomistiset jaksot on erotettu muusta hymnistä *vacatilla* tai fraasilla *אתה ברך* tai molemmilla. Deuteronomististen jaksojen lisäksi yhteisölliset hymnit sisältävät monia teemoiltaan ja kieleltään poikkeavia jaksoja.¹⁸⁴ Yhteisöllisten hymnien syntyä käsittelevässä tutkimuksessa tulisi selvittää, onko erilaisissa jaksoissa merkkejä siitä, että editori on yhdistänyt erilaista hymnistä materiaalia¹⁸⁵. Tällaisia

¹⁸¹ Kim Harkins 2008, 137. Samaa mieltä on myös Hughes 2006, 233.

¹⁸² Deuteronomistiset jaksot näissä hymneissä ovat IV,29–37; IV,38–41; VI,?–18 (palstan alku tuhoutunut); VI,19–33; VI,34–41; VIII,26–38 ja XVIII,16–XIX,5. Tanzerin deuteronomististen hymnien palsta- ja rivinumerot, jotka noudattavat vanhaa palstojen numerointia: Tanzer 1987, 144.

¹⁸³ Hymni 5 saattaa olla kokonaan deuteronomistinen hymni, koska ei tiedetä, mitä hymnin tuhoutunut loppuosa sisälsi.

¹⁸⁴ Tällaisia jaksoja ovat esimerkiksi luvussa 3.3. esiteltyt kuvaukset rukousajoista (XX,7–14), enkelien lankeemuksesta (XIV,6–XV,33) ja jakso nimeltä Oikeamielisen laulu (XV,34–XVI,9). Myös hymnin 4 alussa oleva kuvaus pahan hengen tai henkien toiminnasta on poikkeuksellinen. Lisäksi yhteisöllisissä hymneissä on jaksoja, jotka kielensä ja teemansa vuoksi muistuttavat muita Qumranista löydettyjä tekstejä ja erottuvat siten ympäröivistä hymneistä. Tällaisia jaksoja ovat esimerkiksi hymnin 5 alku, joka muistuttaa sanastollisesti oppia kahdesta hengestä ja Ymmärtäväisyyden ohjetta. Samoin alajakso nimeltä Liiton säännöt (VI,28–33) muistuttaa Yhdyskuntasäännön kuvausta yhteisön jäseneksi ottamisesta. Kts. tarkemmin käännöksen yhteydessä.

¹⁸⁵ Kim Harkins on esittänyt, että yhteisölliset hymnit voidaan luokitella kahteen ryhmään. Toiseen ryhmään kuuluvat hymnit, joilla on enemmän yhteyksiä Yhdyskuntasäännöstä tunnetun yhteisön, *jahadin*, kanssa ja toiseen ryhmään ne hymnit, joilla yhteyksiä ei ole. Jälkimmäisen ryhmän hymnit saattavat olla Qumranin yhteisöä varhaisempia (Kim Harkins 2008, 121), vaikka Hymnien kirjaa pidetään yleisesti ottaen yhteisön omana tekstinä. Kim Harkinsin tutkimuksessa on lähtökohtaisesti monia ongelmia, jotka hän itsekin myöntää. Ensinnäkin suurin osa Qumranilta löydettyistä teksteistä on sellaisia, jotka eivät ole Qumranin yhteisön jäsenten kirjoittamia, vaan sitä varhaisempia tekstejä, jotka yhteisö on adoptoinut. Toiseksi varsinkin runollisissa teoksissa uniikkia, tiettyyn ryhmään liittyvää kieltä, on hankala tunnistaa. Rukoustekstejä, joiden kieli on

merkkejä voivat olla esimerkiksi *vacatit* ja בָּרַךְ אֶתָּה -fraasit. Pienempien jaksojen tarkastelun avulla saataisiin lisää tietoa koko kokoelman luonteesta.

Yhteisöllisiä hymnejä voidaan kutsua hybrideiksi¹⁸⁶, jotka sisältävät monenlaisia teemoja, ja ne on koottu todennäköisesti useammasta lähteestä. Koska Qumranin yhteisö on tuntenut myös muunlaisia yhteisöllisten hymnien kokoelmia kuten käsikirjoituksen 4QH^a ja mahdollisesti myös laajemman Hodajot-kirjallisuuden genren, 1QH-käsikirjoituksessa esiintyvällä laajalla yhteisöllisten hymnien kokoelmalla on todennäköisesti jokin yhteinen nimittäjä. Miksi juuri nämä hymnit on kopioitu samaan käsikirjoitukseen? Palaan kysymykseen luvussa kuusi. Seuraavassa luvussa esitän laatimani käännöksen kaikista käsikirjoituksen 1QH yhteisöllisistä hymneistä.

5. Käännös

Laatimani käännös perustuu DJD-sarjassa julkaistuun Hymnien kirjan editioon.¹⁸⁷ Edition teksti on kompositioteksti, jossa käsikirjoituksen 1QH fragmentaarista tekstiä on täydennetty käsikirjoitusten 1QH^b ja 4QH^{a-f} tekstillä. Editiossa kohdat, jotka on täydennetty käsikirjoitukseen muiden Hymnien kirjan käsikirjoitusten avulla, on merkitty erilaisilla alleviivauksilla hakasulkujen sisäpuolelle. Käännökseeni olen kuitenkin merkinnyt hakasulkeiden sisään vain sellaiset täydennykset, joita ei ole tehty minkään Hymnien kirjan käsikirjoituksen avulla. Erityisesti tämä vaikuttaa palstan XXVI ulkoasuun, joka on täydennetty hyvin pitkälti muiden Hymnien kirjan käsikirjoitusten avulla. Olen kuitenkin merkinnyt käännökseen kokonaan rekonstruoitujen rivien rivinumerot hakasulkeiden sisälle.

□

yleisluontoista, voitiin käyttää monenlaisissa yhteisöissä. (Kim Harkins 2008, 136, 148, 151.) Tutkimuksen suurin ongelma on se, että Kim Harkins keskittyy artikkelissaan vain kolmeen termiin, jotka on tulkittu sääntöteksteissä Qumranin yhteisölle tyypillisiksi. Näistä termeistä יָהָד (yhteisö, *jahad*), הָרִבִּים (Monet) ja בְּלִיעַל (Belial) vain *jahad* esiintyy yhteisöllisissä hymneissä, mutta on epävarmaa tarkoittaako sana "yhteisöä", vai tulisiko se tulkita sanaksi "yhdessä". Kim Harkinsin mukaan toinen ja kolmas *Lemaskil*-ryhmä vastaavat terminologialtaan eniten Yhdyskuntasääntöä, kun taas palstan neljä hymni saattaa olla esi-qumranilainen, koska siitä puuttuu Qumranin yhteisölle tyypillinen terminologia (Kim Harkins 2008, 145, 148). Samaa voisi kuitenkin sanoa kaikista yhteisöllisistä hymneistä, kun kriteerinä toimivat aikaisemmin mainitut kolme sanaa. Palsta neljä ei ole yhteisöllisten hymnien joukossa teemoiltaan tai sanastoltaan poikkeuksellinen. Palstalla neljä esiintyvät deuteronomistiset teemat eivät ole tälle hymnille ainutlaatuisia piirteitä. Myöskään sanat "henki" ja "palvelijasi" eivät ole ominaisia vain palstalle IV (Kim Harkins 2008, 148), vaan ne esiintyvät muuallakin yhteisöllisissä hymneissä: sana henki esiintyy lähes kaikissa yhteisöllisissä hymneissä ja on keskeinen osa yhteisöllisten hymnien teologiaa, ja sana "palvelijakin" esiintyy palstan IV lisäksi palstoilla V, VI, VIII, XIX, XXII ja XXIII.

¹⁸⁶ Tutkija Sarah Tanzer kutsuu vain joitakin harvoja Hymnien kirjan hymnejä hybrideiksi. Tanzer 1987, 148.

¹⁸⁷ Editio sisältää myös sellaisia käsikirjoituksen 1QH fragmentteja, joita ei ole onnistuttu sijoittamaan käsikirjoitukseen. Fragmentit ovat pieniä, enkä ole sisällyttänyt niitä käännökseeni.

Lukija voi myös tarvittaessa tarkastaa DJD XL-editiosta, mitkä kohdat on täydennetty käsikirjoitukseen muiden käsikirjoitusten avulla. Hymnien rajat perustuvat DJD-editiossa esitettyihin tutkimustuloksiin.¹⁸⁸ Olen otsikoinut hymnit itsenäisesti ja antanut pitkille hymneille myös väliotsikoita. Lisäksi olen numeroinut hymnit numeroin 1–25. Tässä tutkielmassa ei käsitellä hymnejä 9–19, jotka luokitellaan opettajan hymneiksi.¹⁸⁹ Yhteisöllisiä hymnejä on yhteensä 14.

Taulukko 4. Yhteisöllisten hymnien numerointi

Hymnin numero käännöksessä	Palsta -ja rivinumerot käsikirjoituksessa 1QH	Hymnin numero käännöksessä	Palsta -ja rivinumerot käsikirjoituksessa 1QH
1	II,12–32	8	IX,1–X,4
2	III,15–33	20	XVII,38–XIX,5
3	IV,1–41	21	XIX,6–XX,6
4	V,12–VI,33	22	XX,7–XXII,42
5	VI,34–VII,11	23	XXIII,1–XXV,33
6	VII,12–20	24	XXV,34–XXVI,42
7	VII,21– VIII,41	25	XXVII,12–14; XXVIII,11–15

En ole merkinnyt käännökseeni sellaisia rivin yläpuolelle kirjoitettuja kirjaimia, joiden avulla kirjuri on korjannut vain sanan ortografiaa. Jos korjaus sen sijaan muuttaa sanan merkitystä, olen merkinnyt sen käännökseeni //-merkillä.

Jotta käännös olisi mahdollisimman luettava, olen noudattanut kääntämisessä funktionaalisen ekvivalenssin periaatetta. Periaate edellyttää, että kääntäjä ymmärtää sekä alkukielisen tekstin merkityksen, että sen, miten käännöksen lukijat ja kuulijat ymmärtävät tekstin. Tavoitteena on tarjota tekstin alkuperäinen merkitys mahdollisimman hyvin kohdekielellä. Tämä onnistuu parhaiten, kun käännetään tekstin merkityksiä eikä yksittäisiä sanoja.¹⁹⁰ Funktionaalisen ekvivalenssin periaate on tärkeä erityisesti silloin, kun alkukieli ja käännöksen kohdekieli ovat hyvin erilaisia kieliopiltaan. Koska heprea ja suomi

¹⁸⁸ DJD XL-editiossa on jokaisen palstan jälkeen kuvaus siitä, esiintyykö kyseisellä palstalla hymnin alkua ja/tai loppua, vai jatkuuko edellisellä palstalla alkanut hymni läpi koko palstan. Toisinaan Stegemann ottaa kantaa myös hymnien alajaksoihin.

¹⁸⁹ Kts. hymnien luokittelusta ja opettajan hymneistä luvusta kolme.

¹⁹⁰ Nida& de Waard 1986, 9–10.

ovat rakenteeltaan erilaisia kieliä, käännöksiä eroaa paikoitellen runsaasti alkuperäisestä tekstistä. Olen laatinut käännöksen yhteyteen laajat alaviitteet, jotka selventävät monia tekstin ymmärtämiseen ja sisältöön liittyviä kysymyksiä. Tarvittaessa vertailen omaa käännöstäni kolmeen tuoreeseen käännökseen, jotka ovat ilmestyneet merkittävässä käännöskokoelmissa. Tällaisia käännöksiä ovat Florentino García Martínezin ja Eibert J.C. Tigchelaarin käännös (1997), M. Abeggin, M. Wisen, E. Cookin & N. Gordonin käännös (2005),¹⁹¹ sekä Carol Newsomin käännös (2009).¹⁹²

Käännöksessä käytetään seuraavia merkkejä:

- [...] Teksti on tuhoutunut.
- [] Hakasulkeiden sisällä oleva teksti on tuhoutunut, mutta tutkijat ovat rekonstruoineet sen todennäköisen muodon.
- ... (hakasulkeiden ulkopuolella) Käsikirjoituksessa on luettavissa joitain kirjaimia, mutta niiden kääntäminen on mahdotonta.
- () Sulkeiden sisällä oleva teksti on kääntäjän selventävä lisäys, jolle ei ole suoraa vastinetta alkutekstissä.
- / / Kauttaviivojen välissä oleva teksti on käsikirjoituksessa kirjoitettu rivien väliin. Kyseessä on yleensä kirjurin tekemä lisäys tai korjaus.
- < > Nuolisulkujen välissä olevan tekstin kirjuri on merkinnyt poistettaviksi.
- { } Aaltosulkeiden välissä olevan tekstin kirjuri on merkinnyt vaihtoehtoiseksi.

¹⁹¹ Viittaan jatkossa M. Abeggin, M. Wisen, E. Cookin & N. Gordonin käännökseen lyhyesti nimellä Abegg. et al. Käännös perustuu Abeggin (2005) laatimaan editioon.

¹⁹² Kaikkia Hymnien kirjasta laadittuja käännöksiä ei ole mielekästä vertailla, sillä vanhemmat käännökset noudattavat editioita, joissa Hymnien kirjan materiaalista rekonstruktioita ei ole otettu vielä huomioon. Näin on osittain vielä García Martínezin ja Tigchelaarin (1997) sekä Abeggin laatimissa editioissa (2005), joissa kaikki palstalle sijoitetut fragmentit eivät ole vaakatasossa oikeassa suhteessa toisiinsa. Sen sijaan monet fragmentit esitetään allekkain. Vain Newsomin käännös (DJD XL 2009) on laadittu DJD-edition pohjalta. DJD-editiossa Stegemann lukee huomattavan määrän enemmän sellaisia sanoja, joiden piirtojäljet ovat heikkoja, ja joita muut editorit eivät ole kyenneet lukemaan. Sen vuoksi usein vain Newsomin käännös on vertailukelpoinen oman käännökseni kanssa. Viittaan Newsomin käännökseen DJD XL–teoksen nimellä (esim. DJD XL 2009, 155).

1. Fragmentaarinen hymni (II, 12–32)

- II, 12 [... Si]nun [ihm]eistäsi [ei v]oi puhua
13 [... ja] Sinä toit esiin [...] aikoja¹⁹³ varten
14 [... he julis]tavat mahtavalla ilohuudolla
15 [... minä rie]mitsen ...[...]...[...]
16 [...]...[...]
[17]–[23] [...]
24 [...]...[...]
25 [...]...[...][...]
26 [... s]orto.¹⁹⁴ Kuka
27 [...] Hänen laupeutensa [...] köyhiä kohtaan
28 [...]... Kuka mittaa
29 [...] Kuka mittaa voiman
30 [...] i]kuisesti. Kuka arvioi
31 [...] röyhkeät.¹⁹⁵ Kuka
32 [... voi]masi ...[...]...[...]

2. Fragmentaarinen hymni (III, 15–33)

- III, 15 [...]...[...]
16 [...] Sinun [...] ja Sinä autat niitä, jotka ovat vapaaehtoi[sia]¹⁹⁶ ...]
17 [... s]illä Sinä lohdutat surijaa [...]
18 [...] tuska ja siunauksissa ...[...]
19 [...]... Sinun¹⁹⁷ [...] Jumalani ...[...]

¹⁹³ On todennäköistä että sanan לעולם jälkeen seuraa sana עד, jolloin käännös kuuluisi ”ikuisia aikoja varten” tai ”ikuisesti”.

¹⁹⁴ Jos sana on täydennetty oikein, on tämä ainoa kerta, kun sana עשוקים esiintyy Hymnien kirjassa (DJD XL 2009, 57). Abegg et al. (2005, 3) ovat tulkinneet sanan monikon partisiipiksi ja kääntävät sanan ihmistä kuvaavaksi, *oppressed ones*. Se voidaan kuitenkin tulkita yhtä hyvin pluraalimuotoiseksi substantiiviksi, joka tunnetaan Aam. 3:9; Job 35:9 ja Saar. 4:1.

¹⁹⁵ Sanaa ערומים käytetään Hymnien kirjassa positiivisessa merkityksessä. Kts. 1QH IX,37; X,11; 4QH^a 10,1; 4QH^b 6,2 (par. 4QpapH^f 7,4; par. 1QH XII,2). DJD XL 2009, 57.

¹⁹⁶ On epävarmaa, pitäisikö sana נדיב täydentää monikoksi vai *status constructus* -muodoksi (DJD XL 2009, 59). Sama sana esiintyy rivillä XXII,25 monikossa. Jos sana esiintyy tässä kohtaa *status constructus*-muodossa, voisi se olla esimerkiksi osa sanaparia נדיבי לב (1QM X,5) ”kaikki, jotka ovat innokkaita” (käännös Westerlund 1997, 121) ja נדיב לב (Ex. 35:5,22) ”ne, jotka haluavat”. Sanan נדיב saa merkitykset *inclined, generous, noble* (Brown et al. 2006, 622). Newsom (DJD XL 2009, 60) kääntää *those who are willing*. Yhdyskuntasäännössä (1QS I,7,11) vapaaehtoisilla tarkoitetaan niitä, jotka liittyvät Qumranin yhteisöön (Goff 2004, 269). Tekstissä Ylistä Herraa sieluni (4Q438 frg. 3,2) Jumalan ylhäiset ovat mahdollisesti rinnasteisia Jumalan valittujen kanssa. Sana viittaa siis mahdollisesti Hymnien kirjassakin yhteisön jäseniin.

¹⁹⁷ Jos sanan נדיב[] kaksi viimeistä kirjainta ovat suffiksi ja palstan III fragmentit on sijoitettu oikein, esiintyy palstalla sekä laajempaa ja suppeampaa ortografiaa. Tämä ei ole mahdotonta, sillä myös hymneissä seitsemän (VII,21–VIII,41) tekstin ortografia vaihtelee.

[20]–[22] [...]

23 [...]... tomusta ...[...]

24 [...] se pysyy ikuisesti vuodesta toiseen [...]

25 [...] tahtosi mukaan kaikki, mitä he haluavat ... ja ...[...]

26 [...]... kuin heidän henkensä¹⁹⁸ ... mies ymmärryksensä mukaan ja ...[...]

27 [...]... hänen valtakuntansa. Kuka on tehnyt kaiken tämän? ...[...]

28 [...]... minä vaellan jatkuvasti,

ja oikeudenmukaisesti Sinä asetat minut ...[...]

29 [...] eteesi tyhjyys ja sav[esta] muovattu¹⁹⁹ [...] [...]

30 [...]... ja Sinä olet kunnioitetumpi kuin kaikki jumala[t ...]

31 [...] Sinun pyhyytesi ja kuten ...[...]

32 [...] ylistääk]sesi nimeäsi Sinä tuot [minut] pyh[ien] yhteisöön

33 [...]...[...][...]

¹⁹⁸ Sana רוח esiintyy Hymnien kirjassa 80 kertaa (DJD XL 2009, 391–392) ja suurin osa esiintymistä on yhteisöllisissä hymneissä. Hengistä voidaan puhua yhteisöllisissä hymneissä monella tavalla. Ensinnäkin luotuina olentoina ne ovat saaneet alkunsa Jumalan luomistyöstä. Jumala on luonut henget tai henkien joukon (V,25), joka kuuluu yhteen muun taivaallisen väen kanssa. Samalla Jumala määräsi ennalta henkien teot ja tuomion näistä teoista (IX,10–11). Voimakkaista hengistä tuli pyhiä enkeleitä (IX,12–13). Henkien valtapiiriin kuuluvat luonnonvoimat (IX,13–15). Enkelien (henkien) tehtävänä on myös ylistää Jumalaa (XXVI,11).

Toiseksi hymneissä kerrotaan erityisesti hyvistä ja pahoista hengistä, joista käytetään erilaisia nimityksiä. Positiivisessa valossa henkeä kuvataan nimellä ”pyhyytesi henki” (IV,38; VI,24; VIII,25,30; XX,15), ”tiedon henki” (VI,36), ”laupias henki” (VIII,27) tai vain ”henkesi” (so. Jumalan henki). Pääsääntöisesti henki kuvataan Jumalan tai hänen pyhyytensä hengeksi, jonka Jumala on antanut psalmistille. Tavallisesti positiivisesta hengestä puhutaan yksikössä, mutta kerran psalmisti myös kiittää Jumalaa monista hengistä, jotka hän on saanut (IV,29). Pahoja henkiä kutsutaan ”vääräksi hengeksi” (IV,32; VIII,18), ”uppiniskaiseksi hengeksi” (VIII,16) ja ”äpärien hengiksi” (XXIV,26). Palstalla neljä viitataan henkiin vain sanalla רוח, mutta henki on todennäköisesti paha henki, sillä sen vaikutuksen ovat negatiivisia.

Kolmanneksi mainitaan רוח בשר, ”lihan henki” (IV,37; V,15; V,30), joka tarkoittaa ihmisen henkeä. Ihmisen henki ei ole välttämättä hyvä tai paha vaan puutteellinen. Stegemann kuvailee lihan henkeä sanoilla ”creature prone to sinfulness” (DJD XL 2009, 72). Sanaparin merkitys on negatiivisempi Hymnien kirjassa kuin Ymmärtäväisyyden ohjeessa (4Q481 81 2; 4Q416 1 12 ja 4Q417 1 i 17) (Goff 2004, 282). Hymnien kirjassa termin merkitys on positiivisempi: Jumala on muovannut ihmisen hengen ja suunnitellut ihmisen teot jo ennen kuin ihminen luotiin (VII,35; XVIII,24). Jumala myös vahvistaa ihmistä pahojen henkien (IV,35) ja vaikeuksien edessä (IX,34). Ihmisellä hengen perusteella Jumala antaa ihmiselle hänelle kuuluvan osan hyvästä tai pahasta (VI,22–23). Jumala on laittanut merkin oikeamielisen henkeen, mikä tarkoittanee, että Jumala on valinnut hänet (VIII,28). Raja Jumalan antaman hengen ja ihmisen hengen välillä on häilyvä. Ihmisessä on oma henkensä mutta Jumalan asettama pyhyiden henki puhdistaa ja vahvistaa ihmistä (VIII,25,30) ja antaa hänelle tietoa (XIX,15).

¹⁹⁹ יצר החמר, ”savesta muovattu”, on yhteisöllisissä hymneissä yleinen nimitys ihmiselle.

Nimityksen taustalla on ajatus Jumalasta savenvalajana, joka on muovannut ihmisen (Jes. 29:16; 45:9; 64:7; Job. 10:9). Ihmistä kutsutaan Hymnien kirjassa myös ”tomusta muovatuksi” (VII,34; VIII,18; XXI,17, 25, 34). Nimitys viittaa toisen luomiskertomuksen (Gen. 2:7) kuvaukseen siitä, kuinka Jumala muovaa ihmisen tomusta.

3. Valittujen vaellus (IV, 1–41)²⁰⁰

Väärän hengen teot²⁰¹

IV, [1]–[11] [...]

12 [...][...][...][...]

13 [...]... ja painamaan maahan²⁰² laskemalla [...]...[...]

14 [...] paljastettu²⁰³ epäoikeudenmukaisesti hengen vuoksi²⁰⁴

15–16 [...]... syömään sen²⁰⁵ vihollisten lihaa ilman [...] hengen vuoksi [...]...
kuivalla maalla

ja aiheuttamaan kompastumisen epäoikeudenmukaisesti

17 [hengen vuoksi ...] iskevät²⁰⁶ aivan yllättä[en]²⁰⁷ välittä[mättä] liitosta

18 [hengen vuoksi ... epä]oikeudenmukaisesti hengen vuoksi, joka etsii [...]...

19 [...] pettävät [...] [il]m[an] käskyä hengen vuoksi [...]...

20 [...]... li[han] tuskissa [...] *vacat*

Tieto tuomioista

21 [Ole ylistetty Tiedon Jumala]²⁰⁸ salattujen asioiden²⁰⁹ vuoksi,

jot[ka ...]... eivät saavuta niitä tuli[kokee]ssa [...]...

22 [...] ja tuomiosta [...] aikoina²¹⁰ pahat [suun]nitelmat [monta] kertaa²¹¹ ...

²⁰⁰ Käsikirjoituksen fragmentaarisuuden vuoksi on mahdotonta sanoa, mistä tämä hymni tarkalleen alkaa. Se kuitenkin jakaantuu neljään alajaksoon (DJD XL 2009, 65), jotka olen otsikoinut.

²⁰¹ Jaksoa "Väärän hengen teot" rytmittävät feminiiniset partisiipit ja sanat מרוח ja בלוי. Tekstin teemana ovat ihmisiä kohtaavat vaikeudet, jotka väärä henki saa aikaan (DJD XL 2009, 74). Väärä henki toimii "epäoikeudenmukaisesti", "välittämättä liitosta" ja "ilman käskyä".

²⁰² Sana מִשְׁפֵּל ei ole substantiivi vaan *hif.* part. verbistä שָׁפַל. Tällöin se vastaa rakenteellisesti muita partisiippeja riveillä 14 (מִגִּלָּה), 15 (אִוְכַלַת), 16 (וּמַכְשֵׁלָת) ja 18 (דִּוְרֶשֶׁת) (DJD XL 2009, 66). Toisin esimerkiksi Abegg et al. (2005, 3) ja García Martínez & Tigchelaar (1997, 149), jotka tulkitsevat sanan substantiiviksi ja kääntävät rivin *from a low measure*.

²⁰³ Ymmärrän sanan מגולה *pual'in* partisiipiksi verbistä גלה (*qal.*) *uncover, remove*, (*pu.*) *be uncovered* (Brown et al. 2006, 162–163).

²⁰⁴ Ennen sanaa מרוח on epätavallisen suuri sanaväli (kuten myös rivillä 19), mutta se ei merkitse uuden jakson alkamista. Pitkä sanaväli voi olla tahaton. Joskus kirjurit jättävät ennen rivin viimeistä sanaa suuremman välin tasatakseen rivien pituutta, mutta se on Hymnien kirjassa harvinaista. DJD XL 2009, 66, 80.

²⁰⁵ Suffiksi sanassa יִהְיֶה נִשְׁפָּלָה viittaa feminiiseen sanaan, mahdollisesti sanaan henki.

²⁰⁶ Partisiippi פוגעות on poikkeuksellisesti monikollinen, kun taas muut jaksossa esiintyvät partisiipit ovat yksiköllisiä. Partisiippi viittaa mahdollisesti moniin henkiin. Vastaava ajatus löytyy Viisauden opettajan lauluista (4Q510 1,4–6), jonka mukaan "pahat henget iskevät aivan yllättäen".

²⁰⁷ Sana on täydennetty Num. 6:9; Jes. 29:5 ja 30:13 perusteella. DJD XL 2009, 67.

²⁰⁸ Formeli ברוך אתה aloittaa Hymnien kirjassa usein hymnin alajakson, eikä uutta hymniä (DJD XL 2009, 65). Poikkeuksellisesti fraasi aloittaa uuden hymnin riveillä VII,21 ja XVII,38 (DJD XL 2009, 99, 228). Käännän systemaattisesti formelin läpi käännökseni sanoilla "ole ylistetty".

²⁰⁹ Termi נסתרות tarkoittaa asioita, jotka ovat salassa. Termi esiintyy mm. Damaskon kirjassa (III,14–15), jossa salatut asiat luetellaan: Ne ovat Jumalan pyhät sapatit, juhla-ajat, käskyt, totuuden tiet ja Jumalan mielenmukaiset toiveet. Samassa kohdassa myös kerrotaan, että Israel on erehtynyt näissä asioissa. Sekä Damaskon kirjasta (4QD^c frg. 1,7) että Hymnien kirjasta (XIX,20 ja XXVI,15) käy ilmi, että Jumala on paljastanut Qumranin yhteisölle nämä salatut asiat. *Nistarot* on laintulkintaan liittyvä termi, sillä se viittaa Mooseksan lain oikeaan tulkintaan. Holst 2009, 223–224.

palvelijasi kaikista hänen rikkomuksistaan [suure]ssa laupeudessasi

[poistaaks]esi pahuuden ja synnin,

ja sovittaaksesi [rikkom]uksen ja uskottomuuden

25 [...] vuorten perustat

ja tuli [r]iehui²¹² Sheolin²¹³ syvyyksissä ja ...[...] tuomioissasi

26 [...]... niille, jotka palvelevat Sinua uskollisina,

[jotta] heidän jälkeläisensä olisivat aina edessäsi.

[Heidän] nime[nsä] Sinä olet korottanut

27 [...] rikkomus ja heittääkseen pois kaikki heidän syntinsä,

ja antaakseen heille kaiken Aadamin kunnian (koko) pitkän elämän ajaksi.

28 [...] *vacat*

Jumala vahvistaa valittujaan

29 [Ole ylistetty laupeude]n [Jumala] niiden henkien vuoksi,

jotka olet asettanut minuun.

Minä tahdon löytää kielelleni vastauksen,

julistaakseni Sinun oikeudenmukaisista teoistasi ja pitkämielisyydestäsi

30 [...]... ja vahvan oikean kätesi teot,

sekä tunnustamalla aikaisemmat rikkomukseni,

[heittäyty]mällä [maa]han,

ja anomalla armoa

31 [...]... tekoni ja sydämeni turmeltuneisuus,

sillä saastaisuudessa minä olen rypenyt,

mutta olen [lä]htenyt mat[oien] neuvostosta²¹⁴,

²¹⁰ □ Sana רָץ tarkoittaa Qumranin hepreassa ”aikaa”, kun taas raamatun hepreassa se tarkoittaa ”loppua”.

²¹¹ Sanan □ם□י□מ□פ lukutapa on epävarma. Sana רבות on täydennetty kohtien IQM XI,3; XVIII,2; 11Q5 XXII,12 (par. 4QPsf VIII,9) avulla, joissa sanapari esiintyy. DJD XL 2009, 68.

212 Verbi הָלַךְ [הלך] lukutapa on epävarma. Verbi בָּקַע sopii kuitenkin kontekstiin ja sitä voi seurata prepositio כ' kuten 2. Sam. 23:16 (par. Aik. 11:18). DJD XL 2009, 69.

213 שָׁוֵל tarkoittaa tuonelaa, joka sijaitsee maan syvyyksissä. Sana esiintyy yhteisöllisissä hymneissä myös kohdissa XVIII,37 ja XXV,14. Myöskin tuonelaa tarkoittava sana אַבְדִּין esiintyy rivillä XXI,21.

²¹⁴ Sama termi טור esiiintyy myös riville XX,28 osittain täydennettynä. ”Matojen neuvosto” lienee vastakohta ”pyhälle neuvostolle” (VI,17), ”totuutesi neuvostolle” (VI,32), ”pyhiesi neuvostolle” (XXV,26) ja ”neuvostolle” (XXIV,15). Sama termi esiintyy myös kohdassa XX,28, jossa se on rinnasteinen ilmaisun ”pimeyden asuinpaikka” kanssa. Termi lienee vertauskuvallinen ilmaisu ihmisille, elämälle ja teoille, jotka eivät ole Jumalan siunaamia. Sama sanapari esiintyy

enkä ole liittynyt **32** [...]...

sillä Sinun on vanhurskaus ja nimeäsi kuuluu ylistää ikuisesti[ti ...]

kuten oikeamielisyytesi ja hän on lunastanut

33 [...]... pahat.

Minä ymmärrän²¹⁵, että Sinä o[hjaat] valitsemasi ihmisen vaellusta,

ja viisauden avulla **34** [...] Sinä] vedät hänet pois tekemästä syntiä Sinua vastaan

ja ... hänelle hänen nöyryytensä Sinun kurituksesi avulla,

ja (antamalla)si koettele[muksilla]²¹⁶ Sinä olet vahvista]nut hänen sydämensä

35 [...] palvelijasi tekemästä syntiä Sinua vastaan

ja kompastelemasta (kaikessa) siinä, mitä tahdot.

Vahvista [hänen] lanteitaan,

[jotta hän pysyisi vahv]ana henkiä vastaan

36 [...] ja va]eltaisi kaiken sen mukaan, mitä Sinä rakastat,

ja hylkäisi kaiken sen, mitä Sinä vihaat,

[ja tekisi] sitä, mikä on Sinun mielestäsi hyvää.²¹⁷

37 [...] heidän²¹⁸ [ha]llinnastaan hänen sisimmässään,

sillä ihmisen henki²¹⁹ on Sinun palvelijasi [...] *vacat* [...] *vacat*

Aadamin liitto

38 [Ole ylistetty Korkein Jumala, joka] lähetät pyhyytesi hengen palvelijasi ylle

[ja] puhdistat[t] [...]... hänen sydämensä

39 [...] ih]miskunta, ja koko Aadamin liittoa²²⁰ minä katson [...]...[...]

□

myös Yhdyskuntasäännössä (XI,10) ja se on käännetty sanoilla ”matojen joukko”. Käännös: Metso 1997, 45.

²¹⁵ Sana *בניתי* □ *הו* on poikkeuksellinen *hif'il*-muoto. Se ei ole *hof'al*, sillä sanan *hof'al*-muoto olisi *הובנתי*. Tämä toinen *hif'il*-muoto *הובנתי* tunnetaan myös rabbiinisesta hepreasta. DJD XL 2009, 71.

²¹⁶ Sana *נסיו* tunnetaan myös Siirakin kirjasta (33:1, 44:20) ja seuraavista Qumranilta löydetystä teksteistä: Yhdyskuntasäännöstä (1QS I,18); Viikon rukouksista (4Q504 1–2 18; VI,7); ”Oikeamielisyyden aika” -tekstistä (4Q215a 1 ii 3) ja Autuaaksijulistuksista (4Q525 5,3).

²¹⁷ Osa yhteisöllisistä hymneistä sisältää Deuteronomiumissa vahvana esiityvän teeman, jonka mukaan ihmisen tulee rakastaa sitä, mitä Jumalaa rakastaa, ja vihata sitä, mitä Jumala vihaa (esim. Deut. 12:28,31). Kts. deuteronomistisista hymneistä lisää luvuista 3.3. ja 4.3.

²¹⁸ Tekstin fragmentaarisuuden vuoksi on epäselvää, mihin sanan *לחם* □ *ש* [מן] maskuliininen suffiksi viittaa.

²¹⁹ *בשר רוח* tarkoittaa sananmukaisesti lihan henkeä. Kts. sanan *רוח* käytöstä yhteisöllisissä hymneissä rivin III,26 alaviitteestä. Hymnien kirja on todennäköisesti riippuvainen Ymmärtäväisyyden ohjeesta: Sekä Hymnien kirjassa että Ymmärtäväisyyden ohjeessa käytetään tätä harvinaista termiä *רוח בשר*. Hymnien kirjassa käytetään myös muita harvinaisia termejä, kuten *רוח כבוד* ja *רוח פלא*, jotka tunnetaan myös Ymmärtäväisyyden ohjeesta (Elgvin 1997, 160–161). Lisäksi rivit XVIII,29–30 ovat lainausta Ymmärtäväisyyden ohjeesta (kts. kyseisen kohdan alaviite). Myös hymni 4 on todennäköisesti riippuvainen Ymmärtäväisyyden ohjeesta (kts. alaviite hymnin 4 ensimmäisestä alaotsikosta).

²²⁰ Termi ”Aadamin liitto” ei esiinny muissa Qumranin teksteissä tai Heprealaisessa Raamatussa. Muuten yhteisöllisissä hymneissä viitataan ”liittoosi” (so. Jumalan liittoon). Kim Harkins (2008,

he löytävät sen

40 [...]... ne jotka, saavuttavat sen, ja ne jotka, rakastavat sitä ...[...] ikuisesti

41 [...] *vacat* [...] *vacat*²²¹

4. Jumalan tahdon noudattaminen (V,12–VI,33)

*Totuuden tiet ja pahuuden teot*²²²

V, 12 [Psalmi vii]sauden opettajalle²²³,

jotta hän heittäytyisi maahan [Jumalan] etee[n ...]

Jumalan teot 13 [...] ja jotta yksinkertaiset ymmärtäisivät [...]...[...]...]

ikuisuus 14 [...]... ja jotta ihmiset ymmärtäisivät [...]...]

liha ja [...] henkien²²⁴ neuvosto²²⁵ [...]... he kulkevat.

15 [Ole ylistetty]²²⁶ Herrani [...]... ihmisen henki [...]...]

mahtavalla voimallasi 16 [ja runsaalla a]rmollasi ja suuren hyvyytesi kera.²²⁷

□

147–148) on ehdottanut, että Aadamin liitto eli ihmisten liitto olisi ristiriidassa muualla yhteisöllisissä hymneissä mainitun "Jumalan liiton" kanssa, joka on rajatumpi käsite. Tekstin fragmentaarisuuden vuoksi on kuitenkin vaikea sanoa, mitä Aadamin liitolla tarkoitetaan.

²²¹ Kirjuri A jättää aina hymnin loppuun yhden tyhjän rivin, jos hymnin viimeinen rivi on koko palstan pituinen. Kts. käsikirjoituksen 1QH kirjureista luvusta 2.1. On myös mahdollista, että rivin 41 alussa on ollut muutama sana, jotka ovat tuhoutuneet. Seuraavan palstan alku, rivit V,1–11, ovat tuhoutuneet, mutta on todennäköistä, että ne sisälsivät lyhyen hymnin. Riviltä V,12 alkaa taas uusi hymni. DJD XL 2009, 73, 77–78.

²²² Riveillä 12–24 opetetaan kahdesta vastakkaisesta voimasta, jotka Jumala on asettanut luomisen yhteydessä. Jaksolla on sanastollisia yhtäläisyyksiä Yhdyskuntasäännön palstoilta III–IV tunnetun "opin kahdesta hengestä" kanssa (Newsom 2004, 217). Hymnillä on myös sanastollisia yhtäläisyyksiä käsikirjoituksen 4Q417 palstan 1 i kanssa, joka on yksi Ymmärtäväisyyden ohjeen käsikirjoituksista. Hymnin kirja on todennäköisesti saanut vaikutteita sekä kahden hengen opista että Ymmärtäväisyyden ohjeesta. Tigchelaar 2001, 207.

²²³ Puechin teorian mukaan koko Hymnien kirjan käsikirjoitus jakaantuu viiteen osaan ja jokainen osa alkaa Viisauden opettajalle -formelilla. Kts. formelista tarkemmin luvuista 2.1 ja 4.2.

Viisauden opettajan tehtävänä oli opettaa yhteisön jäseniä (1QS III,13). Kts. viisauden opettajan roolista lisää luvusta 6.3. Myös muissa Qumranilta löydettyistä käsikirjoituksissa, jotka sisältävät runollista tekstiä, esiintyy erilaisia *LeMaskil* -formeileita: "Siunauksen sääntö" (esim. 1QS^b 1,1), Sapattiuhrin laulut (esim. 4Q400 3ii+5,8), "Viisauden opettajan sanat aamuruskon lapsille" (4Q298 1–2i,1), "Hymnien kirjan kaltainen teksti" (4Q433^a frg. 2,2). Myös Yhdyskuntasäännön käsikirjoitus 4QS^d alkaa sanoilla "Ohje Viisauden opettajalle koskien Lain miehiä".

²²⁴ Sana *רוח* on käsikirjoituksessa monikon *status constructus* -muodossa, mutta sitä määrittelevä sana ei ole luettavissa käsikirjoituksessa olevan aukon vuoksi.

²²⁵ Sanojen *סוד* ja *רוח* yhdistelmää ei tunneta muualta (DJD XL 2009, 79). Jos *רוח* tarkoitetaan tässä kohtaa enkeleitä, mahdollinen vertailukohta löytyy Hymnien kirjan kohdasta XXV,26, jossa esiintyy termi *סוד קדשים*, "pyhien neuvosto". Se taas on rinnasteinen samalla rivillä esiintyvän termin *עדת בני שמים* "taivaan poikien seurakunta" kanssa. Voidaan päätellä, että termit *סוד* ja *עדת* ovat rinnasteisia, ja että enkelien yhteisö tunnetaan käsitteenä. Koska sanaa *רוח* määrittelevä sana ei ole säilynyt ja koska käsikirjoitus on fragmentaarinen palstan V alussa, sanojen *סוד רוחי* merkitys jää epävarmaksi.

²²⁶ Rivin alku on täydennetty sanalla *ברך*, joka on sopivan pituudeltaan käsikirjoituksessa olevaan aukkoon (DJD XL 2009, 79). Edition merkintä [*ברך*] on kuitenkin epäselvä, sillä hakasulkeiden sisällä näyttää olevan tilaa tavallista enemmän.

²²⁷ Lauseen syntaksia on vaikea hahmottaa tekstin fragmentaarisuuden vuoksi. Käännöksen taustalla on oletus, että prepositio *ב* vaikuttaa myös sanaan *חמון*. Samoin olen oletanut, että

joko pelastukseksi tai tuhoksi.

Kaikki ...[...]

23 heidän [tuo]mionsa, ikuinen kunnia ja ihanuus²³⁷ ja ikuinen ilo
tekojen vuoksi [...]...[...] **24** [...]... *vacat*

Kaikki on ennalta määrätty

Tämän²³⁸ (kaiken) Sinä [olet] ase[ttanut] muinaisista [ajoista] alkaen,
tuomitaksesi niiden avulla²³⁹ **25** kaikki luotusi,

ennen kuin loit heidät²⁴⁰.

Samaan aikaan²⁴¹ (Sinä loit)

henkiesi joukon ja [taivaallisten olentojen] seurakunnan,²⁴²

pyhän taivaankantesi ja kaikki **26** sen joukot,

maan ja kaiken sen, mitä siitä versoaa,²⁴³

(sekä kaiken sen, mitä on) merissä ja syvyyksissä,

kaikkien niitä varten (tehtyjen) suunnitelmien [mu]kaan

ikuisiksi ajoiksi **27** ja (Jumalan) jatkuvaan suosioon.

Sinä olet asettanut luomakuntasi muinaisista ajoista alkaen

ja teot [...]... niiden joukossa,

jotta **28** ne julistaisivat kunniastasi koko valtapiirissäsi,

sillä Sinä näytit heille sen,

ettei [...]... joka oli ennen.

Sinä luot **29** uutta,²⁴⁴

—

²³⁷ Sanan $\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta$ piirtojaljet ovat hyvin heikkoja. Stegemann ehdotti ensin lukutapaa $\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta$ mutta päätti sitten seurata Puechin ehdotusta (DJD XL 2009, 82). Substantiivi $\square\eta\square\eta$ saa merkitykset *desire, delight* (Brown et al. 2006, 326). ”Ihanuus” kuvaa kenties kuolemanjälkeistä palkkiota, joka koittaa oikeamielisten osaksi, sillä samalla rivillä mainitaan tuomio, ikuinen ilo ja kunnia, jotka seuraavat ihmisen teoista.

²³⁸ Sana viittaa todennäköisesti aiemmin esiteltyihin asioihin, sillä $\square\eta$ viittaa Hymnien kirjassa aina aiempaan tekstiin eikä tulevaan tekstiin (DJD XL 2009, 214). Sanaa edeltävä jakso on fragmentaarinen, mutta ”näillä” voidaan tarkoittaa salaisuuksia (rivi 17) ja totuuden teitä ja pahuuden tekoja (rivi 20). DJD XL 2009, 86.

²³⁹ $\square\eta$ ei voi olla verbin objekti, koska verbin $\square\eta$ objekti on yleensä akkusatiivimuodossa myös Qumranin hepreassa (DJD XL 2009, 86). Siksi käännän preposition merkityksessä ”avulla”.

²⁴⁰ Sana ”heidät” viittaa todennäköisesti luotuihin eikä salaisuuksiin tai totuuden teihin ja pahuuden tekoihin.

²⁴¹ Käännöksen taustalla on oletus, että prepositio $\square\eta$ viittaa siihen, mitä Jumala loi samaan aikaan ihmisten kanssa, eikä siihen, että Jumala olisi lueteltujen asioiden avulla tehnyt luomistyönsä.

²⁴² Sana $\square\eta$ on täydennetty tekstiin, vaikka sanaparia $\square\eta$ ei tunneta muualta Hymnien kirjasta. Qumranin teksteistä se esiintyy esimerkiksi käsikirjoituksessa 4Q491 11 i 12. Sanaa $\square\eta$ käytetään kuitenkin muuten Hymnien kirjassa kuvaamaan taivaallisia olentoja. DJD XL 2009, 82.

²⁴³ Sanan $\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta\square\eta$ kirjainten jäljet ovat hyvin epäselviä lukuun ottamatta sanan ensimmäistä ja viimeistä kirjainta. On mahdollista, että kirjuri on kirjoittanut ensin väärän sanan, minkä jälkeen hän on osittain muokannut kirjaimia, jotta niistä muodostuisi uusi sana. DJD XL 2009, 82.

tuhoamalla sen, mikä on perustettu muinaisuudessa,
 ja n[ost]amalla esiin sen, mikä on olemassa ikuisesti.
 Sinä olet [vahvistanut] ne,
 ja Sinä olet olemassa **30** ikuisiin aikoihin asti.
 Ymmärryksesi salaisuuksien avulla [Sinä] anno[it] osan näille kaikille,
 tehdäksesi tietäväksi kunniasi.
 [Mutta miten v]oi ihmisen henki ymmärtää **31** kaiken tämän
 ja käsittää suuren ...[...]?²⁴⁵
 Mitä on naisesta syntynyt kaikkien [s]u[u]rt[e]n pelottavien (tekojesi) keskellä?
 Hän on **32** tomusta tehty ja veden kanssa sekoitettu²⁴⁶.
 Syy[llisyys ja syn]ti ovat ihmisen perusta²⁴⁷,
 (hän on) [iljet]tävyuden lä[hde]²⁴⁸ ja jul[kea hävyttö]myydessään.²⁴⁹
 Väärä henki²⁵⁰ hallitsee **33** ihmistä.
 Jos hän tekee pahaa,
 tulee hänestä [merkki] ikuisiksi [ajoiksi],
 enne tulev[i]lle ihmispolville.²⁵¹
 Vain Sinun hyvyytesi avulla **34–35** ihminen voi olla oikeamielinen,
 ja suuren laupeu[tesi tähden ...]
 Kirkkautesi vuoksi Sinä korotat hänet ja annat [hänelle] valtaa,
 [sekä] monia iloja, ikuisen rauhan ja pitkän elämän,

□

²⁴⁴ Ajatus uuden luomisesta esiintyy mm. Jesajan kirjassa (43:19; 65:17). Ilmestyskirjassa (luku 21) kirjoittaja kuvaa ikuista elämää uuden taivaan, maan ja Jerusalemin luomisena.

²⁴⁵ García Martínez & Tigchelaar (1997, 150) täydentävät בְּסוּרִיךָ פִּלְאֵךְ הַגְּדוֹל ja Abegg (2005, 6) פִּלְאֵךְ הַגְּדוֹל □ בְּסוּרִיךָ. Stegemann ei ole rekonstruoitu tekstiä, koska hänen mukaansa on mahdotonta tietää, onko ennen sanaa גְּדוֹל sanaväli vai esimerkiksi artikkeli (DJD XL 2009, 83). Olen käyttänyt mainittuja rekonstruktioita apunani ja sijoittanut sanan ”suuri” käännökseen siten, että se määrittelee tuhoutunutta/eita sanaa/sanoja.

²⁴⁶ Sana מַגְבֵּל ei esiinny Heprealaisessa Raamatussa ja Qumranilta löydettyissä teksteissäkin se esiintyy vain Yhdyskuntasäännössä (XI,21), Hymnien kirjassa (V,32; IX,23; XI,25; XX,28 ja XXI,30) ja osittain rekonstruoituna Sapattiuhrin lauluissa (4Q511 frg. 28–29,4).

²⁴⁷ Olen kääntänyt sanan סֹד tässä kohtaa merkityksessä ”perusta”. Kts. sanan muista merkityksistä luvusta 6.4.1.

²⁴⁸ Sama ilmaisu esiintyy myös kohdissa IX,24 ja XX,28.

²⁴⁹ Hepreankielisessä tekstissä sanaparit ”iljettävyuden lähde” ja ”julkea hävyttömyydessään” esiintyvät toisin päin.

²⁵⁰ Sanapari רוּחַ נְעוּה tunnetaan vain Hymnien kirjasta. Sanapari esiintyy riveillä V,32; IX,24; XI,22; XIX,15 ja osittain rekonstruoituna rivillä VIII,18. Hymnien kirjan mukaan väärä henki hallitsee ihmistä ja ihminen on kieroutunut (נְעוּה; IX,24). Jumala kuitenkin puhdistaa ihmisen (XIX,13).

²⁵¹ Sanat בָּשָׂר לִי □ □ רֹחוֹת רְחוּקִים, sananmukaisesti käännettynä ”kaukaiset sukupolvet lihalle”, ovat vaikeasti luettavissa ja ymmärrettävissä. Lisäksi on epäselvää, miten sana בָּשָׂר לִי liittyy lauseeseen. רֹחוֹת רְחוּקִים on kuitenkin paralleelinen ilmaisulle עַד עוֹלָם (DJD XL 2009, 84). Todennäköisesti sanalla ”liha” (בָּשָׂר) tarkoitetaan ihmistä ja sana määrittelee sitä, millaisesta sukupolvesta on kyse. Sen vuoksi olen kääntänyt koko ilmaisun merkityksessä ”tulevat ihmispolvet”.

sillä [... etkä] Sinä peru puheitasi.

Minä, palvelijasi, tiesin **36** hengen kautta,

jonka Sinä annoit minulle [...],

ja kaikki tekosi ovat oikeudenmukaisia,

etkä Sinä peru puheitasi.

Kaikki **37** ajanjaksot [olet] määrän[nyt] ...

[... jär]jestänyt niiden tarkoituksen²⁵² mukaan.

Minä tiedän, [että ...]...[...]

38 ja paha ...[...]. harkitakseen [...]

39 [...]... henkesi ja [...]...

40 [...]...[...]

[41] [...]

VI, [1]–[11]

12 [...] heidän todistuksensa [...] kansasi²⁵³ kanssa

ja se oli [...]...

13–15 Si[nä avasit] korvamme²⁵⁴ [ihmeellisille salaisuuksi]lle [...]

totuuden ihmiset²⁵⁵ ja van[hurskauteen] valitut,

ne, [jotka etsivät] viisautta²⁵⁶ ja hakevat ymmärrystä [...]...

ne, jotka ra[kastavat] laupeutta ja ovat nöyriä hengeltään,²⁵⁷

ne, jotka kärsimys²⁵⁸ jalostaa ja ahjo²⁵⁹ puhdistaa [...]...

²⁵² Substantiivi חפץ saa merkitykset *delight, pleasure*, minkä lisäksi se saa myöhäisessä hepreassa merkitykset *business, matter, affair* (Brown et al. 2006, 343). חפץ esiintyy Hymnien kirjassa myös rivillä IX,15 samassa muodossa [חפציהם] Sana on käännetty palstalla IX merkityksessä *benefit* (Clines 1996, 288), *need* (Abegg et al. 2005, 17), *purpose* (DJD XL 2009, 130) ja palstalla V merkityksissä *benefit* (Clines 1996, 288), *affair* (DJD XL 2009, 86) ja *delight* (Abegg et al. 2005, 17). Luonnollisin käänös tässä kohtaa on ”tarkoitus”. Katso myös riviä XXI,27, jossa sana esiintyy todennäköisesti merkityksessä ”ilo”.

²⁵³ Tämä on ainoa viittaus Hymnien kirjassa Jumalan kansaan eli Israeliin.

²⁵⁴ Korvien avaaminen (גלה אזן) viittaa Heprealaisessa Raamatussa siihen, että ihminen kuulee Jumalan puhetta (kts. 2. Sam. 7:27; Jes. 22:14 ja 36:10). Monikon ensimmäistä persoonaa käytetään ainoastaan kolmessa Hymnien kirjan hymnissä. Kaksi muuta hymniä ovat hymnit 6 ja 24. Vain hymnissä 6 monikon ensimmäistä persoonaa käytetään läpi koko hymnin. Kts. lisää hymnin 6 sijoittumisesta Hymnien kirjaan alaluvusta 4.2.

²⁵⁵ Stegemann on ehdottanut edelliseen aukkoon rekonstruktiota אִנְשֵׁי אֱמֶת [ותבחר בנו להיות] אִנְשֵׁי אֱמֶת, mutta ei sisällyttänyt sitä DJD XL-edition. Puech (1998b, 66) rekonstruoi aukkoon sanan אִנְשֵׁי אֱמֶת luodakseen tekstiin sarjan makarismeja, mutta muualla Hymnien kirjassa ei ole autuaaksijulistuksia (DJD XL 2009, 90). Jaksossa esiintyy sanoja, jotka muistuttavat makarismeja sisältävien Matteuksen evankeliumin ja 4Q525:n sanastoa. Kts. myös alaviitteet sanoista ”ovat nöyriä hengeltään” (VI,14), ”hillitsevät itsensä” (VI,15) ja ”nautintoineen” (VI,18).

²⁵⁶ Jos rekonsrukio on oikea, sanapari שָׁלַח עֹרִי esiintyy vain tämän yhden kerran Hymnien kirjassa. DJD XL 2009, 90.

²⁵⁷ Ilmaisu עֲנִי רַחֵם ei esiinny muualla Hymnien kirjassa. Se tunnetaan kuitenkin käsikirjoituksesta 1QM XIV,7. Kreikan kielelle ilmaisu esiintyy Matt. 5:3 autuaaksijulistuksissa. DJD XL 2009, 91.

²⁵⁸ Sana עֲנִי tunnetaan mishnan hepreasta ja se saa merkitykset *misery, poverty, privation* (Jastrow 1950, 155). Esimerkiksi Abegg et al. (2005, 9) ja Newsom (DJD XL 2009, 95) tulkitsevat sanan raamatun hepreastakin tunnetuksi sanaksi עָנִי *affliction, poverty* (Brown et al. 2006, 777) ja

ne, jotka] hillitsevät itsensä²⁶⁰ aina²⁶¹ tuomioittesi aikaan asti,

16–17 ja odottavat²⁶² pelastustasi.

Sinä [...] ja olet vahvistanut lakisi heidän käsissään,

jotta he toimisivat oikein maailmassa,

saisivat perinnön, koska Sinä olet kaikessa oi[keudenmukainen,

ja olisivat] ikuisesti pyhässä [neu]vosto[ssa] kaikkina aikoina.

Kaikki **18** heidän tekojensa ... nautin[to]lineen²⁶³ [...]...

ihmiset, (jotka ovat vastaanottaneet) näkysi.²⁶⁴ *vacat*

19 [...] *vacat*

Luotettavia ovat valittusi

[... Ole ylistetty] Herrani,

joka asetat palvelijasi sydämeen ymmärryksen,

20 jotta hän käsittäisi kaiken tämän,²⁶⁵

ym[märtäisi ...]...

pysyisi erossa pahoista teoista,

siunaisi **21** oikeamielisenä kaikkia niitä,

jotka noudattavat tahtoasi,

[valitsisi kaiken sen, mi]tä Sinä rakastat

ja kauhistuisi kaikkea sitä, mitä **22–23** [Sinä vihaat].

Sinä olet antanut ymmärrystä palvelijallesi [...] ihmisten [arpao]sista²⁶⁶

□

kääntävät *by affliction*. Molemmat sanat tulevat samasta juuresta ענה ja ne saavat tässä kohtaa saman merkityksen.

²⁵⁹ Sana מצרף esiintyy Heprealaisessa Raamatussa vain kaksi kertaa (SnI. 17:3 ja 27:21) ja se on käännetty kirkkoraamatussa sanalla ”uuni”. Samankaltainen ilmaisu בחיני מצרף esiintyy Sotakäärössä (1Q33 XVII,1).

²⁶⁰ Verbi אפק esiintyy toisen kerran Hymnien kirjassa rivillä 20. Qumranilta löydettyistä teksteistä se esiintyy vain käsikirjoituksissa 4Q505 128 1 ja 4Q525 2 ii 4 (DJD XL 2009, 91).

Käsikirjoituksessa 4Q525 se esiintyy autuaaksijulistuksessa, jossa kuvaillaan viisasta ihmistä.

Myös tässä Hymnien kirjan kohdassa kuvataan oikeamielistä ihmistä, joka elää oikein ja pääsee näin pyhään neuvostoon kuolemansa jälkeen.

²⁶¹ Sana עד tulisin tässä kohtaa vokalisoida adverbiksi עָד, eikä prepositioksi עַד. DJD XL 2009, 91.

²⁶² Verbi צפה saa merkitykset *look out or about, spy, keep watch* (Brown et al. 2006, 859). Tämä tehtävä kuuluu Heprealaisen Raamatun mukaan koko yhteisön sijasta erityisesti profeetoille. Kts. esimerkiksi Jes. 21:6; Jer. 6:17; Hes. 3:17 (DJD XL 2009, 91). Kts. yhteisön profeetallisesta luonteesta luvusta 6.4.

²⁶³ Sanaa ענג käytetään myös käsikirjoituksessa 4Q525 14 ii 10, kun kuvataan tulevia pelastuksen päiviä. DJD XL 2009, 92.

²⁶⁴ Sanapari אנשי חונכה ”ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi” viittaa todennäköisesti yhteisöön, joka luki Hymnien kirjaa. Samoilla sanoilla voidaan viitata myös raamatullisiin profeettoihin (1QM XI,7–8 ja CD II,12–13). DJD XL 2009, 92. Kts. termistä lisää alaluvusta 6.4.4.

²⁶⁵ Prepositio ב- voi Hymnien kirjassa toimia objektin ja akkusatiivin merkkinä (Kittel 1981, 167), kuten tällä rivillä.

sillä heissä olevan hengen perusteella annat heille osan joko hyvästä tai pahasta,
[ja] vahvistat [...]... heidän palkkansa.

Minä sain Sinulta ymmärrystä

ja siksi tiedän,

24–25 että tahdot ihm[is]elle hyvää.

Sen vuoksi [Sinä olet] tehnyt suureksi

[hänen perintöosansa] pyhyytesi hengestä.

Siksi Sinä tuot hänet viisautesi äärelle.

Mitä lähempänä ihminen on (Sinua),

sitä enemmän hän vastustaa kaikkia pahantekijöitä ja pettureita.

Ei kukaan, joka on Sinua lähellä, kapinoi käskyjäsi vastaan,

26 eikä kukaan, joka Sinut tuntee, vääristele sanojasi.

Sinä olet oikeudenmukainen,

ja luotettavia ovat kaikki he,

jotka Sinä olet valinnut.

Kaiken epäoikeudenmukaisen **27** ja pahan Sinä tuhoat ikuisiksi ajoiksi,

ja oikeudenmukaisuutesi paljastetaan kaikille luoduillesi. *vacat*

Yhteisön säännöt

28 Minä tunnen suuren hyvyytesi

ja olen vannonut henkeni kautta valan,

etten tee syntiä Sinua vastaan,

29–30 [ja] luovun kaikista teoista,

jotka ovat Sinun silmissäsi pahoja.

Siksi minut tuotiin²⁶⁷ kaikkien neuvostoni miesten yhteisöön.²⁶⁸

(Ihmisen) viisauden perusteella minä lähestyn häntä,

hänen perintöosansa mukaan minä rakastan häntä.²⁶⁹

□

²⁶⁶ Myös muun muassa Yhdyskuntasäännössä (1QS II,2–5) puhutaan arpaosasta.

Yhdyskuntasäännön mukaan ihmiset jakaantuvat ”Jumalan arpaosan miehiin” ja ”Belialin arpaosan miehiin”.

²⁶⁷ Verbi *הגשתי* on ymmärrettävä *hof’aliksi*. Se viittaa seremoniaan, jossa ihminen liittyi Qumranin yhteisön jäseniksi. Yhteisöön liittymistä kuvataan Yhdyskuntasäännössä (IX,15–16).

Tekstikatkelma, joka alkaa lauseesta ”(Ihmisen) viisauden perusteella” ja päättyy riville 33, saattaa olla lainaus seremonian liturgisista sanoista, joissa kuvataan yhteisöön liittyvän velvollisuuksia.

DJD XL 2009, 93.

²⁶⁸ Lauseessa esiintyvät molemmat monimerkityksiset sanat *סוד* ja *יחד*. Kts. luvusta 6.4.1 termin *סוד* kääntämisestä. Sana *יחד* voi tarkoittaa sekä adverbii ”yhdessä” tai Qumranin yhteisöä (kts. esim. 1QS I,12; III,2; 1QpHab XII,1). On vaikea sanoa, missä määrin sana *יחד* esiintyy Hymnien kirjassa merkityksessä ”yhteisö”. Tämän kohdan lisäksi riveillä VII,17 ja XXVI,28,36 käännös ”yhteisö” tuntuu kuitenkin luontevalta kontekstin vuoksi.

En anna pahalle sijaa,
sen l[ah]justa en arvosta.

31 Minä [e]n vaihda totuuttasi rikkauksiin,
lahjukseen kaikkea oikeudenmukaisuuttasi.

Kun ...[... mie]²⁷⁰.

32 [Minä ra]kastan häntä,
mutta (jos) Sinä ajat hänet pois,
silloin minäkin kammoan häntä.

Minä en tuo to[tuutesi] neuvostoon [ketään],
joka luopuu **33** [liit]ostasi. *vacat* [...]

5. Jumala vihaa epäoikeudenmukaisuutta (VI,34–VII,11)

34–36 [Minä kiitän] Sinua, Herrani,
suuren voimasi ja runsaiden ihmeittesi vuoksi kaikkina aiko[ina].
Sinun [laupeutesi on runsas] ja [arm]osi suuri,
Sinä annat anteeksi niille,
jotka luopuvat synnistä,
mutta Sinä (myös) osoitat pahojen syyli<syy>den ...[...]. [heidän sydämen]sä
jalomielisyydessä²⁷¹.

Epäoikeudenmukaisuutta Sinä vihaat ikuisesti.

Minulle, palvelijallesi, olet kuitenkin suonut tiedon hengen,
jotta [valitsisin tot]uuden **37** ja oikeudenmukaisuuden,
ja kammoaisin kaikkia pahoja teitä.

Minä rakastan Sinua omasta tahdostani,²⁷²
ja koko sydäimestä(ni) [...]. **38** [...] ja Sinun tuomiosi,
sillä tämä on Sinusta lähtöisin,

ei[kä mi]ttään [tapahdu], ellet ha[lu]ja sitä.

39 Sinun ...[...]. hallitsee ...[...].
sillä va[il]in [ihminen] palautuu **40** [tomu]ksi.

Sinä olet asettanut ...[...].

□

²⁶⁹ Vertaa 1QS I,9–10 ja IX,14–16.

²⁷⁰ Yhden װ-kirjaimen, jota edeltää käsikirjoituksessa suuri aukko, perusteella rekonstruktio װ[א] on epävarma. Sana onkin rekonstruoitu rivillä 32 esiintyvän pronominin װ[א] vuoksi. DJD XL 2009, 93.

²⁷¹ Sana נדבה esiintyy myös rivillä 37. Sana saa merkitykset *voluntariness, freewill-offering* (Brown et al. 2006, 621) Sana voidaan kääntää myös merkityksessä ”runsaus” kuten psalmissa 68:10. Myös Newsom kääntää sanan tässä kohtaa sanalla *generosity* (DJD XL 2009, 96).

²⁷² Kts. Hos. 14:5, jossa Jumala lupaa Israelille: ”Minä rakastan heitä omasta tahdostani, vihani on väistynyt heistä pois”.

41 [...]... taivaankansi tuulen siipien päällä ja ...[...]

VII, [1]–[10][...]

11 [...]...[...]

6. Jumala opettaa yhteisöä (VII, 12–20) ²⁷³

12 [Ole ylistetty, Korkein Jumala,

joka]²⁷⁴ annoit voimasi lähtee[stä] meille ymmärrystä [...]...[...]

13 [...] ja ih]meellisten [tekojesi vuoksi].

Mitä me vastaamme, kun suot meille run[saan laupeutesi],

tehdä[ksesi] ihmeitä 14 ja [...]...[...]

he eivät ole riittävän vahvoja saadakseen tietää kunniastasi²⁷⁵,

ja [ker]toakseen ihmeellisistä [teoistasi] 15 [...]...[...] iku[ises]ti.

He ylistävät Sinua ymmärryksensä ja tietonsa mukaan kunniasi tähden,

sil[lä Sinä] 16 olet avannut [...]... eikä ole lop[p]ua.

Alati he julistavat,

määräajasta määräaikaan he y[lis]tävät 17–18 ääneen [...]

Me olemme kokoontuneet yhteisöksi,

ja /Sinä/ tahdot opettaa meitä niiden kanssa, joilla on tieto.²⁷⁶

Me haluamme iloita enkeliesi²⁷⁷ kanssa [runsaasta] laupeudestas[i ...]...

Kun teet ihmeitä,²⁷⁸

me tahdomme yhdessä julistaa (siitä) Jumalan tiedossa²⁷⁹

²⁷³ Tämä hymni on mahdollisesti kopioitu käsikirjoitukseen eri käsikirjoituksesta kuin sitä ympäröivät hymnit. Kts. lisää alaluvusta 4.2.

²⁷⁴ Ei ole varmaa, alkaako hymni riviltä 12 vai kenties riviltä kymmenen tai 11. Hymnin alku on rekonstruoitu eikä sen tarkkaa sanamuotoa voida tietää. DJD XL 2009, 100–101.

²⁷⁵ Kirjuri on poistanut sanasta כבוד ensimmäisen ב -kirjaimen ja sana tulisi lukea כבוד[כה].

²⁷⁶ Lause וְעַתָּה אֵלֵינוּ וְעַתָּה אֵלֵינוּ on monimutkainen samoin kuin Newsomin laatima käännös: *And as for us, in the community of those gathered and with those who have knowledge we are instructed by you* (DJD XL 2009, 105). García Martínez & Tigchelaar (1997, 154–155) ja Abegg (2005, 51–52) lukevat kolmannen sanan verbiksi נִעְדָנוּ *we are gathered*, mutta viimeinen kirja on todennäköisesti *mem* (DJD XL 2009, 103). Olen käännöksen sujuvuuden vuoksi kääntänyt ensimmäisen partisiipin verbaalilauseeksi. Sanan וְעַתָּה[וּ] viimeinen kirjain on kohortatiivin merkki, joka on monikon ensimmäisessä persoonassa luontevinta kääntää apuverbillä ”haluta”. Olen kääntänyt sanan בִּיחַד sanalla ”yhteisö”, koska hymnissä on yhteisöllisten hymnien joukossa poikkeuksellisen vahva yhteisöllinen teema. Käännös korostaa sitä, että ihmiset eivät ole kokoontuneet yhteen kertaluontoisesti vaan pysyväksi yhteisöksi, jossa Jumala opettaa ihmisiä.

²⁷⁷ Sanalla גְבוּרִיכָה ”soturisi” tarkoitetaan taivaallisia olentoja eli enkeleitä.

²⁷⁸ Sanaa הִפְלֵא ei ymmäretty Qumranin hepreassa välttämättä enää infinitiiviksi (Qimron 1986, 48). Abegg at al. (2005, 53) ja García Martínez & Tigchelaar (1997, 155) kääntävät sanan הִפְלֵא adverbiksi *wondrously*, kun taas Newsom (DJD XL 2009, 105) ymmärtää sanan verbiksi: *when (you) act wondrously*. Todennäköisesti tässä kohtaa ylistämisen kohde on kuitenkin Jumalan teot, joten käännän sanan Newsomin tavoin verbiksi.

²⁷⁹ Käsikirjoituksessa 1QH lukee בָּעֵת אֵל ”Jumalan tiedossa”, mutta käsikirjoituksen 4QH^a paralleelikohdan 8 i 10 lukutapa בָּעֵת אֵל ”Jumalan seurakunnassa” sopisi paremmin lauseen kontekstiin (DJD XL 2009, 102). Käyttämässäni editiossa (DJD XL) lukutapaa ei ole korjattu

ja kunnes ...[...]¹⁹ seurakunnassa [...]

ja yhdessä ihmisten poikien kanssa

olet opettanut meidän jälkeläisiämme Aadamin poikien keskuudessa²⁸⁰ [...]

20 Sillä [...] teet mahtavia ihmeitä²⁸¹ [...] *vacat* [...]

7. Elämä lähellä Jumalaa (VII,21–VIII,41)

Oikeamieliset ja pahat

21 Ole yliste[tty laupias Jumala],²⁸²

viisauden [opettaja]n laulu[lla] /psalmilla/²⁸³ ...[...]²⁸⁰ ilohuuto [...]

22 [...] he] rakastavat Sinua²⁸⁴ aina.

Minä ...[...]²⁸⁴ **23–26** totu[us ...]

Minä rakastan Sinua omasta tahdostani.

Koko sydämeistäni ja sielustani olen puhdistautunut synnistä

[ja olen] vann[onut hen]keni [kautta],

etten] luovu niistä käskyistä, jotka olet asettanut.

Minä tahdon pysyä vahvana monia²⁸⁵ vastaan,

jotka on määrätty [teurastuksen päivää] varten.

Minä [en] hylkää yhtäkään säädöksistäsi. *vacat*

Minä tiedän Sinulta saamani viisauden avulla,

ettei²⁸⁶ ihminen [voi] omin voimin²⁸⁷ vaeltaa [täydellisesti],

eikä hän voi ohjata askeleitaan.²⁸⁸

Minä tiedän, että Sinä määräät jokaisen hengen taipumuksen,

[kaikki] niiden [toimet] **27** Sinä päätit, ennen kuin loit ne.

□

käsitteellisen 4QH^a paralleelikohdan perusteella. Kts. luvusta 4.2 tarkemmin kyseisen kohdan eroavaisuuksista.

²⁸⁰ Psalmissa 49:3 esiintyy samankaltainen fraasi גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם בְּנֵי אִישׁ, joka tarkoittaa kaikkia miehiä. Tässä lauseessa syntaksi on kuitenkin erilainen, joten Aadamin poikien ja ihmisten poikien suhde jää epäselväksi. DJD XL 2009, 106.

²⁸¹ Sanapari הָאֵל פִּלָּא מַאֲדָה voi tarkoittaa myös ”mahtavilla ihmeillä”.

²⁸² Tavallisesti fraasi אֵת בְּרוּךְ אַתָּה ei aloita uutta hymniä. Käsitteellisyksessä 4QH^a alkaa kuitenkin hymnin 6 jälkeen eri psalmi. Siitä voidaan päätellä, että myös 1QH-käsitteellisyksessä rivin 20 *vacat* lopettaa hymnin ja riviltä 21 alkaa uusi psalmi. Lisäksi riville 21 voidaan täydentää sanat [כִּיל] לְמִשְׁכָּל, jotka tavallisesti merkitsevät uuden osion alkua. DJD XL 2009, 99–100.

²⁸³ Rivin yläpuolelle tehty korjaus on toisen kirjurin tekemä. Sana saattaa olla lisätty käsitteellisykseseen toisen tekstikohdan vaikutuksesta ja säe tulisi lukea edelleen ”viisauden opettajan laululla”. DJD XL 2009, 103.

²⁸⁴ Hymnissä 7 esiintyy molempia suffiksiimuotoja יָ- ja כֵּה-.

²⁸⁵ רַבִּים tarkoittaa Yhdyskuntasäännössä yhteisön jäseniä (Charlesworth 2000, 134), mutta tässä sana ei tarkoita yhteisön jäseniä, sillä ”monia” kuvataan negatiivisin termein.

²⁸⁶ Kirjuri B on lisännyt sanaan כֵּה *alefin* (DJD XL 2009, 103), minkä vuoksi sanojen כֵּה ja לֹא välissä ei ole enää sanaväliä. Myös editiossa sanat on kirjoitettu yhteen.

²⁸⁷ Sanamukaisesti בֶּשֶׂר בִּידָאֵה tarkoittaa ”lihan kädellä”.

²⁸⁸ Säe on alluusio Jeremian kirjaan (10:23): ”Minä tiedän, Herra, ettei ihmisen tie ole hänen omassa vallassaan eikä kukaan itse ohjaa askeleitaan”. Hughes 2006, 73.

Kuinka kukaan uskaltaa vääristellä sanojasi?

Sinä yksin olet lu[onut] **28** oikeamielisen,

(jo) kohdussa Sinä muovasit hänet suosion aikaa varten,

jotta hän noudattaisi liittoasi ja kulkisi²⁸⁹ kaikilla (teilläsi)²⁹⁰.

Näin Sinä autat häntä eteenpäin²⁹¹ **29–30** suuren laupeutesi vuoksi²⁹²,

ja päästät koko hänen sielunsa tuskasta ikuista pelastusta ja rauhaa varten,

eikä häneltä puutu mitään.

Niin Sinä annat hänelle kunnian, joka on kuolevaisen kunniaa²⁹³ suurempi.

Mutta pahat Sinä olet luonut vihaasi v[a]rten,

kohdusta olet erotellut heidät teurastuksen päivää varten.²⁹⁴

31 Nimittäin he ovat kulkeneet pahoja teitä.²⁹⁵

He ovat hylänneet liittos[i,

säädöksiä]si heidän sielunsa kauhistuu.

He eivät olleet mielissään mistään,

mitä **32** Sinä määräät,

vaan he ovat valinneet sen, mitä Sinä vihaat.

[Vih]asi ai[ko]ja varten Sinä asetit heidät,

langettaaksesi heille suuria tuomioita **33–34** kaikkien luotujesi edessä,

jotta he olisivat todisteina ja tunnusmerk[keinä] ikuiselle [sukupolvelle]²⁹⁶,

ja jotta kaikki tietäisivät kunniasi ja suuren voimasi.

Millainen ihminen sitten ymmärtää [nämä asiat]?

Miten tomusta [muova]ttu voi ohjata askeleitaan? *vacat*

²⁸⁹ Sanasta לַתְּהִלָּה puuttuu *he*-kirjain, jonka pitäisi seurata *lamedia*. Se on jätetty joko vahingossa kirjoittamatta tai se on jätetty pois tarkoituksella (eli synkopoitu) (DJD XL 2009, 106). Kts. myös seuraava alaviite.

²⁹⁰ Sanan כָּל־jälkeen lukija odottaa substantiivvia, joka käsikirjoituksesta kuitenkin puuttuu. Siksi olen täydentänyt sanan ”teilläsi” lauseeseen. Näin kääntää myös Newsom (DJD XL 2009, 106). Vaihtoehtoisesti Hughes on ehdottanut, että verbi לַתְּהִלָּה saa merkityksen *to walk uprightly* ja כָּל tulisi ymmärtää substantiiviksi, joka saa merkityksen *all things* (Hughes 2006, 67).

²⁹¹ Sanan וְלֹא־יָדָעֻם lukutapa on epävarma mutta kirjainten piirtojäljet sopivat parhaiten tähän sanaan. Verbi on tulkittava intransitiivisena merkityksessä ”edistyä”, jolloin edellisessä säkeessä oletettu ”tie” ilmaisisi, millä edistytään. DJD XL 2009, 104.

²⁹² Sanapari רָחֵם וְרָחֵם esiintyy Heprealaisessa Raamatussa vain Jesajan kirjassa (63:15). Sanapari on yleinen Hymnien kirjassa mutta esiintyy muissa Qumranin teksteistä vain käsikirjoituksessa 4Q301 3a–b 5. Hughes 2006, 76.

²⁹³ Sananomukaisesti ”lihan kunniaa”.

²⁹⁴ Säe on alluusio Jeremian kirjaan (12:3), jossa kirjoittaja pyytää Jumalaa toimimaan jumalattomia vastaan: ”Erottele heidät laumasta kuin teuraslampaat, määrää heidät tuhon päivää varten.” Hughes 2006, 76.

²⁹⁵ Hepreaksi lause kuuluu: הֲלֹכִי בְּדֶרֶךְ לֹא טוֹב. Heprealaisessa Raamatussa käytetään yleensä fraasissa ”kulkea pahoja teitä” toista verbiä, mutta Hymnien kirjassa käytetään Jesajan kirjan (65:2) tapaan fraasissa verbiä הֲלֹךְ. Hughes 2006, 77.

²⁹⁶ Säe muistuttaa Deuteuroniumin jaetta 28:46: ”Nämä kiroukset ovat ikuisina todisteina ja tunnusmerkkeinä teidän ja jälkeläistenne osaksi tulleesta rangaistuksesta.”

35 Sinä olet muovannut (ihmisessä olevan) hengen
ja määrän[nyt] sen teot [aikojen alusta asti].
Sinusta alkaa kaikkien elämän tie.²⁹⁷
Minä tiedän, ettei **36** mitään rikkauksia voi verrata totuuteesi,
eikä maa[ilma]ssa ole ketään [niin kuin] pyhät [enkelisi].
Minä tiedän, että Sinä olet korottanut heidät yli kaikkien muiden.
37 Ikuisuuteen asti he palvelevat Sinua.
Sinä et ota (ihmisiltä) lahjusta,
jotta he (voisivat lähteä) [pahoille teille],
etkä hyvitystä,
jotta he (voisivat antautua) julkeuden teoille.
38 Sinä olet Totuuden Jumala²⁹⁸,
kaiken epäoikeudenmukaisuuden Sinä tuhoat [ikuisi]ksi [ajoiksi],
[kaikki] paha katoaa edestäsi.
Minä tunnen Sinut,²⁹⁹
39 sillä Sinun (käsissäsi) on ka[ikki]en elämän t[ie],
tahtosi mukaan ...[... kaikki] teot
ja tied[än, että]...[...]
40 pyhytesi ...[...]
41 sillä ...[...]
VIII, [1]–[7] [...]
8 [...]... ja kaikki [...]...
9 [...]e]nnusmerkin [miehet]³⁰⁰ Sinä tuot täysilukuisina
10 [...] eikä mitään voi verrata] Hänen [ih]meellisiin [salaisuuksiinsa]
taivaassa ja maan päällä
11 [...]... ja Sinun kädessäsi on heidän kaikkien tuomio

²⁹⁷ Rivit 34–35 ovat mahdollisesti alluusio Jobin kirjan jakeisiin 12:9–10. Hughes 2006, 74.

²⁹⁸ Sana אֵל on kirjoitettu paleoheprealaisilla kirjaimilla. Tämän kohdan lisäksi se kirjoitetaan paleoheprealaisilla aakkosilla vain kohdissa IX,28 ja X,36 (jossa sanaan liittyy yksikön ensimmäisen persoonan suffiksi). Useissa Qumranin teksteissä jumalalliset nimet, erityisesti tetragrammi, kirjoitetaan paleoheprealaisin kirjaimin, vaikka muu teksti on kirjoitettu neliökirjoituksella (Tov 2004, 238). Hymnien kirjassa ei esiinny tetragrammia vaan Jumalaan viitataan sanoilla אֵל ja אֲדוֹנֵי. Sanan אֵל kirjoittaminen paleoheprealaisilla aakkosilla on Hymnien kirjassa enemmän poikkeus kuin sääntö. On mahdollista, että palstoilla, joilla paleoheprealaisilla aakkosilla kirjoitettu sana esiintyy, ei esiinny sanaa tavallisella neliökirjaimilla kirjoitetussa muodossa. Palstalla VII toinen אֵל -sana on täydennetty käsikirjoitukseen 1QH käsikirjoituksen 4QH^a paralleelikohdan avulla, jossa sanaa ei ole kirjoitettu paleoheprealaisilla kirjaimilla. Tavallisempaa Qumranin käsikirjoituksissa on kuitenkin se, että kirjuri noudattaa samaa käytäntöä läpi koko käsikirjoituksen (Tov 2004, 240).

²⁹⁹ Newsom (DJD XL 2009, 106) ei käännä suffiksia ְ- vaan hänen mukaansa tuntemisen objektina on seuraava lause: *And I myself know that to you belongs the way of every living being.*

³⁰⁰ ”Ennusmerkin miehet” kuvaavat todennäköisesti yhteisön jäseniä. Kts. lisää luvusta 6.4.3.

12 [...]...[...][...]...[... eikä ole ketään] vertaistasi.

Mitä tästä pitäisi ajatella?

Ei **13–14** [kukaan], joka pyhittää itsensä,

käänny (sen jälkeen) pahoilte (teille),

luullen tekevänsä oikein³⁰¹ [...]

Kuinka] kukaan voi ymmärtää?

[Ilm]an Sinua ei kukaan tee koskaan mitään.

Valon lähteen Sinä olet avannut [...]

ja olet kutsunut minut neuvostoosi,

15–16 jotta (kaikki) luotusi ylistäisivät pyhyttäsi.

Sinä olet tehnyt [...]

jotta (heidät) yhdistetään ikuisten [s]otajoukkojen kanssa.

Uppiniskainen henki³⁰² hiljaisuuteen [...]

Sinä halusit **17** [tuomi]ta [heidät]

ja saada (heidät) kuulemaan³⁰³ mahtavan äänen [...] luoduill[e ...]

18 [...] ja väärä henki on hallinnut tomusta muovattua [...]...[...]

19 [...]...[...][...]...[...][...]... tomust[a ... oik]eamielinen ja [...]...

20 pyhytysi hengessä, [jonka aseti]t minuun [...]...

eikä ihminen voi etsiä **21** pyhytysi henkeä [...]... taivaan ja maan ääret³⁰⁴

[... k]unniasi,

kaikki [maailman] ääret.

22 Minä tiedän,

että hyvän tahtosi vuoksi Sinä olet tehnyt

ihmisen perintöosan suureksi [Sinun] oikeudenmukaisista teoistasi

[...]... totuutesi kaikissa [...]

23 ja oikeudenmukainen vartija sanalles,

jonka Sinä olet uskonut hänelle,

³⁰¹ Sanamukaisesti ”tehden sydämensä suoraksi”.

³⁰² Sanonta liittyy ilmaisuihin עַם־קִשָּׁה־עוֹרֶף ja קוֹשֵׁי עוֹרֶף, jotka tarkoittavat sananmukaisesti ”niskan jäykkyyttä” (esim. Ex. 32:9; Deut. 9:6; 1QS IV,11). Sanonta on käännetty KR:ssa jakeessa Ex. 32:9 sanalla ”uppiniskainen”. Metso (1997, 27) on kääntänyt ilmaisun Yhdyskuntasäännössä (IV,11) sanoilla ”uppiniskainen mieli”. Sanonta קִשָּׁה עוֹרֶף esiintyy ainoastaan Hymnien kirjassa ja siinäkin vain tämän yhden kerran.

³⁰³ Verbi הִאֲזִין merkitsee tavallisesti ”kuulla, kuunnella”, mutta koska ”kunniakas ääni” on todennäköisesti Jumalan ääni, on syytä kääntää verbi muotoon ”saada kuulemaan”. DJD XL 2009, 117.

³⁰⁴ Sana מִלֵּאָה saa merkitykset *fullness, that which fills* (Brown et al. 2006, 571). Sana on käännetty kirkkoraamatussa mm. merkityksessä ”asukas” (Ps. 24:1) ja ”ääri” (Jes. 8:8). Katkelman fragmentaarisuuden vuoksi on vaikea sanoa, missä merkityksessä sana esiintyy tässä tai rivin 21 lopussa.

ettei hän hairahdu rikkomaan [käskyjäsi,
e]ikä erehdy missään teo[issaan].

24 Kun tiedän tämän kaiken,
löydän kielelleni vastauksen
kumartumalla maahan,
an[omalla jatkuvasti] anteeksiantoa rikkomukseni vuoksi,
etsimällä ymmärry[ksen] henkeä,
25 vahvistumalla pyhyytesi hengellä,
pitämällä kiinni liittosi totuudesta,
palvelemalla Sinua uskollisena ja koko sydämellä
ja rakastamalla sanojasi.

Armon Jumala

26 Ole ylistetty Herrani,
mahtavat ovat suunnitelmasi³⁰⁵ ja voimalliset Sinun tekosi,³⁰⁶
sillä Sinä olet tehnyt kaiken.

Sinä olet minulle san[gen] **27** armollinen
ja annat anteeksi laupiaan henkesi ja kunniasi tähden.

Sinun (yksin) olet oikeamielinen,
sillä Sinä olet tehnyt kaiken tämän.

28 Koska tiedän,
että olet pannut merkin³⁰⁷ oikeamielisen henkeen,
minä haluan puhdistaa käteni tah[to]si mukaan.
Palvelijasi sielu kammoaa kaikkia **29–30** pahuuden tekoja.
Tiedän, ettei kukaan voi olla oikeamielinen ilman Sinua.
Minä pyydän Sinulta antamasi hengen tähden,
että tekisit armosi täydelliseksi palvelijallesi ik[uisiksi] ajoiksi,
puhdistaisit minut pyhyytesi hengellä,
vetäisit minut lähemmäksi Sinua hyvyydelläsi,
koska Sinä olet armollinen.

³⁰⁵ Kuten sana סוד myös tässä kohtaa esiintyvä sana עצה voidaan kääntää sanoilla *counsel, council, plan* (Jastrow 1950, 1101).

³⁰⁶ Ilmaisu העליליה הרב העצה גדול on alluusio Jeremian kirjaan (29:19). Sanassa העליליה on kirjoitusvirhe ja sana tulisi kirjoittaa העליליה (DJD XL 2009, 114). Jae 29:19 on käännetty kirkkoraamatussa: ”Suuret ovat sinun ajatuksesi, voimalliset sinun tekosi!”

³⁰⁷ Verbi רשם on myöhäistä raamatun hepreaa ja saa merkitykset *mark, draw*. Talmudissa (Sabb. 55^a, joka viittaa jakeeseen Hes. 9:4) verbiä käytetään lauseessa *Go and mark the foreheads of righteous with a sign of ink* -- (Jastrow 1950, 1500–1501).

31 Armosi olet antanut avukseni,
 ja [saanut askeleeni] pysymään tukevasti luja[lla] pohja[lla],
 koska Sinä [olet] arm[ollinen].
 Olet su[o]nut hyvyytesi niille,
 jotka rakastavat Sinua,
 sekä niille, jotka noudattavat käskyjä[si,
 jotta he asettuisivat] **32** eteesi ikuisuuteen asti,
 [sovittaisivat syntinsä],
 olisivat onnelli[sia] hyvyydestä,
 olisivat yhtä työsi³⁰⁸ hengessä,
 ja ymmärtäisivät teko[j]asi ...[...]
33 ... älköön ...[...]**34** kasvosi.
 Minä tiedä[n,
 että Sinä olet] armollinen ja laupias [Jumala],
 pitkämielinen ja sangen armollinen ja tosi,
 Hän, joka antaa (ihmiselle) anteeksi rikkomuksen ja uskonto[muuden ...]
35 Hän ei rankaise siitä kai[kesta synnistä,³⁰⁹
 jota] Sinua [rakastava]t (tekevät),
 ja ne, jotka noudattavat käsky[jäsi],
 ja [ne], jotka palaavat luoksesi uskollisina ja ehjin sydämin [...]
36 palvellakseen Sinua [... tehdäkseen] hyvä[ä] silmissäsi.
 Älä hylkää palvelijaasi,
 [älä]kä torju palvelijattaresi lasta³¹⁰ [...]
37 [...]... Minä olen sanojesi tähden tullut lähelle ...[...]
38 [...]...[...]
[39]–[41] [...]

³⁰⁸ Sana עבד voi tarkoittaa joko palvelijaa, עֲבָד, tai työtä, עֲבָדָה. Lauseen kontekstin vuoksi on syytä olettaa, että sana merkitsee tässä kohtaa ”työtä” eikä ”palvelijaa”. DJD XL 2009, 117.

³⁰⁹ Riveillä 34–35 Jumalan toimintaa kuvaavat kaksi verbiä on taivutettu poikkeuksellisesti yksikön kolmannessa persoonassa. Tavallisesti Jumalaa puhutellaan Hymnien kirjassa yksikön toisessa persoonassa.

³¹⁰ Käännöksessä taustalla on oletus, että sana אֲמִתָּךְ on muodostettu sanasta אֲמִתָּה ”palvelijatar” eikä sanasta אֱמֶת totuus. Näin sanat עבדך ja אֲמִתָּךְ ovat paralleelisia kuten myös psalmeissa 86:16 ja 116:16 ja Yhdyskuntasäännön rivillä XI,16 (DJD XL 2009, 116). DJD-editiossa viitataan myös kohtaan 1QS XI,11, mutta kyseistä paralleelia ei sillä rivillä esiinny.

8. Jumalan ihmeteot (IX,1–X,4)

Jumalan luomistyö

IX, [1] [...]

2 [...] kun palaat tyhjyydestä³¹¹ [...]

3 ...[...] pyhät ...[...]

4–5 ja kaikki [...]...[...][...]... hyvän ja pah[an] välillä ikuisuuteen [saakka]

...[...][...][...][...]

6 heissä ja ...[...][...]

sillä [Sinä, Jumalani, olet tie]don [kaivo] ja ...³¹² all/a/s³¹³,

7 voim[a]n lähde [...] neuvonantaja [...] mittaamaton.

Sinun kiivaan **8** viisautesi edessä [...] ja pitkämielinen tuomioissasi.

Sinä olet oikeudenmukainen kaikissa teoissasi,

9 Viisaudessasi ...[...][...] ikuisuus,³¹⁴

ja ennen kuin Sinä loit heidät,

tiesit <kaikki> heidän tekonsa **10** ikuisiin aikoihin asti.

[Ilman Sinua ei] kukaan voi tehdä mitään,

eikä kukaan tiedä mitään, ellet Sinä sitä tahdo.

Sinä olet muovannut **11** kaikki henget,

[niiden] teot [Sinä olet päättäny]t,

samoin kuin tuomion kaikille niiden töille.

Sinä avasit³¹⁵ taivaan **12** kunniasi tähden,

ja kaikki ...[... p]äätit tahtosi mukaan,

voimakkaat henget niiden lakien mukaan,

ennen kuin **13** niistä tuli p[yhiä] enkeleitä,

[ja ...]... ikuisille hengille niiden valtaapiirissä:

taivaanvalot niiden salaisuuksien mukaan,

³¹¹ Sanaa תוהו ”autio” käytetään Genesiksessä (1:2) kuvaamaan maata ennen luomista.

³¹² Riveillä 6–7 esiintyy adjektiiviattribuutti -rakenteita, joten on todennäköistä, että myös sanaa מְקוֹה ”allas” seuraa hepreankielisessä tekstissä sitä määrittelevä sana, jota ei kuitenkaan pystytä lukemaan piirtojälkien epäselvyyden vuoksi. Olen merkinnyt tämän sanan kolmella pisteellä.

³¹³ Sana מְקוֹה ”allas” tarkoittaa myös erityistä miqve-allasta, jossa juutalaiset suorittivat rituaalisen puhdistautumisen. Reich 2000, 560.

³¹⁴ Puech (1988a, 52) on ehdottanut riville rekonstruktioita הַכִּינּוּתָה דוֹרוֹתָ עוֹלָם , ובחכמתך [ה], *In your wisdom you established the generations of eternity* (käännös Newsom 2004, 222). Sanaa ובחכמתך seuraava sana alkaa kuitenkin kirjaimella ט tai ז, eikä rekonstruktio ole mahdollinen.

Tuhoutuneessa katkelmassa esiintyy todennäköisesti verbi, joka kuvaa Jumalan luomistyötä tai hänen huolenpitoaan (DJD XL 2009, 122). Riviltä yhdeksän alkaa jakso, jossa riveillä 9–11 ja 20–22 ylistetään Jumalan ennaltanäkevää viisautta. Näiden rivien välissä kuvataan taivasta (11–15), maata ja merta (15–16) ja ihmistä (17–19) (Newsom 2004, 225). Olen muuttanut Newsomin rivinumerot vastaamaan DJD-edition rivinumerointia.

³¹⁵ Taivaan avaamisella tarkoitetaan taivaan luomista.

14 tähdet [niiden] reittien mukaan,
 [ja myrskytuule]t niiden tehtävän mukaan,
 tähdenlennot ja salamat niiden toimien mukaan,
 varastohuoneet³¹⁶, **15** jotka on suunniteltu nii[den] tehtävien³¹⁷ mukaan
 [...]... niiden salaisuuksien mukaan.
 Sinä loit maan voimallasi,
16 vedet ja syvyydet tei[t mahdollasi],
 viisaudessasi (teit) niille [suun]nitelmat
 ja kaiken mitä niissä on.
17 Sinä as[e]tit tahtos[i] mukaan [...] ihmisen hengelle.
 Sinä muovasit (hänet) maailmassa
 kaikkia ikuisuuden päiviä **18** ja ikuisia sukupolvia varten ...[...]...
 Heidän ajanjaksojensa mukaan
 Sinä jaoit heille tehtävät sukupolvesta toiseen,
 ja tuo[m]ion **19** niistä määräaikoina [...] valla[n]³¹⁸ mukaan,
 [ja] heidän [kul]kunsa Sinä määräsit sukupolvesta sukupolveen,
 maksaen heidän palkkansa³¹⁹
 ja³²⁰ **20** kaikki heidän rangaistuksensa [...]...
 Sinä jaat palkan (myös) kaikille heidän jälkeiläisilleen
 aina sukupolvesta toiseen **21** ikuisuuteen asti ...[...]...
 ja suuressa viisaudessa Sinä päätit heidän koht[a]lostaan,
 ennen kuin **22** he olivat olemassa.
 Kaikki [tulee] olemaan kuten ta[hd]lot,
 eikä kukaan voi tehdä mitään ilman Sinua. *vacat*

Sanat Jumalan ylistämiseksi

23 Kaiken tämän minä tiedän,

³¹⁶ Sana אוצרות esiintyy vain kerran Hymnien kirjassa, mutta on muuten kohtalaisen yleinen sana. ”Varastohuoneilla” tarkoitetaan todennäköisesti samaa kuin Yhdyskuntasäännössä (1QS X,2), jonka mukaan Jumala säilyttää varastohuoneessa pimeyttä, jonka hän päästää esiin yön alkaessa.

³¹⁷ Kts. alaviite sanasta חפץ riviltä V,37.

³¹⁸ Sana לממשל[ת] on rekonstruoitu *status constructus* -muotoon, joten sanaa määrittelevän sanan täytyy löytyä käsikirjoituksessa olevan aukon kohdalta.

³¹⁹ Abegg at al. (2005, 17) tulkitsevat sanat פקודת שלום negatiivisessa merkityksessä *judgement for their retribution* ja García Martínez & Tigchelaar (1997,159) *visitation of their retribution*. Newsom (DJD XL 2009, 130) kääntää sanat positiivisessa merkityksessä *visitation for their recompense*. Todennäköisesti jaksossa puhutaan sekä palkkioista ja rangaistuksista, jotka Jumala jakaa. Käännös ”maksaen heidän palkkansa” sisältää ajatuksen sekä palkkiosta että rangaistuksesta.

³²⁰ Kirjuri on kirjoittanut sanan עם vahingossa kaksi kertaa, sekä rivin 19 loppuun että rivin 20 alkuun.

koska Sinä olet antanut minulle ymmärrystä.
 Sinä avasit korvani ihmeellisille salaisuuksille,
 vaikka olen (vain) saviastia, veden kanssa muovattu,
24 häpeän alku ja iljettävyyden lähde,
 vääryyden ahjo ja synnin pesä,
 erehdyksen henki ja väärintekijä
 vailla **25** ymmärrystä ja peloissani (minua) kohtaavasta tuomiosta³²¹.
 Mitä sellaista voisin sanoa, mitä ei jo tiedetä?
 Mitä sellaista voisin julistaa, mitä ei ole jo kerrottu?
 Kaikki **26** on kaiverrettu luonasi muistiin³²² ikuisiksi ajoiksi,
 niin myös ikuisesti jatkuva vuosien kierto³²³ sen mukaan kuin on määrätty.
27 Mikään ei ole piilossa eikä kateissa sinulta.
 Miten ihminen voi kertoa synneistään?
 Miten hän voi puolustaa pahoja tekojaan?
28 Miten syntinen ihminen voi ottaa vastaan oikeudenmukaisen tuomion?
 Sinulle, Tiedon Jumala³²⁴, kuuluvat
 kaikki oikeudenmukaiset teot **29** ja totuuden perusta,
 mutta ihmisen pojille kuuluvat
 pahat teot ja petokset.
 Sinä olet herättänyt **30** kieleni eloon.³²⁵
 Sinä tiedät sen sanat
 ja luot huulten hedelmät,
 ennen kuin ne ovat olemassakaan.
 Sinä laitat sanat järjestykseen,
31–34 saat hengen antaman puheen virtaamaan uomissaan.³²⁶

³²¹ Sananmukaisesti ”oikeudenmukaisista tuomioista”.

³²² Sana בחרת on mahdollisesti nominaalimuoto verbijuuresta חרת, jota ei tunneta raamatun hepreasta. Nominaalimuodossa se merkitsee kenties *writing, script, inscription, ink, stelae, stylus* (DJD XL 2009, 126). Myös Ymmärtäväisyyden ohjeessa esiintyy ajatus, että Jumalan suunnitelmat on kaiverrettu muistiin. Molemmat tekstit käyttävät hyväkseen samaa traditiota, jonka mukaan jumalallinen suunnitelma on kirjoitettu taivaalliseen kirjaan. Goff 2004, 272.

³²³ ”Ikuisesti jatkuva vuosien kierto” viittaa riemuvuosiin tai pidempiin ajanjaksoihin. DJD XL 2009, 131.

³²⁴ Sana אל on kirjoitettu paleoheprealaisilla kirjaimilla. Kts. aiheesta lisää rivin VII,38 alaviitteestä.

³²⁵ Sananmukaisesti ”Sinä olet luonut hengen kielelle”.

³²⁶ Säkeen רוּחַ שְׁפָתַיִם בְּמִדָּה merkitystä on vaikea tulkita, sillä sen sanamukainen käännös kuuluu ”ja huulten hengen lausahduksen mittaamalla”. Newsom (DJD XL 2009, 131) kääntää sananmukaisesti *and the utterance of the breath of the lips by measure*. Olen tulkinnut, että kyseessä on puhe, joka on tarkasti (”mittaamalla”) määritelty. Kuten riveillä 29–30, olen ymmärtänyt, että sana ”henki” (רוּחַ) viittaa siihen, mistä puhe saa voimansa ja sisältönsä. Koska

Sinä paljastat (sanojen) järjestyksen sen salaisuuksien mukaan,
ja henkien antamat puheet niiden selitysten mukaan.

Näin kunniasi tulee esiin (ihmisten) puheessa,
ja he julistavat ihmeteoistasi,
koska Sinä olet totuudellinen kaikissa teoissasi
ja oikeudenmukainen tu[om]ioi[ssa]si.

Kaikki, jotka tuntevat Sinut, kiittävät nimeäsi,
ymmärryksensä mukaan he ylistävät Sinua aina ja ik[uiset]ti.

Sinä vahvistat ihmisen henkeä ahdingon kohdatessa
laupeutesi ja suuren armosi vuoksi,

[köyhän] sielun Sinä puhdistat suuresta syyllisyydestä,

35 jotta hän voisi julistaa ihmeteoistasi kaikille luoduillesi.

Minä kerro[n alati] heidän keskuudessaan tuomioista,
jotka aiheuttavat minulle tuskaa,

36 ja ihmisen lapsille (minä julistan) ihmeteoista,
jotka olet tehnyt [minulle],

sillä niissä olet näyttänyt ihmis[ku]nnalle suuruutesi.

Kehotus viisaille

Kuulkaa **37** viisaat ja te, jotka mietiskelette tietoa!

Te, jotka olette innokkaita,³²⁷ olkaa lujalla ja vakaalla mielellä!³²⁸
[Kaikki, jotka (kulkevat) suoralla t]iellä, saavat lisää viisautta.³²⁹

38 Oikeamieliset, lopettakaa epäoikeudenmukaisuus!

Kaikki, jotka ovat täydellisiä vaelluksessaan,
vahvistaka[a] itseänne [...]

jotka ovat mu]sertuneita tuskan alle, olkaa pitkämielisiä!

39 Älkää torjuko [oikeudenmukaisia] tuomio[i]ta [...] sydämen [...]...

eivät he ymmärrä **40** näitä asioita ja ...[...]

□

säkeessä ei ole persoonamuotoista verbiä, olen katsonut, että edellisellä rivillä esiintyvä verbi ותשם "laittaa" vaikuttaa tähänkin säkeeseen.

³²⁷ Sana נמהרים voidaan kääntää merkityksessä *impetuous ones* (García Martínez & Tigchelaar 1997, 161), *reckless* (Abegg et al. 2005, 19) tai *eager* (DJD XL 2009, 131). Sana on tulkittava positiivisessa merkityksessä, sanojen "viisaat" ja "ne, jotka mietiskelette tietoa" paralleelina. Sanan merkitys on positiivinen myös teksteissä 1QS X,26 ja 4Q403 1 i 2. DJD XL 2009, 128.

³²⁸ Lujasta ja vakaasta mielestä puhutaan myös Jes. 26:3.

³²⁹ Sana ערמה voi olla merkitykseltään negatiivinen (Ex. 21:14, "salakavalasti") tai positiivinen kuten Sananlaskujen kirjan kohdissa 1:4; 8:5,12. Sananlaskuissa sana on käännetty kirkkoraamatussa merkityksessä "viisautta". Sananlaskujen jakessa 8:12 Viisautta puhuu itsestään tällä nimellä. Esimerkiksi Damaskon kirjassa (CD II,4) sana ערמה on rinnasteinen sanan דעת ja 4QMMT:ssä (4QMMT^e 14–17 ii 4) sanan מדע kanssa.

41 [Sääli]mättömät kiristelevät [hampaitaan³³⁰ ...]

X, [1]–[2]

3–4 [...]...[...][...]

20. Jumala hallitsee kaikkea (XVII,38–XIX,5)

Mikä siis on ihminen?

XVII,38 Ole [ylist]etty [Herrani ...]...[...][...]

Sinä olet tehnyt itsestäsi äärettömän vahvan

39 [...] ja ylis]tä[en] nimeäsi, kun teet sangen suu[ria] ihmeitä³³¹

40 [...] eik]ä ole loppua [...]...

41 [...] ja] ymmärryksensä [mukaan] hän ylistää [nimeäsi ...]

XVIII, [1]–[2] [...]

3 [...] Sinun ajatuksi[sta]si ka[ikki] saa alkunsa,

sydämesi suunnitelmassa kaikki on määrätty.

[Ilman Sinua ei] 4 kukaan [voi tehdä] mitään,

eikä tahtomattasi tehdä mitään,

kukaan ei voi ymmärtää viisa[uttasi],

5 eikä salaista [neuvonpitoa]si (voi) tarkkailla.

Mikä siis on ihminen?

Maata hän on.³³²

Sa[vesta] (hänet on) 6–7 tehty,

ja tomuksi hän palaa.

Silti Sinä olet opettanut häntä ymmärtämään suurenmoisia ihmeitäsi,

olet ohjannut häntä oivaltamaan totuu[tesi].

Minä olen tomua ja tuhkaa.³³³

Mitä minä voisin (edes) harkita, ellet Sinä sitä salli?

Mitä voisin suunnitella, 8 ellei se ole tahtosi mukaista?

Miten voisin seistä vahvana, ellet Sinä minua tue?

Kuinka voisin ymmärtää³³⁴, ellet Sinä opasta 9 minua?

Mitä voisin puhua, ellet Sinä avaa suutani?

Kuinka voisin vastata, ellet Sinä anna minulle ymmärrystä?

10 Sinä olet jumalten prinssi, mahtimiesten kuningas,

³³⁰ Kts. myös rivi X,13.

³³¹ Kts. alaviite sanasta בהפלא riviltä VII,18.

³³² Hebreankielellä kysymyksessä ja vastauksessa leikitellään sanoilla ihminen, אדם, ja maa, אדמה.

Myös sanat אפרו ja הוא ovat äänteellisesti lähellä toisiaan.

³³³ Sanat עפר ja אפר ovat äänteellisesti hyvin lähellä toisiaan.

³³⁴ Sana אשכלים on kirjoitettu vahingossa muodossa אכשלים. DJD XL 2009, 237.

kaikkien henkien herra ja kaikkien luotujen hallitsija.

11 Ilman Sinua ei kukaan tee mitään,
eikä kukaan tiedä mitään, ellet Sinä sitä tahdo.

Ei ole ketään muuta kuin Sinä,

12 ei ketään Sinua voimakkaampaa.

Sinun on kaikki kunnia!

Voimasi määrää ei voi verrata mihinkään.

Kuka **13** kaikista suurista ja ihmeellisistä luoduistasi
pysyy vahvana seisoessaan edessäsi?

14 Miten siis se, jonka osa on palata tomuksi,
voi pysyä vahvana?

Vain oman kunniasi tähden olet tehnyt kaiken tämän.

15 *vacat*

Jumalan anteeksianto

16–17 Ole ylistetty Herrani, laupias Jumala,

(sillä) [suuri] on [hy]vyytesi.

Sinä olet opettanut minua,

etten vaikenisi päivin enkä öin,

vaan julistaisin ihmeitäsi [...]... Sinun on kaikki voima [...]...

18 uskollisuutesi tähden,

suuressa hyvydessäsi ja [laupeudessaasi ...]

Minä riemuitsen an[teeksiannostasi],

19 sillä minä turvaudun totuuteesi [ja ...]...

ei[kä] ole ... [ilman]

20 ... Sinun kätes[i näyttää laittomuutemme],

Sinun nuhtelusi [paljastaa] rikkomuksemme.³³⁵

[Ei ole] **21** ahdinkoa, josta Sinä et tiedä,

eik[ä mitään tapahdu tahto]mattasi. *vacat*

Palvelijasi sielu vihaa rikkautta

22 Totuute[si vuoksi minä tahdon laulaa uskollisuudestasi]

ymmärryksenä mukaan.

³³⁵ Sananomukaisesti lause kuuluu ”eikä ilman kättäsi olisi (meille) tuomiota, emmekä ilman nuhteluasi kompastuisi”. Käännöksessä olen kuitenkin päätenyt käännöksen sujuvuuden vuoksi ilmaisemaan saman asian vastakohdan kautta.

Kun näen kunniasi,
 tahdon julistaa **23** ihmeitäsi.
 Kun ymmärrän [ihmeellisen] tah[tosi,
 toivon ru]nsasta myötätuntoasi,
 anteeksiantoasi **24** minä odotan.
 Sinä olet muovannut [palvelijasi] hen[gen,
 tah]tosi [mukaan] olet ohjannut minua.
 Sinä et ole antanut **25** minun luottaa vääryydellä saatuun voittoon,
 etkä [epärehellisesti] ansaittuun rikkauteen,
 [eikä ...] sydämeni.
 Voimani on siinä, ettet ole antanut minun tavoitella maallista.
26 Maan mahtavien voima on ylenpalttisuudessa,
 [he riemuitsevat] runsaa[sta] sadosta viljaa, viiniä ja öljyä.
27 He mahtailevat karjallaan ja omaisuudellaan,
 [he rehottavat kuin runsas]lehväinen [puu] puron äärellä,
 kasvattavat lehdet **28** ja tuottavat monia oksia,
 sillä Sinä olet valinnut [heidät kaikista] Aadamin [jälkeläisistä],
 jotta kaikki (he) paisuvat maan antimista.
29 Mutta totuutesi lapsille Sinä olet antanut ymmärrystä ...[...]. ikuisuus,
 ja heidän viisautensa vuoksi heitä kunnioitetaan,
30 toinen toistaan enemmän.³³⁶
 Siksi Aadamin jälkeläisille ...
 [... ih]mise[lle] olet antanut hyvän perintöosan,
31 (koska hän) tuntee totuutesi.
 Tietämyksensä mukaan ...[...
 sil]lä palvelijasi sielu vihaa rikkautta **32** ja vääryydellä saatua voittoa,
 ja kohtuuttomassa ylellisyydessä ei ...
 sillä sydämeni riemuitsee liitostasi,
 totuudestasi **33** sieluni iloitsee.
 Minä kukoistan kuin lilja,
 ja sydämeni avautuu ikuiselle lähteelle.
34 Minun tukeni on korkealla turvapaikassa ja ... vaiva.
 Kuten kukka lakastuu tuulessa,

³³⁶ Rivit 29–30 ovat lainaus Ymmärtäväisyyden ohjeesta (4Q418 55,10). Harrington 1996, 79. Kts. Hymnien kirjan ja Ymmärtäväisyyden ohjeen välisestä suhteesta hymnin 4 ensimmäisen alaotsikon alaviitteestä.

35 kärsii sydämeni tuskissaan ja lanteeni vapisevat.

Minun voihkeeni kantautuu syvyyksiin asti,

36–37 se etsiyyt myös kaikkiin Sheolin kammioihin.

Pelkään kuullessani vahvojen satureiden tuomioista,
oikeudenkäynnistäsi taivaallisia pyhien joukkoja vastaan,
ja [...]...

38 ja tuomio kaikille luoduillesi ja oikeus ...[...]...

39 [...]...[...]

40–41 [...]...

XIX, [1]–[3] [...]

4 kauhussa, vaino [...]... vaiva silmistäni ja suru ... [...] ruumiistani ...[...]

5 minun sydämeni mietiskelyssä. *vacat* [...] *vacat*

21. Jumala antaa tiedon (XIX,6–XX,6)

Jumala tekee ihmeitä ihmiselle

6 Minä kiitän Sinua, Jumalani,
sillä olet tehnyt ihmeitä tomusta,
saven olet muovannut erinomaisesti.

Mikä minä olen?

7 Sinä [o]petit minua ymmärtämään totuutesi neuvonpidossa,³³⁷
opastit minua ihmeellisistä teoistasi.

Sinä annoit suuhuni ylistyslaulun ja kielelleni **8** [kiitok]sen,
ja panit sanat huulilleni siellä,
missä huudetaan riemusta.

Laulaen minä ylistän uskollisuuttasi,
Sinun voimaasi minä rukoulen koko **9** päivän.

Minä ylistän nimeäsi jatkuvasti,
julistan kunniaasi Aadamin jälkeläisten keskuudessa.

Hyvyytesi yltäkyläisyydestä **10** minun sieluni nauttii.

Minä tiedän,
että puheessasi on totuus,
teoissasi oikeamielisyys,³³⁸
ajatuksissasi **11** kaikki tieto

³³⁷ Lause voidaan kääntää myös ”Sinä opetit minua totuudellisesta suunnitelmasta”. Kts. luvusta 6.4.1 termin תוֹרָה kääntämisestä.

³³⁸ Sananomukaisesti ”suusi on totuus ja kätesi on oikeudenmukaisuus”.

ja voimassasi kaikki mahti.

Kaikki kunnia Sinulle!

Vihastasi kumpuavat kaikki kiduttavat tuomiot,

mutta **12** hyvydestäsi nousee runsas anteeksianto.

Sinä tunnet myötätuntoa kaikkia tahtoasi noudattavia kohtaan,

sillä heille olet antanut tietoa totuudestasi neuvonpidossa,

13 ihmeellisistä salaisuuksista olet antanut heille ymmärrystä.

Kunniasi tähden³³⁹ puhdistat ihmisen³⁴⁰ rikkomuksista,

niin että hän pyhittäytyy **14** Sinua varten

kaikista saastaisista iljetyksistä ja syntisestä luopumuksesta.

Näin hänet liitetään totuutesi lasten joukkoon ja **15** pyhiesi arpaasaan.

Tällä tavoin ruumiita syövä mato³⁴¹ nostetaan

tomusta to[туудellisen] neuvoston³⁴² eteen,

väärän hengen vaikutuksesta ymmärryksesi ääreen.

16 Näin ihminen asettuu eteesi

ikuisen enkelijoukkosi ja [ikuisten] henkie[n] kanssa,

uudistuakseen kaiken sen kanssa,

³³⁹ Sanan *מִמֶּנִּי* *mem*-kirjaimen yläpuolella on kirjurin kirjoittama piste merkinä siitä, että kirjain pitäisi poistaa. Pisteen tarkoituksena ei ole kuitenkaan poistaa kirjainta *mem* vaan sen alle alun perin kirjoitettu *ajin*-kirjain, jonka toinen kirjuri on myöhemmin muokannut *mem*-kirjaimeksi. (DJD XL 2009, 245). Luen siis sanan muodossa *מִמֶּנִּי*.

³⁴⁰ Sana *אָנִישׁ* voi tarkoittaa niin yksittäistä ihmistä kuin myös koko ihmiskuntaa. Koska rivillä 12 on jo puhuttu ”heistä”, on syytä olettaa, että psalmisti puhuu jatkossakin yleisesti ihmisen kohtalosta. DJD XL 2009, 249.

³⁴¹ García Martínez & Tigchelaar (1997, 189) ymmärtävät verbin objektiksi ”madot” ja kääntävät *to raise the worms of the dead*. Abegg et al. (2005, 53) taas ymmärtävät objektiksi ”ruumiit” ja kääntävät *That bodies, covered with worms of the dead, might rise*. Newsom (DJD XL 2009, 249) argumentoi, että sana *תולעת* ”mato” on yksikkö ja verbin objekti, koska sitä määrittelevä sana *מתים* ”kuolleet” ei voi toimia objektina. Newsom kääntää: *so that a corpse infesting maggot might be risen*. Samoin kuin Newsom, käännän lauseen objektiksi ”madon”. On mahdollista, että jakso riveillä 13–17 kuvaa ruumiin ylösnousemusta ja iänkaikkista elämää. Jaksossa puhutaan metaforisesti kuolemasta ja liittymisestä yhteen enkelien kanssa ylistämään Jumalaa. Muissa Qumranilta löydettyissä teksteissä ei kielletä ruumiin ylösnousemusta, mutta tekstejä, joissa siihen viitataan, on vähän. Nämä tekstit kuitenkin osoittavat, että yhteisön jäsenet tunsivat ajatuksen kuolleiden ylösnousemuksesta (Brooke 2006, 16–20). Brooke viittaa samaan kohtaa rivinumeroilla 10–14). Puechin mukaan Hymnien kirjassa puhutaan sekä individualistisesta että kollektiivisesta eskatologiasta, joka sisältävät myös ruumiin ylösnousemuksen ja ikuisen elämän enkelien kanssa. (Puech 2000b, 518–520). Michael Mach ei puhu tähän Hymnien kirjan kohtaan viitattuaan ylösnousemuksesta, vaan yhteisön jäsenten korottamisesta enkeleiden kanssa samalla arvoasteikolle ja Qumranin yhteisön jäsenten ja enkelien yhteisöstä (Mach 2000, 26). Yhteys enkelien ja Qumranin yhteisön jäsenten välillä ymmärrettiin tapahtuvan sekä nyt että tulevassa elämässä (Flusser 2000, 569). Brooke on argumentoinut hymnin XII,5–XIII,4 perusteella, että hymnin kirjoittaja uskoi kuolemanjälkeiseen elämään ja ruumiin ylösnousemukseen, mikä vaikutti myös kirjoittajan käsitykseen tästä elämästä. Brooke 2006, 33.

³⁴² Sana *נְעֻסְתּוֹ* ”neuvosto”, voidaan kääntää myös merkityksessä ”suunnitelma”, joka vastaisi paremmin seuraavassa säkeessä esiintyvää paralleelista sanaa ”ymmärrys”. Rivillä 16 ihminen on kuitenkin selvästi Jumalan edessä enkeleiden ja (muiden) tietävien kanssa. Niinpä neuvosto, joka viittaa Jumalan taivaalliseen neuvonpitoon, sopii kontekstiin. Kts. sanan *נְעֻסְתּוֹ* merkityksestä luvusta 6.4.1.

mikä o[n] **17** ja tulee olemaan,
sekä tietävien kanssa riemuitsevien yhteisössä. *vacat*

Minulle opetettiin jumalalliset salaisuudet

18 [Min]ä kiitän Sinua, Jumalani,

minä ylistän Sinua, kallioni,

kun olet tehnyt ihmeitä [...]

19 [...] sillä neuvonpidossa Sinä olet saattanut tietooni totuuden,

[ihmeellisistä] salaisu[ksista opastit minua,

ja opetit ymmärtämään ihmeitäsi,]

20 [kätketyt] asiat Sinä paljastit minulle.

Katsoin ...[...]. armo,

ja tiesin, **21** [et]tä Sinun on oikeamielisyys,

ja uskollisuutesi mukaan [heidät] tuomitaan [...]...

ja tuhoutuminen ilman myötätuntoasi.

22 Mutta minulle avattiin (myös) katkeran surun lähde [...]

eikä kärsimys ole minulta piilossa,

23–25³⁴³ kun sain tietää ihmisen taipumuksen,³⁴⁴

ja ymmärsin (mihin) hän palaa³⁴⁵,

tunnistin synnin (tuoman) murheen ja syyllisyyden (nostattaman) surun.

Ne tulivat sydämeeni ja iskivät luihini ...[...]. päästäen tuskaisan vaikerruksen

/ja voihkaisun valituslaulun lyyralla kaiken pohjattoman sur[un] vuoksi [...]/

ja katkeran valituksen vääryyden tuhoutumiseen asti,

e[ikä olisi enää kipua] eikä kärsimystä,

joka tekisi (ihmisen) heikoksi.

Sitten **26** minä laulan lakkaamatta ylistystä säestäen

pelastuksen lyyralla, ilo[n] harpulla,

[rie]mun [tamburiinilla] ja ylistyksen huilulla.

³⁴³ Rivin 25 yläpuolelle kirjoitettu lisäys alkaa rivin 25 ensimmäisen sanan jälkeen, ja lisäyksen jälkeen rivi 25 jatkuu normaalisti.

³⁴⁴ Hymneissä käytetään hyväksi sanan יצר monimerkityksisyyttä. Ihmistä kutsutaan hymneissä astiaksi (יצר, XXI,29) ja savesta muovatuksi (יצר ההמר). Sanalla on myös merkitys ”taipumus”.

³⁴⁵ Sana תשובה saa merkitykset *return*, *answer* (Brown et al. 2006, 1000). Abegg et al. (2005, 55) kääntävät *and consider the response of humankind* ja Newsom (DJD XL 2009, 248) *and I understood to what mortals return*. Molemmat käännökset ovat mahdollisia. Vaikka Abeggin et al. käännös on uskollinen alkutekstille, jää epäselväksi, mihin ja miksi ihmiset vastaavat. Newsomin käännös saattaa perustua yhteisöllisissä hymneissä yleiseen (VI,39; XVIII,14; XX,29,30,34; XXII,8,30) ajatukseen ihmisen paluusta tomuksi (שוב עפר) kuolemansa jälkeen. Todennäköisesti rivin 23 alku kuvaa jotakin negatiivista (ihmisen taipumus ja paluu tomuksi), joka saa ihmisen ymmärtämään murheen ja surun.

XX, [1]–[3] [...]

4 [...]...[...]. minun sieluni on kasvanut [...]...[...].

5 [...] ilossa ja [riemussa.

Minä asetu[n] turvallisesti {py[hään]} /rau[halliseen]/ asumukseen
hiljaisuude[ssa] ja turvassa,

6 rauha[ssa] ja siunauksessa kunnian ja pelastuksen teltoihin.³⁴⁶

Minä ylistän nimeäsi niiden keskuudessa,
jotka pelkäävät Sinua.

22. Jumalan voima (XX,7–XXII,42)

*Jumala on asettanut ajan*³⁴⁷

7–8 Viisauden opettajalle: kiitoslaulut ja rukous,
joiden aikana (ihminen) kumartuu maahan
ja anoo armoa toistuvasti kaikkina aikoina:

Kun valon hallin[ta] alkaa
päivän kierron³⁴⁸ suunnitelman mukaan
(ja) suuren taivaanvalon³⁴⁹ lakien mukaisesti,
kun (päivä) kääntyy illaksi
ja valo **9** poistuu.

Kun pimeyden hallinta alkaa
yön määrättynä ajankohtana,
sen³⁵⁰ kierron mukaan (yön) kääntyessä aamuksi aikana,

³⁴⁶ Kunnian ja pelastuksen teltat eivät ole tuttuja termejä muista Qumranilta löydettyistä teksteistä tai Haprealalaisesta Raamatusta. Ylimaallisista teltoista puhutaan kuitenkin myös käsikirjoituksen 4Q381 fragmentissa 31,2, jossa mainitaan "kuoleman teltat", ja käsikirjoituksessa 4Q184 I,7, jossa puhutaan "alamaailman teltoista".

³⁴⁷ Rivit 7–14 ovat vaikeita kääntää sanastonsa ja lauserakenteidensa vuoksi. Tekstin alussa on mahdollisesti kyse kahdesta rukousajankohdasta, aamusta ja illasta. Tällä perusteella olen jakanut tekstin alun kahdeksi virkkeeksi, joista toinen kuvaa aamua ja päivää ja toinen iltaa ja yötä. Koko jakso on hyvin samanlainen kuin Yhdyskuntasäännön rivit IX,26–X,8. Monet Qumranin luolista löydettyistä teksteistä käsittelevät ajan kulkua. Qumranin yhteisön jäsenet noudattivat poikkeuksellisesti 364-päivän kalenteria, mikä oli yksi syy erimielisyyksiin heidän vastustajien kanssa. Sen vuoksi "salatut asiat" sisältävät myös tiedon sapatista ja juhla-ajoista (kts. viite "salatuista asioista" riviltä IV,21), joiden ajankohta riippuu siitä, mitä kalenteria käytetään. Talmon 2000, 108, 112, 116.

³⁴⁸ Sana תְּקוּפָה saa merkitykset *turn*, *cycle* (Jastrow 1950, 1690). Yhdyskuntasäännössä sana tarkoittaa todennäköisesti riveillä X,1–2 auringon nousua horisontista ja laskua sen taa (Metso 1997, 40–41). Newsom (DJD XL 2009, 259–260) kääntää sanan Hymnien kirjan riveillä 8–9 merkityksessä *midpoints*, mutta pitää myös käännöstä *course* mahdollisena. Päivän ja yön "keskivälissä/puolivälissä" on mahdollista kysymys hetkistä, jolloin aurinko/kuu ohittaa horisontin. Käännän sanan kuitenkin merkityksessä "kierto", sillä yön ja päivän aluista ja loppuista, joita teksteissä kuvataan, syntyy niiden kierto.

³⁴⁹ Suuri taivaanvalo tarkoittaa aurinkoa. Kts. Gen. 1:16.

jolloin pimeys **10–11** kootaan asuntoonsa³⁵¹ valon tieltä.
 Kerta toisensa jälkeen³⁵² yö väistyy ja päivä koittaa.
 (Näin)³⁵³ syntyvät kaikki ajanjaksot,
 ja tähän aika perustuu.
 (Niin myös) juhla-ajat³⁵⁴ kiertävät
 niiden suunnitelmassa säädetyllä tavalla,
 jotta niillä on **12** valtaa Jumalan luotettavassa suunnitelmassa.
 Tämä on todistus³⁵⁵ siitä, mikä on olemassa,
 eikä se koskaan katoa.
13 Ei ole mitään,
 ei ole ollut (mitään) sen rinnalla,
 eikä tule olemaan,
 sillä Tiedon Jumala on **14–15** asettanut sen,
 eikä ole toista Hänen rinnallaan.

Ihminen Jumalan edessä

Minä, viisauden opettaja,
 tunnen Sinut Jumalani,
 koska Sinä olet antanut minulle henkesi.
 Minä kuuntelen ihmeellistä neuvonpitosi pyhyytesi hengen valaisemana.
16–17 Sinä olet [an]tanut tiedon sisimpääni siitä,
 miten salaisuutesi voi ymmärtää,
 ja voima[si] lähteen (löytää) [...]...
 niiden keskuudessa, [jotka pelkäävät Si]nua,
 suuren armon vuoksi,
 mutta (myös) kiivauden vuoksi,

□

³⁵⁰ Suffiksi viittaa todennäköisesti sanaan ”yö”.

³⁵¹ Editiossa sanat מְיוֹמָתוֹ לֵאלֹהֵי מְיוֹמָתוֹ on kirjoitettu yhteen, koska kirjuri C kirjoitti ensin sanan מְיוֹמָתוֹ, mutta sanaa on myöhemmin korjattu, jolloin sanaväli on kadonnut. Kts. Hymnien kirjan eri kirjureista lisää luvussa 2.1.

³⁵² Sana חֲמִידָה voi kuulua myös seuraavaan lauseeseen, jolloin käännös kuuluu ”jatkuvasti kaikki ajanjaksot syntyvät”.

³⁵³ Seuraavissa kahdessa lauseessa ei alkutekstissä esiinny persoonamuotoista verbiä. Esimerkiksi Newsom (DJD XL 2009, 259) kääntää: *at all the birthings of time, the foundation of the seasons, and the cycles of the festivals in the order fixed by their signs, for all their dominion in proper order, reliably, at the command of God*. Olen kuitenkin pyrkinyt kääntämään osan substantiiveista ja partisiipeistä persoonamuotoisina verbeinä.

³⁵⁴ Sana מועד voidaan kääntää myös merkityksessä ”vuodenajat”.

³⁵⁵ Olen tulkinnut kahden säkeen välisen rajan eritavalla kuin García Martínez & Tigchelaar (1997, 193), jotka kääntävät tekstin מִפִּי אֱלֹהֵינוּ וְתוֹרָתוֹ *through God's mouth, and through the witness of what is*, koska he tulkitsevat sanan מִפִּי vaikuttavan myös sanaan תוֹרָתוֹ.

joka tuhoa perin pohjin ja lopettaa [...]

18 [...] ... [...] kunniasi loistossa ikui[seksi] valoksi [...]

19 [...] pahan uha[sta], eikä ole petosta ja [...]

20 [...] määrättyt ajat tuhoamista varten,

sillä ei ole e[nää ...]

21 [...] ei[kä] ole enää sortoa, sillä vihas[i] edessä [...]

22 [...]... he pelkäävät.

Ei ole ketään oikeamielistä Sinun rinnallasi [...]...

23 ja ymmärt[ääk]seen kaikki salaisuutesi,

ja vastatakseen [tuomioihisi ...] **24** Sinun nuhtelussasi.

Hyvyyttäsi he odottavat,

sillä uskollisuudessa[si ...]

[kaik]ki, **25** jotka tuntevat Sinut.

Kunniasi aikoina he iloitsevat,

ja ...[...] ymmärryksensä mukaan.

26 Sinä tuot heidät luoksesi,

ja heidän asemansa ja heille (annetun) osuu[den]³⁵⁶

perusteella he palvelevat Sinua.³⁵⁷

[... jotta he eivät] hylkä[isi] Sinua,

27 eivätkä rikkoisi Sinun sanaasi (vastaan).

Mutta tomusta minut [on] otettu [ja savesta muo]vattu

28–29 iljettävyuden lähteeksi ja häpeälliseksi saastaisuudeksi,

tomukasaksi ja [veden kanssa] muovatuksi,

[mato]jen [neuvostoksi] ja pimeyden asuinpaikaksi.

(Ihminen) palaa tomuksi saviastiaa varten viha[si] aikana [...]

tomu painuu **30** maahan, josta se otettiin.

Mitä tomusta ja tuhkasta tehty vastaa [Sinun tuomioosi]?

[Mi]tä se ymmärtää **31** teoistaan?

Miten se asettuu Hänen eteensä,

joka tuomitsee sen ...[...] pyhyys,

32 ikuisuuden [...]... ja kunnian allas,

tiedon lähde ja [ihme]ellinen voima.

³⁵⁶ Sana מַלְאָךְ esiintyy myös Yhdyskuntasäännössä (1QS IV,15,16 ja rivillä 17 feminiinisenä), jossa se kuvaa kahta ihmisryhmää, joista toinen kuuluu totuuden hengen ja toinen eksytyksen hengen alaisuuteen.

³⁵⁷ Sananmukaisempi käännös kuuluu ”Heidän asemansa perusteella he palvelevat sinua osuuksiensa mukaan”.

He eivät **33** [vo]i kertoa kaikesta kunniastasi,
 eivät asettua vihasi eteen,
 eivätkä vastata **34** Sinun tuomioosi,
 sillä Sinä olet oikeamielinen,
 eikä kukaan voi kestää edessäsi.
 Miten sitten voisi (kestää) se, jonka (osa) on painua tomuun?
35 Minä olen sanaton.
 Mitä voisin sanoa tästä?
 Tietämykseni mukaan /olen puhunut/.
 Olen (vain) sylkeä³⁵⁸, savesta muovattu.
 Mitä **36** voisin sanoa, ellet Sinä avaa suutani?
 Miten voisin ymmärtää, ellet Sinä anna minulle ymmärrystä?
 Mitä voi[sin sanoa], **37** ellet Sinä paljasta (sanoja) sydämelleni?
 Miten voisin kulkea suoraa tietä, ellet Sinä ohja[a as]keleita[ni?
 Miten] **38** askelee[ni] voisivat asettua, [ellet Sinä va]hvista (niitä) voimalla?
 Miten voisin nousta ylös, [ellet ...]
39 ja kaikki ...[...]... askeleeni il[man ...]
40–41 ...[...]
42 ja ...[...]
XXI, [1] [...]
2 [...] na[isesta] syntyneen rikkomus³⁵⁹
3 [...] Sinun [...] ja Sinun oikeamielisyyses
4 [... ja] m[it]e[n] voisin huoma[ta], e[l]len näe tätä,
5–7 [ja ymmärtää näitä asioita, ellet Sinä anna minulle viisautta?
 Mite[n] voisin nähdä, ellet Sinä avaa silmiäni
 ja kuulla, [ellet ...]...
 [sy]dämeni on kauhuissaan.
 Ympärileikkaamattomille korville ilmoitetaan sana,
 [kivinen] sydän [oivaltaa i]hmeet.
 Minä tiedän,
 että Sinä olet tehnyt nämä asiat kunniasi vuoksi, Jumalani.

³⁵⁸ Sanan מצורק merkitys on epäselvä. Sama sana esiintyy myös kohdassa XXIII,28,36 ja muissa käskirjoituksissa seuraavasti: 1QS XI,21 (par. 4Q264 1,9) ja 4Q511 28–29,3. Abegg (2005, 58) ja García Martínez & Tigchelaar (1997, 192) lukevat sanan muodossa מצירוק, mutta 1QS:n perusteella kolmas kirjain on waw eikä jod. Sana on mahdollisesti syntynyt arameankielisestä juuresta טרק, joka tarkoittaa mix, stir. DJD XL 2009, 258–259.

³⁵⁹ Sanat [שה]□א ילוד ע□ש□פ voivat kuulua myös eri säkeisiin ja ne voidaan kääntää ”rikkomus, naisesta syntynyt”.

Mikä (siis) on ihminen?

8 [Nimittäin Sin]un [...] tehdäkseen ihmeitä,

ja vahvistuakseen Sinun suunnitelmasi avulla,

saavuttaakseen kaiken kunniasi vuoksi

9–10 [...]... (taivaallisten) tiedon joukkojen kanssa,

kertoakseen ih/mi/sille mahtavista teoista,

pysyvistä laeista hänelle, joka on syntynyt [naisesta,

ja ...] Sinä johdatit (ihmisen) liittoon kanssasi,

avasit tomusta muovatun sydämen,

jotta se vartioisi itseään **11–12** [...] tuomion ansat laupeutesi rinnalla³⁶⁰.

Minä olen [savi]astia, [veden kanssa muovattu,]

tomusta tehty ja kivisydän.

Millaisena minua pidetään siihen asti?

13–14 [...] Sinä olet] selventänyt tomukorville,

kaivertanut ikuisuuden [kivi]sydämeen,

[ja ...]... Sinä olet lakannut tuomasta liittoon kanssasi

tai asettamasta³⁶¹ **15** [...] todistajien [t]uomion [edessä] aamuruskon aikana³⁶²

ikuisessa asuinpaikassa iäisyyteen asti.

Pimeys pakenee **16** [...] eikä] ole loppua ja rauhan ajat r[aja]ttomasti [...]...

Abaddonin ansat

17 [...] Minä olen savesta muovattu ...[...]

18 [...] ylistääk]seni nimeäsi avaan suu[ni ...]

19 [...] muovattu [...]

³⁶⁰ Käsikirjoituksessa 4QH^a lukee sanan לעומת sijasta sana לערמת ja käännös koko säkeestä kuuluu ”tuomion ansat Sinun viisaan laupeutesi vuoksi”. On vaikea sanoa, kumpi lukutapa on alkuperäinen. DJD XL 2009, 264

³⁶¹ García Martínez & Tigchelaar (1997, 195) kääntävät *you have made stop, to bring into the covenant and so that he will stand* kun taas Abegg et al. (2005, 59) kääntävät *You have ceased [] so as to bring him into a covenant with Yourself and to establish*. Newsom taas kääntää *you have refrained from bringing into a covenant with you, or to stand*. Sana לעמוד voidaan lukea myös ולעמד (= ולעמיד), jolloin se olisi paralleelinen sanan להביא kanssa (DJD XL 2009, 265).

³⁶² Sanaparin לאור אורתיים jälkimmäinen sana, joka esiintyy Hymnien kirjassa myös riveillä XII,7,24, on luettu ja tulkittu monella eri tavalla. Sana on luettu usein muodossa אורתום, joka on tulkittu esimerkiksi yhdistelmäksi sanoista אור ja תום tai sanaksi אורה, jossa on mask. mon. 3. suffiksi *plene*-muodossa. Molemmat muodot ovat kuitenkin tuntemattomia. DJD XL-editiossa on seurattu muutamien tutkijoiden näkemystä siitä, että sana on luettava muodossa אורתים, koska kirjuri C:n käsialassa toiseksi viimeinen kirjain on *jod* eikä *waw*. Tällöin sana אורתים on mahdollisesti sanan אורה duaalimuoto. Muoto olisi analoginen ilmaisuille צהרים *noon, midday* ja ערבים *dusk*. אורתים voidaan kääntää sanoilla *early light, dawn*. DJD XL 2009, 160–161. Sanapari לאור אורתיים tarkoittaa sananmukaisesti ”aamuruskon valon aikana” mutta käännös ”aamuruskon aikana” on lyhyempi ja selkeämpi ajanmääre, eikä termin merkitys muutu.

[20] [...] tomu [...]...[... an]sa on piilotettu³⁶³ [...]
 21 [...] kuilun³⁶⁴ verkko levitetään
 ja sen³⁶⁵ [rei]t[e]issä on A[baddonin] ansat [...]
 22 [...]...[...][...]... tie avattiin [...]...[...] kulkeakseen [...]
 23 rauhan reiteillä ja ihmisen kanssa,
 jotta tekisit ihmeitä kuten nämä.
 Sillä [...] että] 24 askeleeni kulkevat piilopaikkojen³⁶⁶ päältä,
 jossa on sen³⁶⁷ ansoja,
 ja paikat, johon on levitetty verkkoja,³⁶⁸
 ja [...] keko³⁶⁹ [...
 Miten] 25 minä voin estää tomusta muovattua hajoamasta
 ja sulamasta³⁷⁰ (kuin) vaha,
 kun se sulatetaan tulen edessä [...] 26 ja tuhkakasat.
 Miten voin kestää myrs[ky]tuulen edessä?
 [...] minut Hän³⁷¹ asettaa [...]
 27 Hän varjelee (ihmistä) ilonsa salaisuuksien vuoksi,
 sillä Hän tietää [...]...]
 28 [...]... tuhoutuminen
 ja pyydys pyydyksen perään he piilottavat pahuuden ansoja [...]...]

³⁶³ Rivin 20 sanasto muistuttaa Jobin kirjan jakeiden 18:8–10 sanastoa, minkä vuoksi sana ”ansa” on täydennetty tekstiin. DJD XL 2009, 265.

³⁶⁴ Sana שוהה tarkoittaa tässä kohtaa Sheolia tai sen kuilua. Samalla rivillä esiintyy sana Abaddon, joka tarkoittaa myös tuonelaa.

³⁶⁵ Suffiksi viitanee rivillä 21 mainittuun kuiluun.

³⁶⁶ Sana מְטוּי täytyy olla kirjoitettu väärin. Sanan juuri on טמן, sillä käsikirjoituksessa 4QH^b sana esiintyy muodossa מְטוּי tai מְטוּי. Jos käsikirjoituksen 4QH^b muoto on oikea, on 1QH:ssa toinen *mem* tippunut vahingossa pois. מְטוּי saa Heprealaisessa Raamatussa merkityksen *treasure* mutta tässä se saa merkityksen *hiding place*. DJD XL 2009, 266.

³⁶⁷ Käsikirjoituksessa 4QH^b lukee sanan פחיה sijasta sana פהים. Sanan פחיה paralleeli רשת esiintyy ilman suffiksia, joten on mahdollista, että muoto פהים on alkuperäisempi (DJD XL 2009, 266). Feminiininen suffiksi voi viitata sanoihin kuilu tai Abaddon, mutta nämä sanat esiintyvät kaukana suffiksista.

³⁶⁸ Abegg (2005, 60) lukee ומפרשֵׁי רֶשֶׁת, ja Abegg et al. (2005, 61) kääntävät *and those who spread*, ja García Martínez & Tigchelaar (1997, 194–195) lukevat ומפרשֵׁי רֶשֶׁת, *and who stretch*. DJD:ssa lause kuitenkin täydennetään käsikirjoituksen 4QH^a avulla רֶשֶׁת וּמִפְרָשֵׁי □ ומפרשֵׁי □, jolloin sana מפרשֵׁי on parempi ymmärtää substantiiviksi eikä partitiiviksi. DJD XL 2009, 266.

³⁶⁹ Käännös perustuu olettamukseen, että hepreankielinen sana tulee vokalisoida מְרָמָה, jolloin se saa merkityksen *heap*, eikä sanaksi מְרָמָה, joka saa merkitykset *craftiness*, *discernment*. DJD XL 2009, 383.

³⁷⁰ Kirjuri on korjannut kirjoittamaansa sanaa, ja poistanut siitä wawin: ומתו □. Esimerkiksi Abegg (2005, 60) lukee sanan muodossa ומתו □ ja Abegg et al. (2005, 61) tulkitsevat sen prepositioksi *in the mids of*. Sana מתוך on kuitenkin nominaalimuoto verbistä מתך, jonka kirjuri korjasi lopulta muotoon מתך (DJD XL 2009, 266). Käännökseni perustuu korjattuun muotoon ומתך. Kuten Newson (2009, 268) oletan käännöksessäni, että prepositio sanassa מהתפרד vaikuttaa myös sanaan ומתך.

³⁷¹ Aikaisemmin Jumalaa on puhuteltu yksikön toisessa persoonassa. Nyt siirrytään yksikön kolmanteen persoonaan.

29 [...]... epäoikeudenmukaisuuden kanssa tuhotaan jokainen petollinen olento,
sillä vihalle [...]

30 [sekoite]ttu harhojen ja olemattomuuden³⁷² kanssa,
pahuudesta muovattu ja petolliset teot [...]

31 [...]... *vacat*

Kuka on syytön tuomiollasi?

Minä olen /muo/vattu ...[...]

32 [...]... Miten hän pysyy vahvana edessäsi?

Sinä olet Tiedon Jumala,

kai[kki ...] **33** [...] Sinä teet ne.

Ilman Sinua ei ...[...]

34 [Minä] olen tomusta [muo]vattu.

Tiedän hengen avulla, jonka olet antanut minulle, että [...]

35 [...]... yhdessä he syöksevät tuhoon kai[ke]n pahuuden ja petollisuuden
röyhkeästi [...]

36 [kaikki] iljettävät [t]eot sairauksien ja tuskallisten tuomioiden vuoksi,
ja [ikuinen] tuhoutuminen [...]

37 [...]... Sinulle viha ja kosta jano[ava] kateus [...]

38 [...] savesta muovattu ...[...]

[**39**]–[**42**] [...] ³⁷³

XXII, [1]–[2] [...]

3–4 [...]...

5 [...] p]yhyys, joka on taivaassa

6 [...] suuri ja se on ihme.

Mutta he eivät pysty **7** [ymmärtämä]än [näitä asioita,
eivätkä julistamaan] Sinun [ihme]istäsi.

He eivät voi tietää kaikkea

8 [...] pa]laa tomuksi.

Minä olen syntinen ihminen ja kieritetty³⁷⁴ **9** [...] syyllisyys pahuudesta.

³⁷² Sanat און ja אפס esiintyvät samassa lauseessa myös Jes. 41:29 ja olen hyödyntänyt käännöksessäni kirkkoraamatun (1992) käännöstä.

³⁷³ On mahdollista, että palstan XX alussa alkanut pitkä hymni loppuu tämän palstan lopussa tai seuraavan palstan alussa. On kuitenkin todennäköisempää, että sama hymni jatkuu palstalla XXII, koska palstan XXII sisältö sopii paremmin hymnin loppuun kuin alkuun. DJD XL 2009, 263.

³⁷⁴ מְגֻלָּה on *po'alin* partisiippi juuresta גלל, *roll* (Brown et al. 2006, 164). Verbiä seuraa todennäköisesti sana ”synti” tai ”epäpuhtaus”. DJD XL 2009, 272.

Palavan vihan aikoina minä **10** [...]

 noste[taan] tuskan eteen ja vartioidaan **11** ...[...

 Sinä olet o]pettanut minua, Jumalani,

 sillä ihmisellä on toivoa **12** [...] uskottomuus.

 Minä, savesta muovattu,

 olen turvautunut **13–14** [Sinun vahvaan] käsi[varteesi ja ...] jalkani.

 Tiedän, että puheessasi on totuus,

 [etkä Sinä] peru [yhtäkään sanaa.]

 Minulle määrättyä aikana minä tartun **15** [Sinun] liitt[oosi ...]...

 Olet asettanut minut asemaani,

 sillä **16** [...]

 mies ja Sinä tuot hänet takaisin.

 Missä ...[...

17 [...]... Sinä olet mahtava ...[...

18 [...]... ilman toivo[a ...]

19 [...] Minä olen muovattu [...]

20 [...] Sinä [ja]oit [...]

21 [...]... joka ...[...

22 [...] il]ta ja aamu, kun t[ulee ...]

23 [...] miehen [tus]ka ja [ihmisen] kip[u ...]

24 [Sinä tu]ot esiin riemulla,

 [sillä antee]ksiantoa he odottavat.

 H[e asettuvat] vartioon³⁷⁵,

25 eivätkä vapaaehtoiset epä[onnistu³⁷⁶ ...],

 sillä Sinä nuh/te/let jokaista vastustajaa³⁷⁷,

 joka tuhoaa ja ...[...] **26** minulle,

 siitä ajasta alkaen minut asetettiin³⁷⁸ ...[...].

 ja Sinä paljastit korvani ...[...

³⁷⁵ Sana משמרת voidaan kääntää sanoilla *guard, watch, charge, function* (Brown et al. 2006, 1038). Newsom (DJD XL 2009, 274) kääntää sanan merkityksessä *stand*. Todennäköisesti vartiolla tarkoitetaan esimerkiksi Jumalan säädösten noudattamista.

³⁷⁶ Sanat נדיבים לא כלהו voidaan kääntää myös merkityksessä ”eivätkä vapaaehtoiset kestä”. Tekstin fragmentaarisuuden vuoksi verbin merkitys jää epävarmaksi. Kts. myös viite sanasta נדיבים riviltä III, 16.

³⁷⁷ Sana שטן merkitsee myös Saatanaa mutta tässä yhteydessä se tarkoittaa monia vastustajia. Jää epäselväksi, ovat nämä vastustajat yliluonnollisia vastustajia kuten pahoja henkiä vai ihmisiä. Sama sana esiintyy myös rivillä XXIV, 23.

³⁷⁸ Verbi כונתי voi olla muodoltaan joko *po’lel* tai *po’lal*. Käännöksessäni olen tulkinnut verbin *po’laliksi*.

27 hän ei mene,
sillä ...[...]
ja he pettivät liiton miehet³⁷⁹,
ja hän meni³⁸⁰ [...] **28** rakenteisiini ja sisimpä[äni] edessäsi,
kun nuhtelet.
Minä pelkäsin tuomiotasi [...] **29** [... ed]essäsi.
Kuka on syytön tuomiollasi?
Mikä sitte[n on hän] **30** [...]... tuomiolla.
Hän painuu tomuun.
Mitä hän voi ymmär[tää] **31** [...
sillä Sinä, Juma]lani, olet avannut sydämeni ymmärryksellesi,
paljastat korva[ni] **32** [...] ja oppimaan hyvydestäsi.
Mutta sydämeni vaikeroi ...[...]
33 ...[...] ja sydämeni sulaa kuin vaha rikkomuksen ja synnin vuoksi
34 [...] sen loppuun [asti].

Sinun armoasi minä toivon

Ole ylistetty Tiedon Jumala,
joka olet osoittanu[t] **35** [...]
Tämä tapahtui palvelijallesi Sinun vuoksesi.
Minä tiedän **36** [...]
ja Sinun [armoasi] minä toivon³⁸¹ koko olemuksellani,
ylistän Sinun nimeäsi jatkuvasti **37** [...] toivo palvelijallesi.
Älä hylkää häntä [...] aikoina
38 [... Si]nun [...] ja kunniasi ja hyv[yytesi]
39 [...] päällä ...[...]
[40]–[42] [...]

³⁷⁹ Termi liiton miehet, אנשי ברית, esiintyy myös runollisissa teksteissä 1Q36 ja Viisauden opettajan lauluissa (4Q511 63–64 ii 5, 63–64 iii 5). Myös Yhdyskuntasäännön käsikirjoituksessa 4Q258 VI,8 puhutaan liiton miehistä וכל איש מאנשי ברית היחד (kun taas käsikirjoituksessa 1QS lukee וכול מאנשי היחד ברית היחד). Liiton miehillä tarkoitetaan yhteisön jäseniä.

³⁸⁰ On epäselvää, tulisiko sana lukea *qal’iksi* vai *hif’iliksi* ja pitäisikö se täydentää monikoksi. Nyt verbi on editiossa muodossa [ויבוא] (DJD XL 2009, 274). Rivillä IV,37 ”he” menevät ihmisen sisimpään, joten on mahdollista, että verbin tulisi olla tässäkin qal. perf. mon. 3. Jää kuitenkin epäselväksi, keitä ”he” ovat. Kenties kyse on rivillä 25 mainituista vastustajista.

³⁸¹ Sanaan אֵלֹהִים on lisätty kaksi kirjainta. Kirjuri on saattanut kirjoittaa ensin verbin הִל mutta korjannut sanaa siten, että sanan juureksi tulee ymmärtää יָחַל. DJD XL 2009, 274. Käännökseni perustuu verbiin יָחַל.

23. Ihmisten ja enkelten kohtalo (XXIII,1–XXV,33)

Ihmisen tie

XXIII, [1] [...]

2 Sinun valosi ja Sinä asetat siitä [lähtien ...]

3 Sinun valosi loputto[masti ...],

4 sillä Sinun kanssasi valo ...[...]

5 Sinä avaat ihmisen korvat [...]...[...]

6–7 suunnitelma, joka [...]...[...]

ja Sinä uskot sen Sinun palvelijasi kor[vil]le ikuisiksi ajoiksi [...]...

k]ertomukset Sinun ihmeteostasi,

jotta se loistaa **8** kaikkien niiden (ihmisten) silmien edessä,

jotka kuulevat [...]

voimakkaalla oikealla kädelläsi,

johdattaaksesi heidät kaikki **9** suuressa voimassasi

[... hän ylist]ää nimeäsi,

ja voimistuu kunn[iasi] tähden.

10 Älä vedä kättäsi pois [...]...

jotta] hän voi olla se,

joka pysyy tiukasti liitossasi

11 ja seisoo edessäsi [täydellisyyde]ssä.

Sinä avasit [läh]teen palvelijasi suuhun,

kielelleni **12** määräsit mittanuoran avulla tuo[mion sille,

joka j]ulistaa luodulle hänen ymmärryksestään,

näiden asioiden tulkitsijalle **13–14** kaltaisestani tomusta.

Sinä avaat (viisauden)läh[teen] ojentaksesi tomusta muovatun kulkua,

(osoittaaksesi) naisesta syntyneelle hänen teoistaan aiheutuneen syyllisyyden.

Sinä avaat totuutesi l[äh]teen luodulle,

jota Sinä vahvistat voimallasi.

15 Sen tähden, totuudellesi uskollisena,

[Sinä nost]at esiin ilosanoman tuojan³⁸²,

[viet vies]tiä hyvydestäsi,

julistat ilosanomaa nöyrille suuresta laupeudestasi,

16 ja tyydytät ti[edon] lähteellä [kaikki] hengeltään [sär]kyneet³⁸³

³⁸² Ilosanoman tuoja, מְבַשֵּׂר, esiintyy myös Jes. 52:7.

ja ne, jotka surevat (päästäkseen) ikuisen iloon.

17 [Sinä avaat palvelijasi suun ...][...][...][...][...]

[18]–[20] [...]

21 [...] he julistavat [...]

22 [...] ikuisuus ja Sinun ymmärryksesi [...]

23 [...] Sinun maassasi,

ja Jumalan poikien³⁸⁴ joukossa Häntä³⁸⁵ kunnioitetaan ...[...][...]

jotka pysyvät **24** [ikuisesti] ylistämässä Sinua ja julistamassa kunniaasi.

Mikä minä olen?

Tomusta minut on otettu.

25–26 Jumalani, kunniasi vuoksi Sinä teit tämän kaiken.

Suuren uskollisuutesi vuoksi aseta [etees]i vartija,

joka puolustaa oikeudenmukaisuutta jatkuvasti vapautukseen saakka.

Tiedon tulkitsijat³⁸⁶ kulkevat aina kanssani,

luotettavat julistajat³⁸⁷ **27** [kaikissa] askeleissani.

Mitä on tomu heidän käsissään,

tuhkasta teh[ty] heidän käsittelyssään?

Hän ei ole mitään.

Sinä **28** [olet punninnut] savesta [muova]tun,

ja käsin olet muokannut³⁸⁸ (minut) tahtosi mukaan.

Kuin kiviä³⁸⁹ Sinä koettelet minua **29–30** [...] suuruutesi tähden

[... hän on palautunut] tomuksi.

Tomun³⁹⁰ ylle olet laskenut [pyhyytesi] hengen [...] mudassa

□ —

³⁸³ Sanat יְהוָה אֱלֹהֵינוּ on rekonstruoitu tekstiin Jesajan kirjan (66:2) perusteella. Termi esiintyy myös 1QM XI,10. Kts. muista täydennysehdotuksista DJD XL 2009, 279–280.

³⁸⁴ ”Jumalan pojilla”, בני אֱלֹהִים, tarkoitetaan enkeleitä ja Newsom kääntääkin (DJD XL 2009, 281) *devine beings*. Riveillä XXIV,33–34 sanoilla אֱלֹהֵינוּ, ”Jumalan pojat”, viitataan myöskin (hyviin) enkeleihin. Sanaa אֱלֹהֵינוּ käytetään kenties riveillä XXIV,33–34 sanan אֱלֹהֵינוּ sijasta, koska sanalla אֱלֹהֵינוּ viitataan rivillä XXIV,12 langenneisiin enkeleihin. On myös mahdollista, että termi בני אֱלֹהֵינוּ, viittaa Israeliin. DJD XL 2009, 287.

³⁸⁵ ”Hän” viittaa mahdollisesti Jumalaan, sillä jaksossa ylistetään muutenkin Jumalaa. Muitakaan mahdollisuuksia ei voida sulkea pois, koska teksti on fragmentaarista aikaisemmilla riveillä.

³⁸⁶ ”Tiedon tulkitsijoista”, מְלִיצֵי דַעַת, puhutaan myös opettajan hymneissä kohdassa X,15, jossa psalmisti kutsuu itseään ”tiedon tulkitsijaksi”. Muualla opettajan hymneissä puhutaan myös ”vääryyden tulkitsijoista” (X,16; XIV,22) ja ”valheen tulkitsijoista” (X,33; XII,10–11).

³⁸⁷ Rivillä 12 esiintyy sama sanapari יִכָּח-מְלִיצֵי.

³⁸⁸ Sana מְצֻרוֹק esiintyy Hymnien kirjassa kolme kertaa, kohdissa XX,35; XXIII, 28, 36. Juurta צָרַק ei kuitenkaan tunneta heprean kielestä. Seuraan Stegemann ja Schuller ehdotusta, jonka mukaan sanan merkitys nousee arameankielisestä juuresta טָרַק *to mix, stir up*. DJD XL 2009, 258–259.

³⁸⁹ Käännöksessä sanaאֱלֹהֵינוּ on pidetty sanan אֱלֹהֵינוּ foneettisena ääntämistapana (DJD XL 2009, 281). Qumranin hepreassa sanassa אֱלֹהֵינוּ toinen gutturaali jää pois, koska ne esiintyvät peräkkäin. Qimron 1986, 25.

³⁹⁰ Tomulla tarkoitetaan ihmistä.

[...]... jumalat yhdistyäkseen taivaan poikien kanssa
31 [...]...[...] ikuisuus, eikä ole paluuta pimeydelle, sillä
32 [...] ja taivaanvalon Sinä olet paljastanut, jotta se ei kääntyisi
33 [...] py]hytysi [hengen] olet paljastanut peittääksesi syyllisyyden
34 [...] n]e, jotka palvelevat Sinua joukossasi, ja ne, jotka vaeltavat
35 [...]... edestäsi, sillä heidät on vahvistettu totuudellasi
36 [...] olet tehnyt ihmeellisellä tavalla nämä asiat kunniasi vuoksi
ja käsin muokatun **37** [...] synnin arpaosalle ja iljettävä olento
38 [...]...[...] iljettävä [o]lento
[39]–[42] [...]

*Enkelien lankeemus*³⁹¹

XXIV, [1]–[3] [...]

4 [...]...

5 [...]...[...]...

6 ...[...] lihasta muovattu³⁹² **7** [...] aikaan asti [...]

ja] kuka voi tuntea Sinut **8** [...] tuomioissa [...]

... ikuisille enkeleille **9–10** tuomi[o]ssa [...]

ja synnin salaisuudet, jotta [heidän³⁹³] syyllisyyte]n[sä muuttaisi³⁹⁴ ihmisiä,
sillä ...]...

ja sinne lentävät kaikki **11** tai[vaan] enkelit [...]

heidän [lähteensä] tuulten pilvissä³⁹⁵.

Sinä alensit **12** taivaalliset olennot pyhy[tesi] paikasta,

[eivät]kä he (enää) pal]velleet Sinua kunniasi asuinsijoilla.

Sinä³⁹⁶, **13** ihminen ...[...]

kuin lint]u vangittuna suosiosi aikaan saakka.

14 Hän ei ojenna [kättään ...] vahvat korkeudet³⁹⁷

³⁹¹ Hymnin taustalla on kertomus enkelien lankeemuksesta, joka tunnetaan esimerkiksi Valvojaenkelien kirjasta (1. Hen. 6–16). DJD XL 2009, 284.

³⁹² ”Lihasta muovatulla” tarkoitetaan todennäköisesti ihmistä.

³⁹³ Heprean kielen suffiksi viittaa enkeleihin.

³⁹⁴ Verbi voi olla joko *nif'al* tai *hif'il*. Sen perusmerkitys on ”muuttua”, mutta langenneiden enkeleiden kohdalla verbillä saattaa olla myös merkitys ”houkutella” (DJD XL 2009, 285). Kts. myös XIII,38.

³⁹⁵ Esimerkiksi Abegg et al. (2005, 66) ovat tulkinneet sanan עבות sanaksi עבת ja Abegg et al. kääntävät (2005, 67) *cord*. Koska sana kuitenkin esiintyy yhdessä sanan רוח kanssa, on todennäköisempää, että se on monikkomuoto sanasta עב *cloud*. DJD XL 2009, 285.

³⁹⁶ Hymnien kirjassa yksikön toisen persoonan pronomini viittaa aina Jumalaan, eikä lauseen alkua tule lukea puhutteluna ”sinä ihminen”.

ja kaikki ihmiset tuomitakseen syylliseksi **15** [vihasi] aiko[i]na
 [... tehdä]kseen [ihm]eitä, jotta asetettaisiin³⁹⁸ neuvostoon kanssasi
16 [...]... äpäret³⁹⁹, sillä e[i]
17 [...]... ruumit, ettei
[18]–[20] [...]
21 [...] oikeamielisyys ...[...]
22 [...]... /tu/hotakseen⁴⁰⁰ aikana, jolloin rangaistaan synnistä
23 [...]... jokainen vastustaja ja tuhoaja [...]
24 heidän kukistamisessaan⁴⁰¹ ja lähettäen heidät pois,
 kansa ...[...]
25 [...] röyhkeä ihminen suuressa petoksessa ja ...[...]
26 ...[...]
 sillä kaikki äpärien henget⁴⁰³ tehdäkseen pahaa ihmisten joukossa
27 ...[...]
 siten heidän henkensä, jotta he tekisivät pahaa
28 ...[...]
 ja] ihmee[ksi] Sinä paljastit salaisuutesi **29** sydämelleni
 [...]... lihalle.
 Minä tiesin, **30–31** että [...]
 ... ikuisuus aikana, jolloin [pahuus] tuh[outuu ...]

□

³⁹⁷ Sanapari רמות כוח voidaan lukea monella eri tavalla, koska ensimmäinen sana voi olla substantiivi, partitiivi tai loppuosa jostakin pidemmästä sanasta, esimerkiksi sanoista מרמות tai ערמות (DJD XL 2009, 286). Pääsääntöisesti sana רמות on ymmärretty substantiiviksi eikä partitiiviksi ja se on käännetty esimerkiksi merkityksissä *the strong heights* (DJD XL 2009, 288) ja *heights of power* (Abegg et al. 2005, 67).

³⁹⁸ Koska lauseen objektia ei ole säilynyt, on sana להכין todennäköisemmin *nif'al* kuin *hif'il*. DJD XL 2009, 286.

³⁹⁹ Langenneiden enkeleiden kertomuksen kontekstissa äpäret tarkoittavat todennäköisesti enkeleiden ja ihmisnaisten jälkeläisiä. DJD XL 2009, 286.

⁴⁰⁰ Esimerkiksi García Martínez & Tigchelaar (1997, 199) tulkitsevat sanan לַחַת substantiiviksi ja kääntävät *to the pit*.

⁴⁰¹ Sanan שָׂחָם בְּרָשָׁתָם lukutapa on epävarma ja esimerkiksi García Martínez & Tigchelaar (1997, 198–199) lukevat גִּרְשָׁתָם *their expropriation*. Abegg (2005, 66) lisää sanaan *ajinin* ja lukee שָׂחָם <ע> בְּרָשָׁתָם, jolloin Abegg. et al. (2005, 67) kääntävät *in their wickedness*, kun taas DJD:ssä lukee שָׂחָם בְּרָשָׁתָם, jolloin Newsom kääntää (DJD XL 2009, 288) *dispossessing them*. Jos kyseessä on alluusio psalmiin 44:3, on kyse todennäköisesti verbistä יָרַשׁ (DJD XL 2009, 287–288). Tekstin fragmentaarisuuden ja piirtojälkien epäselvyyden vuoksi muitakaan mahdollisuuksia ei voida sulkea pois.

⁴⁰² Sanan בָּסָר on sanan בָּשָׂר arameankielinen muoto. Muualla Hymnien kirjassa esiintyy hepreankielinen muoto בָּשָׂר. Myös Yhdyskuntasäännössä on esimerkki sanasta, joka esiintyy sekä heprealaisessa että aramealaisessa muodossa samassa käsikirjoituksessa. DJD XL 2009, 287.

⁴⁰³ Kts. Viisauden opettajan laulut (4Q510 1,4–6; 4Q511 35,7), jossa mainitaan myös äpärien henget. Viisauden opettaja pelottelee pahoja henkiä Jumalan ihmeillä ja myös Jumala itse voi pelotella henkiä (4Q511 48–49 ja 51 ii 2–3). Kts. myös aikaisempi alaviite riviltä 16 sanasta ”äpära”.

... ja kaikille, jotka näkevät
32 [...] e/i/kä se ole salattu⁴⁰⁴ **33–34** [...] edestä [...]
Sinä olet [kun]nioitetumpi kuin Jumalan pojat⁴⁰⁵,
jotka kuu[levat ...]
kansojen [r]ajat **35** vahvistaakseen niitä⁴⁰⁶ [...]
tehdäk[seen] syyllisyyden suureksi **36–37** hänen perintöosassaan ...[...]
Sinä olet hylännyt heidät kaikkien ...[...] käsiin [...]...
38–39 ...[...]
[40]–[42] [...]
XXV, [1]–[2] [...]
3 [...] oikeudenmukainen [tuo]mio ...[...]
4 [...]... erottaakseen heidät py[hien] asemasta [...]
5 [...]... tehdäkseen ihmeitä Sinun pyhiesi seurakunnan keskellä [...]
6–7 ikuisuuteen asti,
pahat henget Sinä karkotat⁴⁰⁷ ...[...]
pahuuden [tekoja] ei ole enää.
Sinä teet autioiksi pahuuden paikat,
heitt[ämällä] arpaa [...] kaikki **8** pahuuden henget,
jotka⁴⁰⁸ murskaantuvat valittaen [...]...
9 Hänet⁴⁰⁹ suljetaan vankilaan⁴¹⁰ ikuisiksi aikakausiksi.
Kun pahuus on noussut ...[...]
10 heidän valituksensa⁴¹¹ kasvavat voimakkaiksi täydelliseen tuhoon,
mutta ensin kaikki tek/o/s[i ...]... **11** Sinun uskollisuutesi,

⁴⁰⁴ Verbi יכחַד voi olla joko *nif'al* tai *pi'el*. Olen ymmärtänyt verbin *nif'aliksi*.

⁴⁰⁵ Kts. viite ”Jumalan pojista” riviltä XXIII,23.

⁴⁰⁶ Heprean kielen suffiksi viitanee kansoihin.

⁴⁰⁷ Verbistä בִּית ei tunneta muotoa תְּבִית muista teksteistä (DJD XL 2009, 292). Vaikka verbi ei voi olla taivutettuna tässä kohdassa kuin yks. 2. tai 3. persoonassa, Abegg et al. (2005, 69) kääntävät *the spirits of wickedness shall dwell*. Ymmärrän verbin subjektiksi Jumalan, kuten myös García Martínez & Tigchelaar (1997, 201) sekä Newsom (DJD XL 2009, 297). He ymmärtävät verbin merkitykseksi *make/cause to dwell away*.

⁴⁰⁸ DJD-editiossa lukee אָשַׁר, vaikka käsikirjoituksessa lukee אָשַׁר. Kyse on todennäköisesti virhelyönnistä.

⁴⁰⁹ Verbi on yksikkömuodossa, joten se ei voi viitata edelle mainittuihin pahuuden henkiin. Verbi saattaa viitata henkien johtajaan. DJD XL 2009, 293.

⁴¹⁰ Juuri עָנָן esiintyy kerran raamatun hepreassa (Ruut. 1:13) merkityksessä *restrain from marriage* (Brown et al. 2006, 723). Sana esiintyy kuitenkin myös arameankielisessä Valvojaenkeliin kirjassa (4Q206 1 XXII 1 = 2 ii 1), jossa sanapari לְבִית עָנָן merkitsee ”vankilaa”. Jättiläisten kirjan käsikirjoituksessa 4Q203 7b i 5 sana esiintyy verbinä ”vangita”.

⁴¹¹ Sana אָנִינָה on tulkittu monin eri tavoin. García Martínez & Tigchelaar (1997, 201) kääntävät *its oppression*. Abegg et al. (2005, 69) ymmärtävät sanan tulevan juuresta נָנָה kääntävät *I will increase them*. Newsom (DJD XL 2009, 297) taas kääntää sanan substantiivina, jonka juuri on נָנָה *complain, murmur* (Brown et al. 2006, 59). Juuresta ei ole hepreankielessä muodostettu substantiivia, mutta arameankielestä löytyy substantiivi אָנִינָה, joka saa merkityksen *lamentation*.

ja hän oppii kaiken kunniastasi ja [...] mukaan

m[ä]ärättynä aikana olet [il]moittanut,

12–13 (että) tuomiosi on tosi.

Sinä avasit ihmisen korvat ja [...]

opetit] häntä [ymmärtämään] sydämesi suunnitelman,

annoit ihmis[kun]nalle ymmärrystä määrätystä ajasta.⁴¹²

Taivaallisen [sota]joukon Sinä tuomitset korkeuksissa,⁴¹³

14–15 maan asukkaat maan päällä.

Myös [Sheo]l[in] syvyyksissä Sinä tuom[i]tset.

Sinä vaadit pimeyden asukkaat⁴¹⁴ tilille

todistamalla oikeamie[li]set syyttömiksi

ja tuom[itsemalla pahat syyllisiksi].⁴¹⁵

Ei ole ketään Sinua ma[htavampaa].

16 Se ei ole jakaantunut ...[...] sanojasi [...]...[...]

17 ...[...]

[18]–[21] [...]

[22] [...] lapsille [...]

23 ja myös henget [...] pimeydestä

24 [...] vahingolliset [...]

25–26 ilm[an ...] heidän pahutensa [kunnias]i viisaud[e]ssa,

eivätkä he tunnusta [kaikkia oi]keudenmukaisia tekojasi,

ja tekevät siksi syntiä.

[... tai]vaan [poikien seurakunnassa] ja py[hien] neuvostossa

27 heidät koroteta[an ...]...[...]

28 neuvosto ja ...[...]

29 he, jotka palvelevat [...]...

30 ja he tunnistavat ne [...]

he iloitsevat laulaen **31–33** ja ylistäen ...[... loput]tomasti.

⁴¹² Sanojen תעודה קצ yhdistelmää ei varmasti tunneta muista hepreankielisistä teksteistä. Sana תעודה on tekninen termi, joka ilmoittaa jonkun olevan määrätty Jumalan suunnitelmassa. Tässä tapauksessa kyse voisi olla viimeisestä tuomiosta. DJD XL 2009, 293.

⁴¹³ Kts. myös Jes. 24:21.

⁴¹⁴ Pimeyden asukkailla ei tässä kohtaa tarkoiteta vain pahoja vaan sekä oikeamielisiä että pahoja, kuten rivillä 15 tarkennetaan. Ilmaisu on riippuvainen Jes. 9:1 mutta ei tekstin masoreettisessa (העם החלבים בחשך) tai Septuagintan *Vorlagen* muodossa. Myös Matt. 4:16 lainaa tekstiä, jonka on täytynyt olla muodossa העם היושב בחשך. Jaetta 9:1 ei ole säilynyt Qumranin luolista löydettyissä Jesajan kirjan käsikirjoituksissa, joten ei tiedetä, missä muodossa se esiintyi Qumranin Jesaja-käsikirjoituksissa.

⁴¹⁵ Kaksi edellistä säettä rivillä 15 ovat viittaus 1. Kun. 8:32., jos täydennys on oikea. Kts. myös Vanhurskauden opettajan laulut 4Q511 63 iii 3–4.

Minä, saves[ta] muovattu,
 julistan sen minkä tiedän [pyhie]si seurakun[na]lle
 Jumalan suuruudesta ja ihmeistä [...]
 sillä Sin]ä olet Tiedon Jumala.
 [Ään]een aamuruskosta⁴¹⁶ [auringonlasku]un
 [minä ylistän nimeäsi ... *vacat* ...]

24. Jumalan ystävä (XXV,34–XXVI,42)

*Oikeamielisen laulu*⁴¹⁷

34 Viisauden opettajalle, psal[mi], la[u]lu [...].

35 sillä [...]... idän kuninkaat⁴¹⁸

36 [...] minä vaikeroin

37 [...] korotan itseni

[38]–[42] [...]

XXVI, [1] [...]

[2] [...] pyhä [...] halveksittu kuten minä [...]

[3] kuten minä.

Sitten pahuus päättyy.

Hän on kaltaiseni [...]

kuten [4] minun op[e]tukseni.

Kuka voi olla kuten [...]

⁴¹⁶ Sana נשף voi tarkoittaa joko aamuruskkoa tai iltahämärää.

⁴¹⁷ Osa tästä hymnistä, rivit [2]–9, tunnetaan myös muista Qumranin käsikirjoituksista. Tekstiä, joka esiintyy palstan XXIV lopussa, ei ole säilynyt muissa käsikirjoituksissa, mutta siinä voi esiintyä hymnin alku, joka on tuhoutunut muissa käsikirjoituksissa (Wise 2000, 205). Hymni tunnetaan kahtena erilaista versiona Qumranilta löydetystä käsikirjoituksista. Toinen versio löytyy Hymnien kirjan käsikirjoituksista 1QH, 4QH^a, 4QH^e ja käsikirjoituksesta 4Q471b. Näiden käsikirjoitusten teksti on hyvin samanlainen. Lisäksi käsikirjoituksessa 4Q471b hymniä näyttää seuraavan sama hymni kuin käsikirjoituksessa 4QH^a (josta se on täydennetty myös käsikirjoitukseen 1QH). Hymnin toisessa versiossa, joka tunnetaan käsikirjoituksesta 4Q491 11 i, on sama teema ja sanastollisia yhtäläisyyksiä, mutta myös merkittäviä variantteja (Eshel 1999, 421–422). On epäselvää, mikä on eri versioiden suhde toisiinsa. Hymni tunnetaan parhaiten nimellä *Self-Glorification Hymn*. Maurice Baillet, joka editoi fragmentin 491 11 i, antoi sen riveille 8–18 nimen *cantique de Michel* ja riveille 20–25 nimen *cantique des justes* (Baillet 1982, 26–27). Esimerkiksi Michael Wise käyttää hymnistä nimeä *Canticle of Michael* (Wise 2000, 205). Tutkijat ovat pohtineet, kuka on tämän erikoisen hymnin puhuja. Puhujaksi on ehdotettu esimerkiksi arkkienkeli Mikaelia (Baillet, 26), eskatologista ylipappia (Eshel 1999, 426) ja Vanhurskauden opettajaa (Abegg 1997, 72). Schuller argumentoi, että hymnissä puhuva ”minä” pitää ymmärtää suhteessa muiden yhteisöllisten hymnien ”minään” (Schuller 1999, 101–102). Tämä tarkoittanee, että hymneissä puhuva minä on tavallinen yhteisön jäsen. ”Minän” voidaan myös ymmärtää tarkoittavan kollektiivisesti koko yhteisöä. Hymniä seuraavat yhteisölliset, liturgiset jaksot vahvistavat tätä käsitystä. Wise (2000, 218–219) argumentoi, että hymni on alun perin kuvannut Vanhurskauden opettajaa, mutta myöhemmin hänen oppilaansa ovat päässeet osalliseksi Vanhurskauden opettajan korkeasta statuksesta.

⁴¹⁸ קדם voi tarkoittaa joko muinaisia kuninkaita, kuten Jes. 19:11, tai idän kuninkaita, kuten 1. Kun. 5:10.

Kuka on kuten minä [5] jumalallisten olentojen joukossa [...] minun huulieni [lausahdus].

Kuka voi kestää?

Kuka puhuessaan 6 on v[er]taiseni [...]

kuninkaan rakastettu, pyhien ystävä,

eikä 7 hän me[n]e [...]

ja] se ei vedä vertoja [kunn]ialleni,

sillä minun paikkani on jumalallisten olentojen kanssa.

8 Kunnia [...] e]i jalostetussa kullassa ... minulle

ja kultaa tai hienoja korukiviä⁴¹⁹ ei [...] 9 minussa

ja ...[...] ei lasketa kanssani.

Ylistäkää Jumalaa, Hän korottaa köyhät

Laulakaa ylistystä rakastetut,

Laulakaa [kunnian] Kuninkaalle!

10 Iloitk[aa] Jumalan seura[kunna]ssa:

huutakaa riemusta pelastuksen teltoissa,

laulakaa ylistystä [pyhässä] asumuksessa!

11 Ylistäkää yhdessä ikuisen sotajoukon kanssa,

julistakaa Jumalamme suuruutta ja Kuninkaamme kunniaa!

[Pyhittä]kööt 12 teidän huulenne ja kielenne Hänen nimeään

vahvoina ja kestävinä,

Kohottakaa yksin äänenne [ka]ikki[na] aikoina!

13–14 Antakaa ilohuudon⁴²⁰ kuulua,

antakaa ikuisen ilon virrata [lo]puttomasti.

Kumartukaa ja palvokaa⁴²¹ Häntä

yhdessä seurakunnan kanssa⁴²² [...]

⁴¹⁹ On epäselvää, ovatko sanat או בִּירִים או בִּירִים vain virheellinen muoto sanasta אוֹפִירִים, sillä monissa muissa teksteissä sanat (אופיר) ja אוֹפִירִים esiintyvät yhdessä. Jos kyseessä on kirjoitusvirhe, jää avoimeksi, miksi kirjuri on kirjoittanut *bet*-kirjaimen jälkeen sekä *jodin* että *wawin* (DJD XL 2009, 303). Seuraan käännöksessäni Schullerin ehdotusta, jonka mukaan בִּירִים tarkoittaa arvokasta metallia tai jalokiveä (Schuller 1999, 103, n.42).

⁴²⁰ Sana הָגִי on syntynyt juuresta הָגָה, joka saa muun muassa merkitykset *moan, growl, utter, speak* (Brown et al. 2005, 211). Siitä muodostettu substantiivi הָגִי, joka esiintyy Qumranin teksteissä myös muodoissa הָגִי ja הָגִי, saa merkityksen *meditation, mourning* (Clines 1995, 487–488). Rivillä XIX,5 käännän sanan merkityksessä ”mietiskely” ja rivillä 24 merkityksessä ”valitus”. Molemmat käännökset sopivat kuitenkin huonosti yhteen sanan רָנָה kanssa. Siksi käännän tässä kohtaa sanan merkityksessä ”huuto”.

⁴²¹ Käsikirjoituksessa 4QH^a lukee הָשָׁח וְהָשָׁח verbin הָשָׁח sijaan, mutta sitä pidetään kirjurin virheenä ja sanaan on DJD XL -editiossa lisätty *taw*-kirjain. Verbi הָשָׁח on joko juuresta הָשָׁח *hipta'el*-muoto tai juuresta הָשָׁח *hista'fel*-muoto. Molempien muotojen merkitys on sama.

Ylistäkää Häntä, joka tekee suurenmoisia ihmei[tä],
ja tekee tiettäväksi kätensä voiman:
Hän sulke[e] sinetillä⁴²³ **15** salaisuudet,
ja paljastaa salatut asiat.
Hän nostaa ylös kompastelijat,
ja ne heistä, jotka kaatuvat,⁴²⁴
ja ohjaa ta[kaisin] (oikealle tielle niiden) askeleet⁴²⁵, jotka odottavat tietoa⁴²⁶.
16 Hän kukistaa ikuisesti ylpeät, jotka kopeina kokoontuvat,
[ja tekee näin täydelli]siksi up[eat] salaisuudet,
ja korot[taa] suurenmoiset ih[meet].
17 (Ylistä) häntä, joka tuomitsee tuhoavassa vihassa
...[...] oikeudenmukaisessa armossa,
suuressa [**18**] laupeudessa, suosio [...] myötätunto niille,
jotka tekevät tyhjäksi⁴²⁷ Hänen suuren hyvyytensä.
[19] ja lähde [...]
[20] [...] ja pahuus lakkaa
[21] [...] raivoaminen] ja [s]orto päättyvät

□

⁴²² Ilmaisuihin **קהל** esiintyy ainoastaan kohdassa 4QH^a 7 i 18, jonka avulla jälkimmäinen sana on rekonstruoitu käsikirjoitukseen 1QH (DJD XL 2009, 304). Samantapainen ilmaisu **ביחד** esiintyy Yhdyskuntasäännössä (1QS III,6) ja Metso on kääntänyt sen sanoilla ”neuvostonsa yhdyskunnassa” (Metso 1997, 24). Hän tulkitsee sanan **יחד** substantiiviksi, jonka voi kääntää myös erisnimenä *Jahad* tai substantiivina ”yhteisö, yhdyskunta”. Sanan **יחד** voi kuitenkin ymmärtää myös merkityksissä *unity, together* (Clines 1998, 195–196). Newsom kääntää sanaparin **קהל ביחד** *in common assembly* (DJD XL 2009, 308). Rivillä 28 esiintyy termi **בעדת יחד**, jossa sanat ”seurakunta” ja *jahad* esiintyvät toisin päin. On epävarmaa, pitäisikö sana *jahad* ymmärtää rivillä 28 eri tavalla kuin termissä **קהל ביחד**. Seuraan rivillä 28 käännöksessä Newsomia, joka kääntää rivillä 28 termin **בעדת יחד** merkityksessä *in the congregation of the community*.

⁴²³ Seuraavilla riveillä esiintyy sanapareja, joiden välillä on kontrasti: **להשריף / להרים, לגלות / לחתום** (DJD XXIX 1999, 104). Sen vuoksi käännän verbin **לחתום** merkityksessä ”sulkea sinetillä” sen sijaan, että kääntäisin sen merkityksessä ”vahvistaa sinetillä”. ”Salaisuuden sulkemisesta sinetillä” puhutaan myös kohdassa 1QH XVI,12.

⁴²⁴ Partisiippi **נופליהם** on raamatun heprean kieliopin kannalta poikkeuksellinen, sillä siihen on liitetty suffiksi. Qumranin heprean kieliopin mukaan partisiipit voivat kuitenkin ottaa suoraan suffiksin. Monikon partisiipissa suffiksi kuvaa aina omistajaa eikä objektia (Qimron 1986, 76). Newsom kääntää suffiksin merkitsemään osajoukkoa, *those among them who fall* (DJD XL 2009, 308). Samoin tekee Schuller 4QH^a -käsikirjoituksen käännöksessä. Schuller 1999, 99.

⁴²⁵ Verbimuoto **לשב** on poikkeuksellinen infinitiivimuoto, joka on rekonstruoitu käsikirjoitukseen tässä muodossa käsikirjoituksen 4QH^a paralleelikohdan (4 i 20) vaikutuksesta. Käsikirjoituksen 4QH^a rivin 20 alkuun mahtuu ainoastaan kaksi kirjainta, minkä vuoksi sana on rekonstruoitu muotoon **לשב** [לש]. Verbi **לשב** voisi olla käsikirjoituksessa 1QH myös muodoissa **להשב** tai **לשיב** (DJD XL 2009, 304). Myös verbimuoto **לכת** on poikkeuksellinen, sillä se on liitetty infinitiiviin **לשב** ilman prepositiota.

⁴²⁶ Sanaparia **קוי דעות** ei tunneta muualta kuin 4QH^a -käsikirjoituksesta, mutta se todennäköisesti kuvaus hurskaista. DJD XXIX 1999, 104.

⁴²⁷ Käännöksen taustalla on oletus, että sana **למפרי** on muodostettu juuresta **פרר** ”tehdä tyhjäksi, murtaa”, eikä juuresta **פרה** ”olla hedelmällinen”. Molemmat tulkinnat ovat periaatteessa mahdollisia, koska rivin 18 keskikohta on tuhoutunut, eikä kontekstia ole juuri jäljellä. DJD XL 2009, 304.

[22] suuttumus [...] petos [lopp]uu,
eikä tietoa enää vääristellä.
[23] Valo säteilee ja ilo purkautuu esiin,
suru [tuhoutuu] ja murhe pakenee.
Rauha säteilee [24]–[25] ja pelko päättyy.
Ehtymättömän siunauksen ja parantamisen lähde avataan ikuisiksi ajoiksi.
Epäoikeudenmukaisuus päättyy,
iskut loppuvat,
niin ettei ole enää sairautta.
[Vääryys] väistyy,
ja (kaikki) synti [p]yyhitään 26–27 pois.

He julistavat ja sanovat:

Suuri on Jumala, joka tekee [ihmeitä],
sillä Hän musertaa ylpeilevien korskeuden,
niin ettei heistä jää jäljelle yhtäkään.
Köyhän Hän nostaa tomusta [ikuiseen korkeute]en,
pilviin asti 28–29 Jumala antaa (hänen) maineensa kohota.
Hän on jumalallisten olentojen kanssa yhteisön seurakunnassa,
ja ...[...] viha ikuiseen tuhoutumiseen asti.
Hän nostaa ne, jotka kompastuvat maahan,
ja antaa (kompuroinnin) anteeksi.⁴²⁸
[Ikuinen] vo[ima seuraa] heidän askeliaan,
30 ainainen ilo ja kunnia vallitsevat heidän lepopaikoissaan,
eivätkä ne [koskaan] lakkaa.

[31a] Sanokoot he:

Ole ylistetty suu[renmoi]sia [ih]meitä tekevä Jumala,
suuret ovat (Hänen) teko(nsa),
31⁴²⁹ Hän on oikeudenmu[kainen] ymmärtäväisyydessä kaikille luoduilleen,
ja hyvä heitä kohtaan,
32 jotta he oppisivat tuntemaan Hänen suuren armonsä
[ja] pohjattoman [myötätunto]nsa kaikkia Hänen totuutensa lapsia kohtaan.

⁴²⁸ Sananmukaisesti lause לאין מחיר tarkoittaa ”eikä sillä ole hintaa”. Tulkitseen lauseen tarkoittavan, että Jumala ei pidä kirjaa ihmisen epäonnistumisista ja siksi nostaa hänet aina ylös.

⁴²⁹ Kirjuri on poistanut rivin alusta sanat להודיע גבורה.

Me tunnemme Sinut, **33** oikeudenmukaisuuden Jumala,
 me ymmärrämme to[tuutesi], Kunnian [Kuningas],
 sillä me näemme kiivautesi **34** suure[n] voiman,
 ja tunnistamme (oikeudenmukaisissa) tuo[mioissasi
 [suuren] laupeuden ja ihmeellisen armahduksen.
35 Mikä on ihminen kaiken tämän keskellä?
 Miten [tomu ja tuhka] tie[tävät],
 (miten) julistaa näitä asioita ajasta aikaan,
36 (kuinka) ottaa paikkansa [edessäsi,
 ja (kuinka) liittyä yhteisöön⁴³⁰] taivaan poikien⁴³¹ [kanssa]?
 Ei ole tulkitsijaa **37** antamassa vastausta käskyysi,
 ja [...] Sinulle,
 sillä Sinä olet asettanut [meidät] **38** ta[htos]i mukaan ...[...
 ja me pysymme] vahvoina,
 kun kuul[e]mme [**39**] [tämän] kaltaisista ihmeistä.
 [...] me olemme puhuneet Sinulle,
 emmekä [**40**]-[**41**] välittäjälle⁴³²
 [...] Sinä tahdoit] kuull[a] huultemme sanat.

Julis[takaa ja sanokaa:
 Ole ylistetty Korkein Jumala,
 (sillä) Hän a]vaa taivaan voimallaan,
[42] kaikki sen suunnitelmat Hän pe[rustaa] mahdilla[an],
 maan [Hän l]uo vallal[laan ...]

25. Fragmentaarinen hymni (XVII,12–14; XXVIII,11–15) ⁴³³ **XXVII**

12 [...] ... [...]

⁴³⁰ Sanasta יחד käänös ”yhteisö” tuntuu luontealta, sillä todennäköisesti sana kuvaa konkreettisesti sitä, mihin tullaan (ולבוא ביחד).

⁴³¹ ”Taivaan pojilla”, בני שמים, viitataan enkeleihin. Yhdyskuntasäännössä (XI,7–8) kuvataan, kuinka Jumalan valittujen yhteisö on liitetty yhteen taivaan poikien kanssa, jotta he muodostaisivat kaikki yhden yhteisön. Samanlainen ajatus esiintyy myös tässä kohtaa.

⁴³² לאיש בניין. Sana בניין, Qumranin hepreassa muodossa בנינים, saa merkityksen *interval* (Clines 1998, 232). Termi kuvaa 1. Samuelin kirjassa (17:4,23) Goljatia ja איש-הבנים on käännetty KR:ssa sanalla ”kaksintaistelija”. Kaksintaistelija kamppailee vastustajansa kanssa alueella, joka jää kahden taistelukentän väliin (Koehler & Baumgartner 1953, 135). Sanapari esiintyy ainoastaan Hymnien kirjassa merkityksessä välittäjä; Sotakäärössä sanapari אנשי הבנים viittaa jalkaväkeen. Hymnien kirjan kohdassa XIV,16 esiintyy samankaltainen termi מליץ בנין.

⁴³³ Uusi hymni alkaa palstan XXVII rivillä 4. On mahdotonta sanoa, mihin asti hymni jatkuu, joten en ole numeroinut palstan XXVIII tekstiä omaksi hymnikseen.

13 Sinä olit mielissäsi ...[...]

14 ilman ...[...]

XXVIII

11 [... t]omu kuten minä ...[...]

12 [...] kunniasi ...[...]

13 [...]... tehdessään ihmeitä ja ...[...]

14 [...] p]yhyys mahtavissa käsissä[si ...]

15 [...] suusta [...]...[...]

6. Profetia profeetattomana aikana – näkökulma hymnien tulkintaan

Tässä luvussa tarkastelen yhteisöllisiä hymnejä profetian näkökulmasta ja ehdotan, että yhteisöllisten hymnien yksi tarkoitus on opettaa profetiasta ja yhteisön jäsenten identiteetistä suhteessa profetiaan. Profetia on uusi tulkinnallinen näkökulma Hymnien kirjaan. Esittämäni uusi näkökulma kuitenkin liittyy aikaisempaan Hymnien kirjan tutkimukseen, jossa on esitetty, että käsikirjoitukselle 1QH olisi didaktinen funktio.⁴³⁴ Carol Newsom on esittänyt, että yhteisöllisten hymnien tarkoitus oli opettaa yhteisön jäsenen identiteetistä. Hymnien avulla yhteisön jäsen oppi tuntemaan Jumalan tahdon ja alistui yhteisön auktoriteetin alle.⁴³⁵ Hyödynnän tässä luvussa Newsomin teoriaa hymneistä yhteisön identiteetin muokkaajana. Newsomista poiketen näen, että hymneillä on tärkeä tehtävä opettaa yhteisön jäsenelle profetiasta ja jäsenen identiteetistä jumalallisen tiedon vastaanottajana.

6.1 Käsitys profetiasta Toisen temppelin aikana muuttuu

Profetia-termin käyttäminen on haastavaa, koska sekä termin määrittelyssä että ilmiön kuvauksessa on tapahtunut muutoksia viimeaikaisessa tutkimuksessa. Profetian määritelmä on laajentunut, minkä lisäksi myös ilmiön nimeltä profetia nähdään muuttuneen Toisen temppelin aikana, kun sitä verrataan ensimmäisen temppelin aikana esiintyneeseen profetiaan. Profetiaa tutkittaessa on myös erotettava profetia ilmiönä ja tekstit, jotka kuvaavat tätä ilmiötä. Ilmiö ja sitä kuvaavat tekstit eivät ole sama asia, sillä tekstissä tulkitaan ilmiötä eikä

⁴³⁴ Kts. lisää Hymnien kirjan didaktiseen tarkoitukseen liittyvistä teorioista luvun 3.2 lopusta.

⁴³⁵ Newsom 2004, 349.

ainoastaan kuvata sitä. Tutkijat kuitenkin saavat profetiasta tietoa sitä kuvaavien tekstien kautta.

Hyödynnän tässä tutkielmassa uutta määritelmää siitä, mitä profetia on, ja kuinka se ilmeni juutalaisuudessa Toisen temppelin aikana. Profetian määritelmä on laajentunut, kun tutkijat ovat nähneet profetian jatkuneen myös Toisen temppelin aikana.⁴³⁶ Laajasti ottaen profetiassa on aina kysymys jumaluuden ja ihmisen välisestä kommunikaatiosta, johon liittyy neljä tekijää: viestin lähettävä jumaluus, viesti, viestin välittäjä eli profeetta ja muut ihmiset, jotka vastaanottavat viestin profeetalta.⁴³⁷ Toisen temppelin aikana profetia muuttui siten, ettei se ollut enää profeetan suullista julistusta. Sen sijaan kirjurit ja muut oppineet tulkitsivat muistiin merkittyjä profetioita oman aikansa valossa. Näin syntyivät Heprealaisen Raamatun profeettakirjat. Tällä tavoin kirjurit ja muut oppineet perivät profeettojen roolin profetian julistajina.⁴³⁸ Toisen temppelin aikainen profetia on ilmiönä suullisen profetian jatkumo. Jumalallinen tieto ei välittynyt kuitenkaan enää suullisesti kuten Heprealaisessa Raamatussa kuvattujen profeettojen aikana vaan tekstin kautta.⁴³⁹ Profeetan profetian lähde oli nyt teksti, jota hän tulkitsti.⁴⁴⁰ Tällä tavoin profetia muuttui Toisen temppelin aikana älylliseksi, viisauteen liittyväksi toiminnaksi.⁴⁴¹ Kyse ei ollut kuitenkaan vain älyllisestä toiminnasta vaan oppinut tulkitsti profetioita Jumalan inspiroimana.⁴⁴² Myös opettajat kuten Vanhurskauden opettaja suorittivat profeetoille kuuluvaa tehtävää jumalallisten salaisuuksien tuntijoina ja välittäjinä.⁴⁴³

Qumranin tekstilöydöt ovat merkittävä lähdeaineisto, kun tutkitaan profetiaa Toisen temppelin aikana. Ensinnäkin Qumranin tekstien avulla on tutkittu viisaustradition ja apokalyptisen tradition yhdistymistä.⁴⁴⁴ Traditioiden yhdistyminen ilmenee teologiassa, jonka mukaan ihmiset saavuttavat viisauden ilmestyksen avulla.⁴⁴⁵ Apokalyptisen - ja viisaustradition on katsottu osittain yhdistyneen Toisen temppelin aikana. Tämän havainnon jälkeen viisauden

⁴³⁶ Profetian jatkumisesta uudessa muodossa ovat kirjoittaneet esimerkiksi Martti Nissinen ja Alex P. Jassen, joiden tutkimuksia hyödynnän tässä luvussa.

⁴³⁷ Nissinen 2004, 20.

⁴³⁸ Nissinen 2009, 57–58.

⁴³⁹ Nissinen 2008, 514–515, 524–526.

⁴⁴⁰ Nissinen 2009, 59.

⁴⁴¹ Nissinen 2008, 531.

⁴⁴² Nissinen 2009, 59.

⁴⁴³ Nissinen 2008, 532.

⁴⁴⁴ Tästä näkökulmasta on tutkittu esimerkiksi Ymmärtäväsyyden ohjetta (Goff 2005).

Katsauksia apokalyptisen tradition ja viisaustradition kehitykseen: Rofé 2004, Krister 2004 ja Collins 2004.

⁴⁴⁵ Rofé 2004, 1.

saamista ilmestyksen avulla on tarkasteltu näiden kahden yhdistyneen tradition lisäksi vielä kolmannen tradition eli profetian valossa. Alex. P. Jassen ja Martti Nissinen ovat argumentoineet, ettei ilmoitetussa viisaudessa ole kysymys vain apokalyptisen maailmankuvan ja viisaustadition yhdistymisestä, vaan Qumranin yhteisössä viisauden saaminen ilmestyksen avulla ja viisauden siirtäminen eteenpäin nähtiin profeettallisena toimintana.⁴⁴⁶ Sellaisia profeettoja, jotka tunnetaan Heprealaisesta Raamatusta, ei ollut enää Toisen temppelin aikana olemassa, mutta se ei estänyt jumalallisen tiedon välittämisen eli profetian jatkumista toisenlaisessa muodossa.⁴⁴⁷ Jassen jakaa Toisen temppelin ajan profetian kahteen eri luokkaan: *sapiential revelation* (”ilmoitettu viisaus”)⁴⁴⁸ ja *revelatory exegesis* (”ilmoitukseen perustuva eksegeesi”).⁴⁴⁹ Jälkimmäisestä selkein esimerkki ovat pešertekstit.⁴⁵⁰ Sen sijaan Hymnien kirjassa kuvataan ensin mainittua, ilmoitetun viisauden mallia.⁴⁵¹

Hymnien kirjaa tai yhteisöllisiä hymnejä ei ole tutkittu kokonaisvaltaisesti profetian näkökulmasta. Tutkijat ovat kuitenkin hyödyntäneet Hymnien kirjaa, kun he ovat luoneet teoriaa siitä, mitä profetia on ja kuinka se ilmeni Toisen temppelin aikana.⁴⁵² Yksi syy siihen, miksi Hymnien kirjassa esiintyvistä profeettallisista piirteistä ei juuri ole tutkimusta, on se, että ilmoitetun viisauden vastaanottamista ei ole aikaisemmassa tutkimuksessa yhdistetty profetiaan. Esimerkiksi Nickelsburg käsittelee Hymnien kirjaa apokalyptisen perinteen valossa.⁴⁵³ Profetia näkyy kuitenkin yhteisöllisissä hymneissä ilmoitetun viisauden lisäksi myös klassisessa profeettallisessa terminologiassa, joka tunnetaan Heprealaisesta Raamatusta. Profetian määritelmässä tapahtunut muutos ei selitä sitä, miksi yhteisöllisissä hymneissä esiintyvään klassiseen profeettalliseen terminologiaan ei ole kiinnitetty huomiota aikaisemmassa tutkimuksessa. Nissisen ja Jassenin määritelmät ovat hedelmällisiä yhteisöllisten hymnien tutkimuksessa. Kun tarkastelen ilmoitettua viisautta profetiana, muodostuu ilmoitetusta viisaudesta ja klassisista profeettallisista termeistä yhtenäinen kokonaisuus, joka liittyy erilaiset yhteisölliset hymnit toisiinsa. Vasta profetian määrittelyyn ja

⁴⁴⁶ Jassen 2007, 373. Samoin myös Nissinen 2008, 530.

⁴⁴⁷ Nissinen 2008, 526.

⁴⁴⁸ Jassen 2007, 275.

⁴⁴⁹ Jassen 2007, 237–240, 277.

⁴⁵⁰ Jassen 2007, 347.

⁴⁵¹ Jassen 2007, 363–364.

⁴⁵² Nissinen 2008, 531. Bowley (1999, 371–373) tarkastelee Vanhurskauden opettajaa profeettana ja pitää Hymnien kirjaa Vanhurskauden opettajasta kertovana dokumenttina. Jassen (2007) sen sijaan käsittelee profetiaa monesta eri näkökulmasta ja käyttää Hymnien kirjaa yhtenä lähteenään.

⁴⁵³ Nickelsburg 2000, 771–772.

ilmiön muutokseen liittyvät uudet näkökulmat mahdollistavat kaikkien yhteisöllisten hymnin tarkastelemisen profetian näkökulmasta.

Hymnien kirja ei ole lajiltaan profetia. Sen sijaan yhteisölliset hymnit kuvaavat profetiaa ilmiönä, kun profetia määritellään Nissisen ja Jassenin esittelemillä tavoilla. Ensimmäiseksi tarkastelen alaluvussa 6.2 jumalallisen tiedon vastaanottamisen ja välittämisen prosessia – siis profetiaa – yhteisöllisissä hymneissä. Toiseksi analysoin, millä tavoin ja kuinka laajasti profetiaan liittyvät termit esiintyvät yhteisöllisissä hymneissä. Profeetallisten termien analyysin myötä käy ilmi, että nämä termit kuvaavat yhteisöä ja sen jäseniä. Profeetallisten termien käyttäminen yhteisön (ei yksilön) kuvaukseen herättää kysymyksen, kuka on Jumalan salaisen tiedon vastaanottaja yhteisöllisissä hymneissä. Profetian prosessin kuvaaminen ja termien analysointi tuovat yhden näkökulman lisää siihen, miten profetia ilmeni Toisen temppelin aikana. Lisäksi se kenelle tai kenestä hymnit puhuvat on keskeinen kysymys, kun pyritään selvittämään, mikä oli Hymnien kirjan käyttötarkoitus.

6.2 Jumalan paljastama tieto

Perinteisessä Israelin viisaustraditiossa viisautta saatiin tarkkailemalla elämää ja pohtimalla sitä käytännöllisen järjen avulla.⁴⁵⁴ Yhteisölliset hymnit tarjoavat toisenlaisen kuvan viisauden luonteesta ja keinoista, joilla viisautta saadaan.

Yhteisöllisissä hymneissä tieto on salaista ja se on peräisin Jumalalta. Vain Jumala voi paljastaa salaista tietoa niille, joille hän haluaa sen paljastaa.

Jumalallisen tiedon vastaanottamista käsitellään hymneissä 4, 5, 6, 8, 20, 21, 22, 23.⁴⁵⁵ Psalmisti kertoo saaneensa Jumalalta tietoa, ymmärrystä ja viisautta. Tiedon saaminen on usein myös syy siihen, että psalmisti kiittää ja ylistää Jumalaa.

Hymneissä kuvataan, kuinka ihmiselle paljastetaan muun muassa salaisuudet (רֵז) ja kätkeyt asiat (נִסְתָּרוֹת), jotka ovat tyypillisiä viisaustermejä. Hymneissä ei eksplisiittisesti kerrota, mitä salaisuudet tai kätkeyt asiat ovat. Sen sijaan Damaskon kirjassa (CD III,14–15) ne paljastetaan: kätkeyt asiat tarkoittavat sapattia, lakia, juhlia ja kaikkea sitä, mitä Jumala tahtoo. Koska hymneissä tarjotaan monenlaista tietoa esimerkiksi hengistä, luomisesta ja rukousajoista, voidaankin olettaa, että hymneissä kuvatut asiat ovat juuri näitä kätkeytyjä asioita ja salaisuuksia. Nissinen määrittelee sanan *raz* tarkoittavan kosmista, salaista ja

⁴⁵⁴ Harrington 1996, 6.

⁴⁵⁵ V,19,35–36; VI,13,18,19–20,22–23,36–37; VII,12,19, 25; IX,23; XVIII,7,16–17,29; XIX,7,19,30; XX,15;XXI,34; XXII,11,31–32; XXIII,7,11–17; XXV,12–13.

jumalallista tietoa. *Raz* myös rinnastetaan Hymnien kirjassa sanojen דעת, אמת ja חכמה kanssa,⁴⁵⁶ mikä paljastaa ilmoituksen läheisen yhteyden viisaustradition kanssa. Jumalan antama ilmestys tarkoittaa Hymnien kirjassa älyllistä valaistumista⁴⁵⁷ eli tiedon saamista.

Tiedon saamisella on vaikutuksia ihmisen käytökseen. Koska Jumala on paljastanut salaisuutensa, ihminen tietää, kuinka suuri ja armollinen Jumala on. Tämä saa ihmisen ylistämään Jumalaa ja julistamaan hänen ihmeistään (esim. XIX,6–11; XXV,31–33). Tieto saa aikaan sen, että ihminen noudattaa Jumalan käskyjä ja pitää kiinni liitosta. Ihminen tietää, mikä on oikein ja mikä on väärin (esim. VI,23–26; VI,36–37, VIII,21–25; XXIII,13–16). Viisauden antaminen on Jumalan armollinen teko, jota seuraa myös ihmisen puhdistaminen tai puhdistautuminen synnistä (VI,28–29; VI,34–35; XIX,10–14). Ihminen tarvitsee kuitenkin jatkuvasti Jumalan tukea elääkseen oikein (VI,25–26). Vaikka viisaus liittyykin yhteisöllisissä hymneissä oikein elämiseen ja oikeamielisten juutalaisen liittoon Jumalan kanssa, Tooraa ei mainita yhteisöllisissä hymneissä. Yhteisöllisissä hymneissä kyllä puhutaan Jumalan laeista (חוקים, VI,16; VII,25; VIII,33; XXI,9) ja käskyistä (מצוות, VIII,23,31,35). Sen sijaan opettajan hymneissä psalmisti kertoo, että Jumala on paljastanut hänelle nimenomaan Tooran (XII,11; XIII,13).⁴⁵⁸ Osassa Qumranilta löydettyissä viisausteksteissä Toora ja viisaus samaistuvat,⁴⁵⁹ joten opettajan hymnien ja yhteisöllisten hymnien luoma kuva ilmoituksen sisällöstä ei kuulijan mielestä ole välttämättä ristiriitainen.⁴⁶⁰

Tiedon välittämisessä keskeinen tekijä on Jumalan henki, jonka Jumala on antanut ihmiselle. Sen avulla ihminen voi ymmärtää Jumalan opetuksia (esim. XX,14–15). Henki ei ainoastaan välitä tietoa ihmiselle, vaan Jumala on lahjoittanut ihmiselle hengen pysyvästi, minkä vuoksi ihmisellä on (pysyvä) kyky ymmärtää Jumalan salaisuuksia. Ilman Jumalan antamaa henkeä ja Jumalan tahtoa ihminen ei pysty ymmärtämään salaisuuksia. Jumalan ilmoittama tieto ja henki, joka tiedon välittää, ovat hyvin keskeisiä aiheita yhteisöllisissä hymneissä. Molemmat ovat myös olennainen osa profetiaa.⁴⁶¹ Henki liittyy profetiaan niin

⁴⁵⁶ Nissinen 2008, 530.

⁴⁵⁷ Nissinen 2008, 530. Kts. 1QH XX,16.

⁴⁵⁸ Yksityiskohtaisempaa tutkimusta siitä, miten käsitys profetiasta ja Toorasta eroaa toisistaan yhteisöllisissä ja opettajan hymneissä, kaivataan.

⁴⁵⁹ Høgenhaven 2009, 245.

⁴⁶⁰ Sarah Tanzer on kuitenkin oikeassa siinä, ettei Tooraa ja viisautta selkeästi samasteta Hymnien kirjassa. Tanzer 1987, 177.

⁴⁶¹ Jassen 2007, 374–375.

kiinteästi, että hengen vastaanottaminen ja profeettana oleminen tarkoittavat samaa asiaa.⁴⁶² Tiedon saamisen yhteisöllisissä hymneissä liittyy myös termi *sod*, jota käsitellen luvussa 6.4.1.

Tiedon vastaanottamista ja välittämistä ei käsitellä yhtä paljon kaikissa yhteisöllisissä hymneissä, mikä voi johtua monista syistä. Ensinnäkin toiset palstat ovat fragmentaarisempia kuin toiset. Joissain kohdissa viittaus tietoon on saattanut tuhoutua. Merkittävämpi syy on kuitenkin hymnien keskinäinen erilaisuus. Eri aiheesta kertovat ja eri lähteistä kootut tekstit on kopioitu samaan käsikirjoitukseen ja toisinaan myös samaan hymniin.⁴⁶³ Kolmas syy voi liittyä tekstin mahdolliseen didaktiseen tarkoitukseen: sen lisäksi että hymneissä kerrotaan, kuinka tietoa saadaan, ne sisältävät myös pitkiä temaattisia jaksoja, joissa kuvataan, mitä tiedetään. Esimerkiksi hymnissä 7 tiedon saamista ei mainita niin eksplisiittisesti kuin muissa hymneissä. Siinä kuitenkin puhutaan Jumalalta saadusta viisaudesta (VII,25) ja Jumalan salaisuuksista (VIII,10). Lisäksi hymnissä mainitaan ennusmerkin miehet, joka on profeetallinen termi.⁴⁶⁴ Huomattavasti keskeisempiä teemoja hymnissä ovat kuitenkin lain noudattaminen ja henget, joiden alaisuuteen Jumala on määrännyt ennalta kaikki ihmiset. Hymnissä 3 ei ole lainkaan mainintaa tiedosta, vaan hymni käsittelee henkiä, tuomiota ja vanhurskaita. Myöskään liturgisessa hymnissä 24 ei mainita tietoa.⁴⁶⁵ Vaikka hymnissä 23 tiedon saaminen mainitaan,⁴⁶⁶ on hymnin pääteema ihmisten ja enkelten kohtalo. Yhteisölliset hymnit kuvaavat sitä, miten jumalallinen tieto saavutetaan, ja kuinka siitä tulee kertoa eteenpäin (XXIII,11–14). Hymnit ovat myös itsessään todistusaineistoa tiedon eteenpäin siirtämisestä, sillä niissä opetetaan tästä tiedosta. Jos yhteisöllisten hymnien lukijan tai kuulijan oli tarkoitus oppia hymneistä salaista tietoa, eivät hymnit ainoastaan kuvaa profetiaa, vaan ne ovat osa tätä tiedon siirtämisen prosessia.

6.3 Kuka yhteisöllisten hymnien mukaan vastaanottaa tietoa?

Tässä luvussa pohdin sitä, kuka on yhteisöllisten hymnien mukaan jumalallisten salaisuuksien vastaanottaja. Toisin sanoen kysymys on siitä, kuka on hymneissä

⁴⁶² Nissinen 2008, 520.

⁴⁶³ Kts. lisää aiheesta luvusta 4.

⁴⁶⁴ Kts. termistä lisää luvusta 6.4.3.

⁴⁶⁵ Hymnit 1, 2 ja 25 ovat sen sijaan niin fragmentaarisia, että niiden sisällöstä on vaikea sanoa mitään.

⁴⁶⁶ XXIII,6,11–17. Fragmentaarisella rivillä XXIII,5 puhutaan ihmisen korvien avaamisesta, mikä viittaa tiedon saamiseen esimerkiksi rivillä VI,13.

puhuva ”minä”. Esittelen kaksi teoriaa, joista toisen mukaan hymnien puhuja on viisauden opettaja. Toisen teorian mukaan kaikki yhteisöllisiä hymnejä lukeneet ja kuulleet yhteisön jäsenet ovat voineet samaistua hymnien puhujaan. Näen jälkimmäisen vaihtoehdon todennäköisemmäksi, mutta esittelen ensin ne argumentit, jotka puolustavat teoriaa, jonka mukaan viisauden opettaja on yhteisöllisissä hymneissä puhuva ”minä”.

Psalmistin henkilöllisyys kerrotaan eksplisiittisesti kerran (XX,15) yhteisöllisissä hymneissä, kun psalmisti kertoo olevansa viisauden opettaja (משכיל). Viisauden opettajan virka tunnetaan muutamista Qumranin teksteistä.⁴⁶⁷ Viisauden opettajan virassa toimi todennäköisesti yksi mies kerrallaan ja hänen tärkein tehtävänsä oli opettaa yhteisöön pyrkiviä ja yhteisön jäseniä. Yhdyskuntasäännössä kerrotaan, että viisauden opettajalla oli kaikki tieto (1QS VI,14), ja siksi hänen tehtävänä oli opettaa yhteisöön saapuneille ihmeellisiä salaisuuksia (1QS IX,12–14). Erityisesti ”oppi kahdesta hengestä” oli opetettava yhteisön jäsenille (1QS III,13–21).⁴⁶⁸ Hymnien kirjan rivillä XX,15 kerrotaan, että viisauden opettaja tuntee Jumalan tämän hengen avulla, ja siksi hänellä on myös tietoa siitä, miten jumalallisen salaisuuden voi ymmärtää. Viisauden opettaja mainitaan Hymnien kirjassa neljä muutakin kertaa. Kaikki maininnat ovat hymnien aloitusformeileissa, joiden arvellaan osoittavan, että hymnit joko omistetaan viisauden opettajalle tai niiden ajatellaan olevan hänen kirjoittamiaan. On myös arveltu, että *LeMaskil*-formelit eivät liity ainoastaan välittömästi niitä seuraaviin hymneihin vaan että ne jakavat Hymnien kirjan viiteen erilliseen jaksoon.⁴⁶⁹ Näin viisauden opettaja voidaan ymmärtää yhteisöllisissä hymneissä puhuvaksi ”minäksi”, joka vastaanottaa ja välittää jumalallista tietoa. Vaikka viisauden opettajaa ei kutsuttu profeetaksi, suoritti hän profeetan tehtävää tiedon välittäjänä.⁴⁷⁰ Tämä sopii hyvin yhteen sen tosiasian kanssa, että Toisen temppelin aikana profetia yhdistyi viisausperinteeseen.⁴⁷¹

⁴⁶⁷ Termi משכיל esiintyy Heprealaisessa Raamatussa Psalmien kirjan lisäksi Daniel kirjassa, josta Qumranin yhteisö on adoptoinut sen omaan käyttöönsä. Danielin kirjassa mainitut viisauden opettajat on yhdistetty hasidimeihin, jotka mainitaan Makkabilaiskirjoissa. Danielin kirjan kirjoittajat ajattelivat kuuluvansa viisauden opettajien muodostamaan ryhmään, mutta tästä ryhmästä ja sen organisaatiosta ei juuri tiedetä. Collins 1992, 32.

⁴⁶⁸ Charlesworth 2000, 135.

⁴⁶⁹ Kts. Puechin *LeMaskil*-formeileihin liittyvästä teoriasta luvusta 2.1. Newson ajattelee otsikon koskevan vain siitä alkavaa hymniä, eikä koko jaksoa seuraavaa *LeMaskil*-formeliin asti. Newsom 2004, 278.

⁴⁷⁰ Profeettaa tarkoittavaa sanaa נביא käytetään Qumranilta löytyneistä teksteissä lähinnä raamatullisista profeetoista ja vääristä profeetoista. Nissinen 2008, 524.

⁴⁷¹ Kts. profetian määritelmä luvuista 6.1 ja 6.2.

Kun pohditaan viisauden opettajan roolia Hymnien kirjassa, nousee esille myös kysymys tekstin käytöstä Qumranin yhteisössä. Jos teksti on tarkoitettu opetuskäyttöön, herää kysymys, ketä sen avulla oli tarkoitus opettaa. On mahdollista, että teksti oli tarkoitettu viisauden opettajan luettavaksi, jotta hän taas voi opettaa yhteisön jäseniä.

Pidän kuitenkin todennäköisempänä sitä, että yhteisöllisissä hymneissä esiintyvä ”minä”, joka vastaanottaa tietoa, ei ole viisauden opettaja. Viisauden opettaja -teoria ei nimittäin selitä tyydyttävällä tavalla kaikkia tiedon vastaanottajan -kuvaukseen liittyviä seikkoja. Vaikka viisauden opettaja mainitaan rivillä XX,15 ja *LeMaskil*-formeileissa, vaikuttaa siltä, ettei hymneissä yleisesti puhuva ”minä” ole kukaan poikkeuksellinen persoona, jonka rooli poikkeaa esimerkiksi muista yhteisön jäsenistä.⁴⁷² Jopa jaksossa XX,15–XXI,16, jossa viisauden opettaja mainitaan, puhutaan yllättävän yleisluontoisesti ihmisestä ja ihmisen eli ”tomusta muovatun” kohtalosta. Siksi olen antanut jaksolle nimen ”Ihminen viisauden edessä”. Toisin kuin opettajan hymneissä, joissa vain psalmistilla näyttää olevan oikea tieto,⁴⁷³ puhutaan yhteisöllisissä hymneissä laajemmasta joukosta ihmisiä.⁴⁷⁴ Monikon ensimmäisen persoonan käyttö, vaikka sitä ei esiinnykään kovin runsaasti, näyttää vahvistavan tätä johtopäätöstä. Esimerkiksi rivillä VI,13 kerrotaan, että ihmeelliset salaisuudet on paljastettu ”korvillemme”.⁴⁷⁵ Mikään ei viittaa siihen, että ”me” kuvaisi erityistä ryhmää yhteisön sisällä kuten viisauden opettajaa ja muita yhteisön johtohahmoja.⁴⁷⁶ Hymnien ”minä” vaikuttaa ihmiseltä, johon monet Qumranin yhteisön jäsenet olisivat voineet samastua: Hän on oikeamielinen ihminen, joka noudattaa Jumalan käskyjä (VI,19–23). Tieto saa ihmisen pysymään liitossa Jumalan kanssa ja astumaan yhteisöön (1QH VI, 28–33; 1QS I,2–9). Hymneissä ei viitata siihen, että Jumala antaa henkensä vain harvoille ihmisille. On mahdollista, että vaikka hymnien laulaminen olisi ollut viisauden opettajan tehtävä, muut yhteisön jäsenet olivat kuuntelemassa ja samaistuivat hymnien

⁴⁷² Samoin myös Newsom 2004, 198.

⁴⁷³ Myös opettajan hymneissä psalmisti kertoo, että hänellä on salaista tietoa (X,15; XI,28–29; XV,29–30). Kts. myös edellisestä luvusta 6.2 maininta Toorasta.

⁴⁷⁴ Newsomin (2004, 277–278) mukaan ilmoituksen julkituominen on opettajan hymneihin eikä yhteisöllisiin hymneihin liittyvä piirre. Siksi Newsom on vakuuttunut, että jaksossa VI,19–33 (Newsomin numeroinnissa rivit 8–22) puhuja on yhteisön johtaja, todennäköisesti viisauden opettaja.

⁴⁷⁵ Monikon ensimmäistä persoonaa käytetään myös hymneissä 6 ja 24.

⁴⁷⁶ Yhteisöllisissä hymneissä mainitaan kerran tiedontulkitsijat ja luotettavat julistajat (XXIII,26), jotka ovat psalmistin apuna. Opettajan hymneissä (X,15) psalmisti kutsuu itseään tiedon tulkitsijaksi. Hymneissä ei kuitenkaan kerrota, ketä he tarkalleen ottaen ovat.

sisältöön. Koska Hymnien kirjassa jumalallisen tiedon vastaanottaminen tarkoittaa enemmän älyllistä valaistumista kuin näkyä,⁴⁷⁷ on se kenties useamman henkilön saavutettavissa.

Jos verrataan yhteisöllisten hymnien ja opettajan hymnien käsitystä salaisen tiedon vastaanottamisesta, huomataan näiden kahden tekstiryhmän välillä eroja. Opettajan hymneissä kuvataan, kuinka Jumala on piilottanut salaisuuden psalmistiin (XIII, 27). Psalmisti on opettanut yhteisön jäseniä, koska Jumala on paljastanut hänelle ihmeelliset salaisuutensa (XII,28–29). Psalmistilla on opettajan hymneissä ainutlaatuinen rooli. Näyttääkin siltä, että opettajan hymnien ja yhteisöllisten hymnien välillä on ristiriita, mitä tulee siihen, ketkä ovat saaneet Jumalalta salaista tietoa. Kysymykseen opettajan ja hänen seuraajiensa välisestä suhteesta löytyy mielenkiintoinen vertailukohta Psalmien pešeristä (4QpPs^a) ja Habakukin pešeristä (1QpHab). Näissä teksteissä Vanhurskauden opettajalla ja hänen yhteisöllään on yllättävän paljon yhteistä. Vanhurskauden opettaja edustaa kaikkea sitä hyvää, mitä yhteisön vastustajat eivät ole. Vanhurskauden opettaja esitetään yhteisön jäsenen malliesimerkkinä.⁴⁷⁸ Myös viisauden opettajan rooli ilmentää sitä, millainen on ideaalinen yhteisön jäsen.⁴⁷⁹ Kun opettajan hymnit ja yhteisölliset hymnit liitettiin samaan käsikirjoitukseen, saa kokonaisuudesta sen vaikutelman, että yhteisö ja yksilö jakavat saman identiteetin: molemmat ovat jumalallisen tiedon saajia ja eteenpäin viejiä.

Yhdyskuntasäännössä opetetaan, että kaikki totuuden lapset voivat ottaa vastaan Jumalan paljastaman tiedon. On hyvin todennäköistä, että yhteisöllisten hymnien ajatus on samanlainen,⁴⁸⁰ koska hymneissä kuvataan, että Jumala antaa tietoa kaikille tahtoaan noudattaville (XVIII,29; XIX,12) ja jopa kaikille luoduilleen (XXIII,14). Jos otetaan huomioon myös yhteisöllisten hymnien monimutkainen syntyhistoria, on todennäköistä, ettei hymnien puhuja ole aina viisauden opettaja. Koska Qumranin yhteisössä toimi viisauden opettajia, joiden tehtävä oli opettaa yhteisön jäseniä, on tiedon täytynyt lopulta tullut koko yhteisön osaksi. On mahdotonta sanoa yksinomaan Hymnien kirjan antaman kuvan perusteella, millainen sosiaalinen tilanne todella vallitsi Hymnien kirjaa lukevassa yhteisössä. Tästä huolimatta voidaan analysoida sitä, millaisen kuvan yhteisölliset hymnit antavat yhteisön mahdollisuuksista vastaanottaa jumalallista tietoa.

⁴⁷⁷ Nissinen 2008, 531.

⁴⁷⁸ Jokiranta 2006, 263.

⁴⁷⁹ Newsom 2004, 209. Kts. Newsomin alaviite 34.

⁴⁸⁰ Jassen 2007, 374.

Vaikuttaa siltä, että Hymnien kirjan lukijat tai kuulijat ymmärsivät itsensä jumalallisen tiedon vastaanottajina ja välittäjinä, vaikka viisauden opettajilla tai muilla yhteisön jäsenillä olisi ollut yhteisössä erityinen opettajan tehtävä. Myös ne profetiaan liittyvät termit, joita yhteisöllisissä hymneissä käytetään, viittaavat siihen, että koko yhteisö ymmärrettiin profeetallisen tiedon vastaanottajaksi.

6.4 Profeetallinen yhteisö

Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen Hymnien kirjaa lukeneen yhteisön itseymmärrystä profeetallisten termien valossa. Yhteisöllisissä hymneissä esiintyy kaksi termiä, jotka esiintyvät Heprealaisessa Raamatussa profeetallisessa kontekstissa, mutta joita käytetään Hymnien kirjassa kuvaamaan yhteisön jäseniä: אנשי מופת⁴⁸¹ ja עבדך. Kahden edelle mainitun termin lisäksi pohdin, mitä yhteisöstä kertoo nimitys אנשי חזונוכה "ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi"⁴⁸². Aloitan tarkastelun kuitenkin monimerkityksisestä termistä סוד, joka liittyy niin Heprealaisessa Raamatussa⁴⁸³ kuin Hymnien kirjassakin profeetalliseen toimintaan. Hymnien kirjassa *sod* on myös nimi, jolla yhteisöä kutsutaan.

6.4.1 Sod – Missä, mitä ja kenen kanssa?

Termi סוד liittyy jumalalliseen tietoon ja sen ilmoittamiseen. Kuten Heprealaisessa Raamatussa myös Hymnien kirjassa⁴⁸⁴ sitä käytetään monessa merkityksessä ja se on käännettävä suomeksi eri tavoin kontekstista riippuen. Tässä yhteydessä mielenkiintoisia ovat kolme eri merkitystä, jotka sana saa Heprealaisessa Raamatussa: Jumalan neuvosto ja neuvonpito, Jumalan suunnitelma ja salaisuus sekä enkelien tai ihmisten seurakunta. Sanan *sod* merkityksen tutkimisessa Heprealaisessa Raamatussa käytän lähteinä Jeremian, Aamoksen, Psalmien ja Jobin kirjoja.

Jeremian kirjassa (23:18, 22) *sod* tarkoittaa ”paikkaa”, jossa Jumala tekee päätöksiään. Jeremian kirjan luvussa 23 hyökätään vääriä profeettoja vastaan, jotka eivät ole olleet Jumalan luona kuuntelemassa hänen päätöksiään vaan julistavat omia harhojaan. Samanlaisen merkityksen *sod* saa Jobin kirjassa (15:8), jossa *sod* tarkoittaa Jumalan neuvonpitoa, josta ihminen saa viisautta. Ajatus jumalan neuvonpidosta oli yleinen antiikin Lähi-idässä. *Sod* viittaa kokoukseen, jota Jumala johtaa ja johon muut jumalalliset olennot osallistuvat. Kokous päättää

⁴⁸¹ Sak. 3:8 ja 1QH VIII,9.

⁴⁸² 1QH VI,18.

⁴⁸³ Jer. 28:18, 22; Job. 15:8; Aam. 3:7; Ps. 25:14.

⁴⁸⁴ Sana *sod* esiintyy yhteisöllisissä hymneissä 17 kertaa: IV,31; V,14,32; VI,17,29,32; IX,34,29; XVIII,6,23; XIX,7,12,15,19; XX,15, XXIV,15 ja XXV,26.

maanpäällisistä asioista. Profeetat pääsivät osallistumaan kokoukseen ja heidän tehtävänsä oli välittää ihmiskunnalla kokouksen päätökset.⁴⁸⁵

Sod tarkoittaa myös sitä sanomaa, jonka Jumala paljastaa profeetoilleen (Aam. 3:7 ja Ps. 25:14⁴⁸⁶). Näissä kohdissa *sod* on käännetty kirkkoraamatussa sanalla ”suunnitelma”. Jumala ei tee mitään ilman, että hän ilmoittaa suunnitelmansa profeetoille (Aam. 3:7). Koska Jumala on kertonut suunnitelmistaan, profeetat tietävät, millainen liitto on (Ps. 25:14).

Sana *sod* kuvaa siis Heparalaisessa Raamatussa sitä, missä ihminen saa tietoa Jumalalta ja myös sitä, mitä hän saa tietää. Todennäköisesti sanaan *sod* voidaan myös Hymnien kirjassa liittää molemmat merkitykset. Kiistatta *sod* tarkoittaa tietoa, jonka Jumala on ihmiselle paljastanut (esim. XIX,19). Se on usein paralleelinen sanan *raz* kanssa (esim. XIX,12–13).⁴⁸⁷ Hymnien kirjassa kaksi säettä ovat usein paralleelisia ja molemmissa kuvataan se, mitä Jumala on opettanut ihmiselle (esim. XIX,7,12 ja 19). Jos parallelismin halutaan olevan täydellinen, voi sanan *sod* kääntää suomeksi tietämisen kohteena. Kun hymneissä puhutaan Jumalan paljastamasta tiedosta, mikään ei yksiselitteisesti puhu sen puolesta, että *sod* tarkoittaisi paikkaa, jossa tietoa saadaan. Koska hymnien kirjoittajat, lukijat ja kuulijat ovat kuitenkin tunteneet sanan merkitykset Heparalaisessa Raamatussa, olen halunnut tuoda käännökseen mukaan ajatuksen neuvonpidosta, jossa Jumala opettaa ihmistä. Sen vuoksi olen kääntänyt esimerkiksi yllä mainitun rivin XIX,19 alun sanoilla ” sillä neuvonpidossa Sinä olet saattanut tietooni totuuden” ja hyödyntänyt termin סוד אמת merkitystä sekä paikkana, jossa saadaan tietoa, että tiedon kohteena.⁴⁸⁸

Rivillä XVIII,5 todetaan, ettei kukaan voi tarkkailla salaista neuvonpitoa (בסוד רזיכה), ellei Jumala tahdo sitä. Rivillä XX,15 kerrotaan, että ihminen voi hengen avulla kuunnella ihmeellistä neuvonpitoa (לסוד פלאכה). Nämä kohdat viittaavat siihen, että tiedon saamista voitiin kuvata edelleen Jumalan neuvonpidon katselemiseksi ja kuuntelemiseksi, joka oli keskeinen osa profetiaa. On mahdotonta sanoa yhteisöllisten hymnien valossa, liittyikö tiedon saamiseen

⁴⁸⁵ Nissinen 2002, 4–5.

⁴⁸⁶ Suunnitelma on paljastettu Psalmien kirjan jakeessa 25:14 palvelijoille, jotka tarkoittavat profeettoja. Kts. myös alaluku seuraava 6.4.2. sanasta palvelija.

⁴⁸⁷ Qumranin ei-raamatullisissa teksteissä sana *sod* saa usein merkityksen ”salaisuus” (Charlesworth 2000, 852). Myös Sananlaskujen kirjassa (11:13, 20:19) *sod* on käännetty kirkkoraamatussa sanalla ”salaisuus”.

⁴⁸⁸ Kts. myös XIX,7,12. Newsom (DJD XL 2009, 247–248) kääntää sanan *sod* näissä kohdissa merkityksessä *counsel*.

ekstaattisia kokemuksia, johon saattoi liittyä esimerkiksi näkyjä. On mahdollista, että psalmisti haluaa vain kuvata kokemusta tutuin teologisin termein.⁴⁸⁹

Sekä Heprealaisessa Raamatussa että Hymnien kirjassa *sod* kuvaa myös enkelien ja ihmisten yhteisöjä.⁴⁹⁰ Hymnien kirjassa *sod* on nimitys psalmistin yhteisölle. Tämä käy selvimmän ilmi jaksossa VI,28–33. Hymnin kirjoittaja leikittelee sanan *sod* monimerkityksisyydellä. Yhteisö on סוד אמת, ”totuuden neuvosto” (VI,32), joka tarkoittaa myös Jumalan antamaa salaista tietoa (esim. XVIII,6). Oikeamieliset ovat myös ikuisesti ”pyhässä neuvostossa”, בסוד קודש (VI,17), johon liitytään mahdollisesti kuoleman jälkeen.⁴⁹¹ Kenties tällä halutaan sanoa, että ihmiset liittyvät kuoleman jälkeen yhteisöön, jossa ollaan yhdessä enkelien ja Jumalan kanssa kuten Jumalan neuvonpidossa. Tällöin *sodin* merkitys on muuttunut eskatologiseksi, eikä sinne pääseminen ei ole enää vain yksittäisen profeetan etuoikeus.

6.4.2 Palvelijasi

Heprealaisessa Raamatussa sekä Moosesta että profeettoja kutsutaan Jumalan palvelijaksi, עבד.⁴⁹² Profeetan yksi tehtävä Heprealaisessa Raamatussa on Jumalan lain välittäminen ja lain oikean tulkinnan antaminen. Tässä mielessä Mooseksella ja profeetoilla on sama rooli. Palvelijat eli profeetat ovat myös jumalallisen tiedon vastaanottajia (Aam. 3:7).⁴⁹³ Sanat עבד ja נביא esiintyvät yhdessä erityisesti deuteronomistisissa fraasissa ”Palvelijasi/palvelijani profeetat” (2. Kun. 9:7; 17:13,23; 21:10; 24:2). Deuteronomistinen historiankirjoitus on kiinnostunut laajemminkin profetiasta ja sen toteutumisesta Israelin historiassa.⁴⁹⁴ Deuteronomististen historiakirjojen mukaan Jumala puhuu Israelille nimenomaan profeettojen kautta.⁴⁹⁵ Qumranin luolista löytyneissä ei-raamatullisissa teksteissä profeettoja kutsutaan palvelijoiksi (esim. 1QS I,3; 1QpHab II,9; 4Q504 III,12).

⁴⁸⁹ Kts. myös alaluku 6.4.4 termistä ”ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi”.

⁴⁹⁰ Enkelien yhteisöstä kts. Ps. 89:8 ja 1QH XXV,26. Lisäksi hymnin 23 jaksossa, jossa kuvataan enkelien lankeemusta, kerrotaan, että Jumala asetti kanssaan neuvoston (XXIV,15). Katkelman fragmentaarisuuden vuoksi on vaikea sanoa, onko kyse nimenomaan enkelien neuvostosta. *Sod* voi tarkoittaa myös oikeamielisten yhteisöä kuten psalmissa 111:1.

⁴⁹¹ Jakso on fragmentaarinen mutta se on teemaltaan eskatologinen. Aikaisemmillä riveillä (VI,13–17) puhutaan muun muassa tuomiosta, pelastuksesta ja oikeamielisten saamasta palkasta. Kts. kuolemanjälkeisestä elämästä lisää alaviitteestä riviltä XIX,15.

⁴⁹² Riggren 1999, 395.

⁴⁹³ Jassen 2007, 127.

⁴⁹⁴ Weinfeld 1972, 351, 15.

⁴⁹⁵ Riggren 1999, 395.

Vaikka עֶבֶד esiintyy usein yhdessä sanan נָבִיא kanssa, se esiintyy myös yksin selkeästi profeetallisessa kontekstissa.⁴⁹⁶

Hymnien kirjan yhteisöllisissä hymneissä sana ”palvelija” esiintyy 21 kertaa,⁴⁹⁷ aina muodossa עֶבֶד, jolloin suffiksi viittaa Jumalaan. Sana viittaa kerran Moosekseen (IV,24), mutta muutoin ”palvelijasi” viittaa runon puhujaan.⁴⁹⁸ Useimmissa kohdissa, joissa sana esiintyy, konteksti ei ole erityisen profeetallinen vaan se on yleisnimitys, jolla psalmisti kutsuu itseään suhteessa Jumalaan. Nimitys ei ole kuitenkaan yhteisöllisissä hymneissä menettänyt profeetallista merkitystään, sillä toisissa kohdissa palvelija kuvataan jumalallisen tiedon vastaanottajaksi.⁴⁹⁹

Kohtia, joissa palvelija kuvataan jumalallisen tiedon vastaanottajaksi, on yhteisöllisissä hymneissä useita. Hymneissä kuvataan, kuinka Jumala paljastaa palvelijalle tietoa (XIX,30–31 ja XXIII,7,11–14), myös hengen avulla (V,35–36; VI,36). Jumalan kerrotaan asettaneen palvelijan sydämeen ymmärryksen, jotta palvelija käsittää Jumalan paljastamat asiat (VI,19,22). Palvelija myös kertoo asioista eteenpäin (XXIII,11–14,17). Erityisesti hymneissä 4 ja 5⁵⁰⁰ tiedon saaminen johtaa siihen, että palvelija ymmärtää Jumalan tahdon. Jumala on antanut palvelijalleen ymmärrystä, jotta tämä ei tekisi pahoja tekoja ja siunaisi niitä, jotka noudattavat Jumalan tahtoa (VI,20–21). Palvelija saa tieto myös arpaosista, joiden vuoksi toiset tekevät hyvää ja toiset pahaa (VI,22–23). Jumala tuo ihmisen viisautensa ääreen, eikä Jumalaa lähellä oleva kapinoi Jumalan käskyjä vastaan tai vääristele hänen sanojaan (VI,24–26). Jumala on myös antanut sanat palvelijalle, jotta hän ohjaisi ihmisiä heidän teoissaan ja osoittaisi teoista syntyneen syyllisyyden (XXIII,11–17).

Nimitys ”palvelijasi” on psalmistin tapa kuvata itseään ja muita oikeamielisiä silloinkin, kun hymnissä ei mainita jumalallisen tiedon vastaanottamista. Sana ”palvelijasi” esiintyy usein yhteisöllisten hymnien deuteronomistisissa jaksoissa,⁵⁰¹ joissa sanan merkityksen voidaan ajatella olevan profeetallinen kuten deuteronomistisessa historiateoksessakin, vaikka itse tiedon

⁴⁹⁶ Jassen 2007, 123–124. Jassen ei käsittele tutkimuksessaan sanan esiintymistä Hymnien kirjassa.

⁴⁹⁷ IV,23,24,35,37,38; V,35; VI,19,22,36; VIII,28,30,36; XIX,30,33,36; XXII,35,37 ja XXIII,7,11–17.

⁴⁹⁸ Näin on eksplisiittisesti rivillä V,35–36: ”Minä, palvelijasi, tiesin hengen kautta, jonka Sinä annoit minulle [...]”.

⁴⁹⁹ V,35; VI,19,22,36; XIX,30–31 ja XXIII,7,11,17.

⁵⁰⁰ Kts. näistä hymneistä jaksot V,35–36, VI,19–27 ja VI,36–37.

⁵⁰¹ Deuteronomistiset jaksot ovat IV,29–37; IV,38–41; VI,?–18 (palstan alku tuhoutunut); VI,19–33; VI,34–41; VIII,26–38 ja XVIII,16–XIX,5. Kts. deuteronomistisista jaksoista lisää luvuista 3.3 ja 4.3.

vastaanottamista ei kuvata. Deuteronomistiset vaikutteet näkyvät myös siinä, miten psalmisti näkee jumalallisen tiedon vaikuttavan ihmisessä: tieto johtaa oikeaan laintulkintaan ja Jumalan tahdon noudattamiseen. Sanan ”palvelijasi” profeetallinen käyttö ei ole kuitenkaan rajoittunut ainoastaan deuteronomistisiin jaksoihin vaan tämä merkitys esiintyy myös muunlaisissa jaksoissa (esim. edelle mainituissa jaksoissa XIX,30–31 ja XXIII,11–17). Sana ”palvelijasi” liittyy yhteisöllisissä hymneissä profetiaan kuten Heprealaisessa Raamatussakin. Sen sijaan termin ”ennusmerkin miehet” merkitys on epäselvä sekä yhteisöllisissä hymneissä että Heprealaisessa Raamatussa. Käsittelen termiä seuraavassa luvussa.

6.4.3 Ennusmerkin miehet

Sanapari ”ennusmerkin miehet”, hepreaksi אנשי מופת, esiintyy kerran yhteisöllisissä hymneissä (VIII,9). Sanapari on osittain täydennetty tekstiin ja on epävarmaa, onko lukutapa אנשי מופת oikea. Myöskään konteksti ei vanhvista täydennystä oikeaksi, sillä käsikirjoitus on palstan VIII alussa fragmentaarinen. Käsittelen termiä kuitenkin tässä yhteydessä sillä täydennys ei ole mahdoton: termi esiintyy myös kerran opettajan hymneissä ja yhteisöllisissä hymneissä käytetään muutenkin profeetallista kieltä. Koska yhteisöllisten hymnien rivin VIII,9 avulla saadaan hyvin vähän tietoa termin אנשי מופת merkityksestä, tarkastelen ensin sanan אנשי מופת käyttöä Heprealaisessa Raamatussa ja yhteisöllisissä hymneissä. Sen jälkeen analysoin niitä kahta kohtaa, joissa termi אנשי מופת esiintyy Heprealaisessa Raamatussa ja opettajan hymneissä. Viimeiseksi esittelen niitä merkityksiä, joita termiin אנשי מופת saattaa liittyä myös yhteisöllisissä hymneissä.

Sana אנשי מופת esiintyy Hymnien kirjassa neljä kertaa.⁵⁰² Kahdesti sana אנשי מופת esiintyy yhdessä sanan אור kanssa (V,33 ja VII,33). Näissä kahdessa kohdassa kuvataan, kuinka pahantekijästä tulee ”merkki ja enne” ikuisiksi ajoiksi. Heprealaisessa Raamatussa käytetään runsaasti tätä sanaparia. Lähimpänä Hymnien kirjan merkitystä on Deut. 28:46, jossa sanapari kuvaa kirouksia, jotka ovat merkkejä rangaistuksesta, joka periytyy jälkeläisillekin. Merkit ja enteet tarkoittavat Heprealaisessa Raamatussa myös ihmeitä ja tunnustekoja, joita Jumala teki Egyptissä (Deut. 4:34). Väärät profeetat ja unennäkijät saattavat tehdä ihmeitä ja tunnustekoja (Deut. 13:2–4). Enteet ja merkit ovat myös viimeisiin tapahtumiin liittyviä ilmiöitä kuten auringon pimeneminen (Joel. 3:3–4).

⁵⁰² Sana on kaksi kertaa selvästi luettavissa kohdissa V,33 ja XV,24. Osittain täydennettynä sana esiintyy kohdissa VII,33 ja VIII,9.

Myös ihminen voi olla ”merkki ja enne”. Jumala on asettanut erityisesti profeettoja merkiksi muille israelilaisille (Jes. 20:3; Hes. 12:6,11; 24:24,27). Jumala käskee profeettoja toimimaan tavalla, joka ennustaa koko kansan kohtalosta. Jesajan kirjassa (8:18) Jesaja kuvaa itseään ja Jumalan antamia lapsia enteiksi ja merkeiksi Israelille.

Termi אנשי מופת esiintyy Heprealaisessa Raamatussa vain kerran, Sakarjan kirjassa (3:8). Joosua asetetaan taivaassa ylipapin virkaan ja hän ja muut papit ovat sananmukaisesti ennusmerkin miehinä siitä, että Jumalaa lähettää palvelijansa, joka on Uusi Verso eli messias. Luvussa kuusi kerrotaan, kuinka Uusi Verso rakentaa temppelin uudelleen ja hallitsee kuninkaana yhteisymmärryksessä papin kanssa. Joosua ja papit eivät ole profeettoja mutta heidän olemassaolonsa ennustaa tulevista tapahtumista. Myös yhteisön tai yhteisön jäsenen symbolinen toiminta voidaan laskea profeetalliseksi toiminnaksi.⁵⁰³

Muissa Qumranilta löytyneissä teksteissä kuin Hymnien kirjassa termi אנשי מופת esiintyy ainoastaan tekstissä Ylistä Herraa, minun sieluni (4Q434–438)⁵⁰⁴, mutta siinäkin osittain täydennettynä. Ilman täydennyksiä אנשי מופת esiintyy ainoastaan Hymnien kirjan opettajan hymneissä rivillä XV,35. Tekstissä kuvataan, kuinka Jumala on asettanut psalmistin ”isäksi armon lapsille ja vartijaksi/hoitajaksi ennusmerkin miehille”. Vertaus lapsen ja hänen hoitajansa suhteesta jatkuu, mutta käsikirjoituksessa on aukko jälkimmäisen säkeen kohdalla, jolloin säkeen sisältö jää epäselväksi. Katkelmasta voidaan kuitenkin päätellä se, että psalmisti näkee itsensä tietyn ryhmän johtajana ja esikuvana. Tätä ryhmää kutsutaan armon lapsiksi ja ennusmerkin miehiksi ja ryhmän johtaja huolehtii tästä ryhmästä kuin isä lapsistaan. Armon lapset ja ennusmerkin miehet on tulkittu runoilijan yhteisön jäseniksi.⁵⁰⁵

Yhteisöllisten hymnien riville VIII,9 on täydennetty teksti ”[...e]nnusmerkin [miehet] Sinä tuot täysilukuisina”. Koska teksti on näin suppea täydennettynäkin, voidaan vain arvailla, mitä tässä kohtaa ennusmerkin miehillä tarkoitellaan. Toisesta Hymnien kirjan kohdasta (XV,35) voidaan päätellä, että ”ennusmerkin miehet” tarkoittaa todennäköisesti psalmistin yhteisöä. Sakarjan kirjan perusteella ennusmerkin miehet ovat merkkejä messiaan saapumisesta ja he

⁵⁰³ Brooke 2000, 695.

⁵⁰⁴ Teksti tunnetaan myös nimellä Barkhi Nafshi. Sanapari on täydennetty käsikirjoituksen 4Q435 kohtaan 5,2 ja käsikirjoituksen 4Q437 kohtaan 2 i 12. Kohdat ovat toisilleen paralleelisia.

⁵⁰⁵ Hughes 2006, 178.

ovat pappeja. Myös Hymnien kirjassa ennusmerkin miehet voivat liittyvä messiaan saapumiseen ja he saattoivat olla pappeja, sillä osassa Qumranin teksteistä papeilla on merkittävä rooli eskatologisissa kuvauksissa. Lisäksi Qumranin yhteisön päivittäisessä elämässä papeilla oli keskeinen rooli.⁵⁰⁶ Ne Heprealaisen Raamatun tekstit, jotka puhuvat ihmisistä ennusmerkkeinä, viittaavat siihen, että ennusmerkin miehet -termi viittaa yhteisöön, jonka olemassaolo oli profeetallinen ennusmerkki.

Koska yhteisöllisten hymnien rivin VIII,9 täydennys on epävarma ja koska termi ennusmerkin miehet on harvinainen, jää sen merkitys epävarmaksi. Termin analysoimisessa on kuitenkin hyötyä kaikista niistä teksteistä, joissa termi esiintyy. Seuraavassa luvussa analysoin termiä אנשי הזונה, jolla ei ole paralleelia muissa teksteissä, mikä tekee sen merkityksen tutkimisesta haastavaa.

6.4.4 Ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi

Sanapari אנשי הזונה (”ihmiset, jotka ovat vastaanottaneet näkysi”, 1QH VI,18) ei esiinny muissa Qumranilta löydettyissä teksteissä tai Heprealaisessa Raamatussa. Qumranin ei-raamatullisissa teksteissä esiintyy kuitenkin muutamia termejä, jotka ovat lähellä termin אנשי הזונה merkitystä. Damaskon kirjassa (CD II,12–13) termi חזי תעודות ”totuuden näkijät” ja Sotakäärössä (1QM XI,8) termi חזי מעודות ”määrättyjen asioiden näkijät” viittaavat raamatullisiin profeettoihin.⁵⁰⁷ Todennäköisesti termillä אנשי הזונה ei viitata raamatullisiin profeettoihin vaan Hymnien kirjaa lukevaan yhteisöön.⁵⁰⁸ Sana חזון esiintyy Hymnien kirjassa myös negatiivisessa kontekstissa, mutta termi אנשי הזונה on kuitenkin positiivinen nimitys.⁵⁰⁹ Tämän puolesta puhuu sekin, että jaksossa VI,13–19 hymnin puhuja on ”me”. Lisäksi 1QH:n palstan VI alussa esiintyy muitakin positiivisia nimityksiä todennäköisesti niistä ihmisistä, joille Jumala paljastaa ihmeellisiä salaisuuksiaan ja jotka pelastuvat. Koska jaksossa VI,13–19 puhutaan monikon ensimmäisessä persoonassa, on todennäköistä, että ”ihmiset, jotka vastaanottavat näkysi”, on kuvaus yhteisön jäsenistä.

Jassen toteaa, että kaikki Hymnien kirjassa esiintyvät epiteetit, jossa sana ”näkiä” on osa sanaparia (kuten opettajan hymnissä esiintyvä termi חזי נבחות, X,17), ovat irtaantuneet raamatullisesta profeetallisesta merkityksestään, koska ne kuvaavat sosiaalisia ryhmiä. Irtantumisesta Jassenin mukaan kertoo sekin, ettei

⁵⁰⁶ Kugler 1999, 109–112.

⁵⁰⁷ DJD XL 2009, 92.

⁵⁰⁸ DJD XL 2009, 92.

⁵⁰⁹ DJD XL 2009, 137, 143.

termiä נְכוּחָת חוּזי käytetä Hymnien kirjassa profeetallisessa kontekstissa.⁵¹⁰ On kuitenkin todennäköistä, että termi אנשי חֲזוֹנָה kuvaa yhteisön luonnetta Jumalan näyn vastaanottajana, vaikka se ei kuvaakaan sellaisia profeettoja, joita esiintyy Heprealaisessa Raamatussa. Termin אנשי חֲזוֹנָה kontekstia voidaan pitää profeetallisena, jos profetia määritellään ilmoitetun viisauden välittämisenä.⁵¹¹ Jos rivin VI,13 täydennys on oikea, siinä kerrotaan, että Jumala on avannut yhteisön jäsenten korvat ihmeellisille salaisuuksille (רָז פֶּלֶא). Korvien avaaminen (גִּלְהָ אָזְנוֹ) viittaa Heprealaisessa Raamatussa siihen, että ihminen kuulee Jumalan puheen (kts. 2. Sam. 7:27; Jes. 22:14 ja 36:10). Lisäksi rivillä VI,16 esiintyy verbi צָפָה, joka tarkoittaa tarkkailemista ja tähystämistä.⁵¹² Tarkkaileminen ja tähystäminen ovat tehtäviä, jotka kuuluvat Heprealaisen Raamatun mukaan erityisesti profeetoille.⁵¹³ Jos kontekstina pidetään kaikkia yhteisöllisiä hymnejä, voidaan termin tulkitsemisessa ottaa huomioon myös muut profeetalliset termit, joilla yhteisöä kuvataan.

6.5 Profeetallisen perinteen jatkajat

Joelin kirjan (3:3) mukaan kaikki profetoivat viimeisinä aikoina, kun Jumala vuodattaa henkensä ihmisiin.⁵¹⁴ Qumranin yhteisö koki elävänsä viimeisiä aikoja,⁵¹⁵ mutta ei ole tekstievidenssiä siitä, että yhteisön jäsenet olisivat tulkinneet omaa kokemustaan Joelin kirjan avulla.⁵¹⁶ Yhteisöllisten hymnien valossa näyttää kuitenkin siltä, että koko yhteisön katsottiin olevan jumalallisen tiedon vastaanottajia: Suurimmassa osassa yhteisöllisiä hymnejä tiedon vastaanottaja ei vaikuta olevan kukaan poikkeuksellinen hahmo eivätkä hymneissä kuvatut ”me” ole mikään erillinen ryhmä laajemman yhteisön sisällä. Lisäksi koko yhteisöä kuvataan profeetallisin termein. Nämä termit eivät ole täysin menettäneet vanhoja profeetallisia konnotaatioitaan yhteisöllisissä hymneissä, koska termejä käytetään tekstissä, jossa muutenkin kuvataan profetiaa. Termejä kuitenkin käytetään osittain eri tavalla kuin Heprealaisessa Raamatussa, sillä ne kuvaavat yhteisöllisissä hymneissä koko yhteisöä, eivätkä vain yksittäisiä

⁵¹⁰ Jassen 2007, 83. Jassen ei käsittele nimitystä אנשי חֲזוֹנָה.

⁵¹¹ Jassen määrittelee itsekin profetian tällä tavoin. Kts. luvut 6.1 ja 6.2. profetian määritelmästä.

⁵¹² Englanniksi *look out or about, spy, keep watch*. Brown et al. 2006, 859.

⁵¹³ Kts. esimerkiksi Jes. 21:6; Jer. 6:17; Hes. 3:17. DJD XL 2009, 91.

⁵¹⁴ Varhaiset kristityt tulkitsivat Joelin kirjaa oman uskonsa valossa, sillä Apostolien teoissa (2:16–21) Pietari katsoo Joelin ennustuksen toteutuneen helluntaina.

⁵¹⁵ Collins 2000b, 257–258.

⁵¹⁶ Qumranin ei-raamatullisissa teksteissä ei ole säilynyt yhtäkään viittausta Joelin kirjan kolmanteen lukuun. Kuitenkin Heikki Räisänen yhdistää Qumranin yhteisön kokemuksen hengen saamisesta Joelin kirjan kolmanteen lukuun. Räisänen 2010, 231.

profeettoja. Yhteisöllisissä hymneissä ei kuvata tietoa välittävää ihmistä, jonka kautta muut ihmiset saavat tietoa. Sen sijaan yhteisöllisissä hymneissä painotetaan Jumalaa tiedon alkulähteenä, jonka avulla kuka tahansa oikeamielinen voi saada salaista tietoa. Profetia näyttäytyy demokraattisempaan,⁵¹⁷ kun profetian vastaanottaja ja välittäjä ei ole poikkeuksellinen yksilö vaan koko yhteisö. Profetian demokraattisuudesta nousee esiin kaksi mielenkiintoista tutkimuskysymystä. Toinen kysymys koskee profeetan roolin muuttamista ja profetian kehittymistä demokraattiseksi ilmiöksi Toisen temppelin aikana. Toinen kysymys taas koskee Qumranin yhteisön luonnetta. Miten näkemys profetiasta demokraattisena ilmiönä sopii Qumranin yhteisöön, jota leimaa hierarkisuus?⁵¹⁸

Tässä luvussa olen tutkinut profetiaa yhteisöllisissä hymneissä, mikä vahvistaa tutkijoiden luoman uuden kuvan Toisen temppelin ajan profetiasta. Yhteisöllisissä hymneissä jumalallisen tiedon vastaanottaminen kuvataan profeetallisena toimintana. Yhteisöllisissä hymneissä jumalallisen tiedon vastaanottaminen kuvaillaan perinteisin profeetallisin termein kuten termillä סוד. Lisäksi korvien avaaminen (גלה אזן) viittaa Jumalan puheen kuulemiseen ja tähystäminen (צפה) kuvaa profeetan tehtävää sekä Heprealaisessa Raamatussa että yhteisöllisissä hymneissä. Näin yhteisöllisten hymnien kirjoittajat luovat jatkumon ”ilmoitetun viisauden” ja vanhan ilmiön, profetian välille. Ilmoitettu viisaus ja perinteinen profetia ovat tunnistettavissa samaksi ilmiöksi, vaikka tiedon välitysmekanismi osittain muuttuu. Profetian muuttuminen Toisen temppelin aikana suullisesta ilmiöstä kirjalliseksi ilmiöksi heijastuu yhteisöllisissä hymneissä. Hymnit eivät ainoastaan kuvaa profetiaa ilmiönä, vaan ne ovat osa sitä paljastamalla, kuinka salaista tietoa saadaan, kuka sitä saa ja mitä tämä salainen tieto on. Yhteisölliset hymnit myös todistavat profeetan roolin muuttumisesta, sillä hymnit eivät kuvaa erityistä henkilöä (profeettaa), joka välittää profetian muille ihmiselle. Sen sijaan yhteisölliset hymnit kuvaavat profetiaa demokraattisena ilmiönä, jossa oikeamielinen yhteisön jäsen voi saada jumalallista tietoa suoraan Jumalalta Jumalan antaman hengen avulla. Koko yhteisö on saanut Jumalalta lahjaksi hengen, jonka avulla yhteisön jäsenet

⁵¹⁷ Myös Jassen (2007, 374) kuvaa yhteisöllisten hymnien käsitystä profetiasta demokraattisempaan kuin esimerkiksi opettajan hymnien tai Damaskon kirjan käsityksiä.

⁵¹⁸ Qumranin yhteisön hierarkisuudesta kirjoittaa mm. Charlesworth 2000, 133. Jatkotutkimusta ajatellen olisi kiinnostava kysymys, ovatko opettajan hymnit vai yhteisölliset hymnit varhaisempia. Nimittäin opettajan hymneissä kuvataan yksi profeetta (psalmisti), joka on ainoa jumalallisen tiedin vastaanottaja.

ymmärtävät jumalallisia salaisuuksia. Yhteisöä kuvaava profetiaan viittaava terminologia korostaa sitä, että koko yhteisö on ottanut profeettojen paikan tiedon vastaanottajana ja välittäjänä.

7. Loppukatsaus

Hymnien kirja (1QH) on yksi laajimmista ja merkittävimmistä Qumranin käsikirjoituksista, jonka fragmentaarisuus ja monimutkainen julkaisuhistoria ovat vaikeuttaneet käsikirjoituksen tutkimusta. Käsikirjoituksen materiaalsen rekonstruktion myötä käsikirjoituksen palstojen ja fragmenttien järjestyksessä on päästy luotettavaan tutkimustulokseen Puechin ja Stegemannin samansuuntaisten mutta toisistaan riippumattomien tutkimustulosten perusteella. Uusi Hymnien kirjan tieteellinen editio DJD-sarjassa (2009) on merkittävä askel Hymnien kirjan tutkimuksessa. Sen lisäksi, että editio perustuu käsikirjoituksen materiaaliseen rekonstruktioon, tekstiin on merkitty kaikkien Hymnien kirjan käsikirjoitusten paralleelikohdat ja käsikirjoituksen 1QH tekstiä on täydennetty muiden Hymnien kirjan käsikirjoitusten avulla. Myös Stegemannin huolellinen tekstikriittinen työskentely on paljastanut lisää sanoja ja kirjaimia monissa kohdissa, joissa aikaisemmat editorit eivät ole kyenneet lukemaan epäselviä piirtojälkiä. Uutta editiota varhaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa esiintyy monenlaisia tapoja numeroida Hymnien kirjan palstoja ja rivejä. Tässä tutkielmassa olen käyttänyt ainoastaan uuden edition numerointitapaa ja muuttanut tarvittaessa myös vanhemman tutkimuksen numerointia vastaamaan uutta numerointia.

Hyödynnän tässä tutkielmassa Hymnien kirjan tutkimuksessa vakiintunutta hymnien jaottelua opettajan hymneihin ja yhteisöllisiin hymneihin ja valitsin tutkimuskohteekseni yhteisölliset hymnit. Hymnien jaottelua opettajan hymneihin ja yhteisöllisiin hymneihin on kyseenalaistettu viimeaikaisessa tutkimuksessa, mutta vallitsevan tutkimustilanteen valossa katson, että hymnien jaottelu kahteen ryhmään on edelleen käyttökelpoinen, vaikka molemmat ryhmät ja niiden suhde toisiinsa vaativat tarkennusta. On selvää, että jo 1950–1960 -luvuilla kehitetyt teoriat Hymnien kirjan hymnien luokittelusta, käytöstä ja kirjoittajasta, ovat dominoineet Hymnien kirjan tutkimusta 2010-luvulle asti. Hymnien luokittelua koskevan uuden teorian, samoin kuin eri Hymnien kirjan käsikirjoitusten suhdetta koskevan teorian puuttuminen, ovat tämän hetkisiä haasteita Hymnien kirjan tutkimuksessa.

Tämän tutkielman tärkein tehtävä, yhteisöllisten hymnien kääntäminen, on perusteltu tutkimuskysymys, sillä aiemmin yhteisöllisistä hymneistä on käännetty suomeksi vain yksi palsta, joka kuitenkin perustuu vanhempaan editioon. Sen sijaan oma käännökseni perustuu vuonna 2009 julkaistuun editioon, jonka myötä käännöksen laatiminen fragmentaarista tekstistä on aiempaa mielekkäämpää. Käännökseni sisältää 14 hymnin eli kaikkien yhteisöllisten hymnien käännöksen. Olen itsenäisesti numeroinut hymnit ja antanut niille otsikot ja väliotsikot. Olen pyrkinyt mahdollisimman dynaamiseen käännökseen. Haasteita kääntämiseen toivat tekstin ajoittainen fragmentaarisuus ja runollinen tyyli. Olen halunnut tuoda esiin alkutekstin runollisen tyylin myös suomenkielisessä käännöksessä, mikä on ollut paikoitellen hankalaa heprean- ja suomenkielen erilaisuuden vuoksi. Olen perustellut tekemiäni käännösvalintoja alaviitteissä. Yhteisöllisissä hymneissä esiintyy myös monia keskeisiä termejä, jotka ovat monimerkityksisiä. Tällainen monimerkityksinen termi on esimerkiksi sana סִיר, jonka merkitystä käsittelen kokonaisen alaluvun (6.4.1) verran. Olen myös kommentoinut monien termien mahdollisia käännösvastineita alaviitteissä.

Yhteisöllisten hymnien tyyli ja teemat ovat vaihtelevia, sillä ne sisältävät sekä erilaisia opettavia ja kuvailevia jaksoja, että liturgisia jaksoja. Osalla hymneistä on sanastollisia ja temaattisia yhtäläisyyksiä muiden Qumranin ei-raamatullisten tekstien kanssa. Nähdäkseni ei ainoastaan yhteisöllisten hymnien kokoelma, vaan jopa yksittäiset hymnit on koottu erilaisista lähteistä. Ehdotankin alaluvussa 4.3, että tärkeän yhteisöllisiä hymnejä koskevan jatkotutkimuksen tulisi käsitellä yhteisöllisten hymnien redaktiota yksittäisten hymnien tasolla. On todennäköistä, että tutkimuksessa voitaisiin osoittaa erilaisia lähteitä, joista käsikirjoituksen editorit ovat koonneet yhteisölliset hymnit. Nämä varhaisemmat tekstit on sijoitettu käsikirjoitukseen mahdollisesti niin, että בְּרוּךְ אַתָּה -formelit ja *vacatit* erottavat ne toisistaan. Alaluvussa 4.2 kritisoin Angela Kim Harkinsin tutkimusta, jossa hän hyödyntää käsikirjoituksen 1QH yhteisöllisten hymnien redaktion tutkimuksessa käsikirjoitusta 4QH^a. Suurimpana ongelmana näen Kim Harkinsin teorian käsikirjoituksen 1QH hymnien järjestyksestä, joka ei käsikirjoitusevidenssin perusteella pidä paikkaansa.

Luvussa neljä kehitän uuden teorian, jonka mukaan Hymnien kirja on osa laajempaa genreä, jonka nimesin Hodajot-kirjallisuudeksi. Tämän laajemman genren olemassaolo saattaisi selittää Hymnien kirjan monimutkaista syntyhistoriaa ja hymnien keskinäistä erilaisuutta. Hodajot-kirjallisuuteen voidaan

laskea kuuluvaksi 29 käsikirjoitusta. Nämä 29 käsikirjoitusta voidaan jakaa kolmeen ryhmään: ensimmäinen ryhmä muodostuu erilaisista Hymnien kirjan käsikirjoituksista (1QH, 1QH^b, 4QH^{a-f}), toinen ryhmä Hymnien kirjan kaltaisista teksteistä (4Q433, 4Q33^a, 4Q440, 4Q440^a) ja kolmas ryhmä 17:sta Hymnien kirjaa muistuttavasta käsikirjoituksesta⁵¹⁹. Kaksi viimeistä ryhmää sisältävät hyvin fragmentaarisia käsikirjoituksia, jotka muistuttavat tyyliltään ja sisällöltään Hymnien kirjan hymnejä, mutta tekstillä ei ole paralleelia Hymnien kirjan käsikirjoituksissa. Aikaisemmassa tutkimuksessa näihin kahteen viimeiseen ryhmään kuuluvia käsikirjoituksia on tutkittu siitä näkökulmasta, voisivatko ne olla Hymnien kirjan käsikirjoituksia. Oma teoriani perustuu erilaiseen lähtökohtaan: Entä jos Hymnien kirjan kaltaiset ja sitä muistuttavat tekstit eivät ole Hymnien kirjan käsikirjoituksia vaan nimensä mukaisesti vain Hymnien kirjaa muistuttavia? Näiden tekstien olemassaolo saattaa olla todiste laajemmasta tekstilajista, johon myös Hymnien kirjan hymnit kuuluvat. Hodajot-kirjallisuus -teorian puolesta puhuu myös se, että Hymnien kirjan käsikirjoitukset ovat keskenään erilaisia, mitä tulee hymnien määrään ja järjestykseen. Käsikirjoituksessa 1QH on siis vain yhdenlainen kokoelma hymneistä, joita esiintyy muissakin käsikirjoituksissa.

Vaikka käsikirjoituksen 1QH yhteisölliset hymnit sisältävät erilaisia teemoja ja tyylejä, ne eivät muodosta sattumanvaraista kokoelmaa. Luvussa kuusi pyrin vastaamaan kysymykseen, miksi juuri nämä hymnit on koottu samaan käsikirjoitukseen. Kaikkia yhteisöllisiä hymnejä voidaan tarkastella profetian näkökulmasta. Aikaisemmin profetian esiintymistä Hymnien kirjassa ei ole juuri tutkittu. Oma tutkimukseni perustuu uuteen kuvaan Toisen temppelin ajan profetiasta, jota tutkijat ovat muodostaneet muun muassa Hymnien kirjan avulla. Profetian ytimenä nähdään jumalallisen tiedon vastaanottaminen ilmestyksen avulla, mikä on Toisen temppelin aikana älyllinen ja kirjallinen prosessi. Hymnien kirjassa kuvattu profetia on niin kutsuttua ilmoitettua viisautta, joka tarkoittaa, että psalmisti saa salaista tietoa Jumalan ilmoituksen kautta. Yhteisölliset hymnit eivät ainoastaan kuvaa profetiaa ilmiönä, vaan ne ovat osa sitä paljastamalla, kuka salaista tietoa saa ja mitä tämä salainen tieto on. Näin profetian muuttuminen Toisen temppelin aikana suullisesta ilmiöstä kirjalliseksi ilmiöksi heijastuu yhteisöllisissä hymneissä.

⁵¹⁹ Hymnien kirjaa muistuttavat käsikirjoitukset ovat 4Q445, 4Q447, 4Q472, 4Q498, 4Q499, 4Q500, 1Q36, 1Q38, 1Q39, 1Q40, 1Q45, 1Q49, 1Q52, 1Q57, 3Q6, 3Q9, 5Q18.

Yhteisöllisissä hymneissä esiintyy myös monia Heprealaisesta Raamatusta tuttuja profetiaan liittyviä termejä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota aikaisemassa tutkimuksessa. Profeetallisten termien esiintyminen yhteisöllisissä hymneissä vahvistaa tutkijoiden luoman uuden kuvan Toisen temppelin ajan profetiasta. Eivät ainoastaan modernit tutkijat vaan myös yhteisöllisten hymnien kirjoittajat ja lukijat yhdistivät ilmoitetun viisauden välittämisen profetiaan. Argumentoin se puolesta, että ne profeetalliset termit, jotka esiintyvät sekä yhteisöllisissä hymneissä että Heprealaisessa Raamatussa, eivät ole menettäneet profeetallista merkitystään yhteisöllisissä hymneissä. Profeetallista terminologiaa käytetään yhteisöllisissä hymneissä kuitenkin osittain eri tavalla kuin Heprealaisessa Raamatussa. Yhteisöllisissä hymneissä profeettoja kuvaavaa terminologiaa käytetään kuvaamaan koko yhteisöä eikä vain yksittäisiä profeettoja. Myös yhteisöllisissä hymneissä puhuva ”minä” kuvataan pääsääntöisesti henkilönä, johon tavallinen yhteisön jäsen voi samaistua. On todennäköistä, että yhteisöllisissä hymneissä jumalallisten salaisuuksien vastaanottajana nähdään tavallinen yhteisön jäsen. Profetia kuvataan yhteisöllisissä hymneissä demokraattisena ilmiönä, jossa profetian vastaanottaja ei ole poikkeuksellinen yksilö vaan koko yhteisö.

Aikaisemmassa tutkimuksessa on esitetty, että Hymnien kirjalla oli sitä lukevassa yhteisössä didaktinen tarkoitus. Carol Newsom on kehittänyt teoriaa eteenpäin ja hän on esittänyt, että hymnien didaktinen tehtävä oli muokata yhteisön jäsenen identiteettiä. Ehdotan luvussa kuusi, että yhteisöllisten hymnien yksi didaktinen tehtävä oli opettaa yhteisön jäsenille heidän identiteetistään suhteessa profetiaan. Yhteisöllisissä hymneissä yhteisön jäsenet kuvataan profeetallisen perinteen jatkajina.

Lähteet ja apuneuvot

Abegg, M.

2005 Hodayot (1QH^a). Edition by M. Abegg. – DSSR 5. Poetic and Liturgical texts. Ed. by Donald W. Parry & Emanuel Tov. Leiden: Brill. 3–76.

Abegg, M. et al.

2005 Hodayot (1QH^a). Translation by M. Wise, M. Abegg, & E. Cook with N. Gordon. – DSSR 5. Poetic and Liturgical texts. Ed. by Donald W. Parry & Emanuel Tov. Leiden: Brill. 3–76.

Baillet, Maurice

1982 Qumrân Grotte 4. III (4Q482–4Q520). DJD VII. Oxford: Clarendon Press.

BHS

- Biblia Hebraica Stuttgartensia. Ed. K. Elliger & W. Rudolph. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft 1997.

Brown, F. & Driver, S. & Briggs, C.

2006 The Brown – Driver – Briggs Hebrew and English Lexicon. With an Appendix Containing Biblical Aramaic. Massachusetts: Hendrikson Publishers.

Chazon, Esther et al. (eds.)

1999 DJD XXIX. Poetical and Liturgical Texts, part 2. Oxford: Clarendon Press

Clines, David (ed.)

1993-1998 The Dictionary of Classical Hebrew. Vol. 1-5. Ed. by David J. A. Clines. Sheffield: Sheffield Academic Press.

DJD XL

2009 1QHodayot^a with Incorporation of 1QHodayot^b and 4QHodayot^{a-f}. Qumran Cave 1, III. Hartmut Stegemann with Eileen Schuller. Translation of Texts by Carol Newsom. Oxford: Clarendon Press.

Eshel, Esther

1999 471b. 4QSelf-Glorification Hymn (= 4QH^e frg. 1?). – DJD XXIX. Qumran Cave 4. Poetical and Liturgical Texts, Part 2. Ed. by Esther Chazon et al. Oxford: Clarendon Press. 421–432.

García Martínez, Florentino & Tigchelaar, Eibert J. C.

1997 1QHodayot^a. – DSSSE 1, 1Q1–4Q273. Ed. by Florentino García Martínez & Eibert J. C. Tigchelaar. Leiden: Brill.

García Martínez, F., Tigchelaar, E. J. C. & van der Woude, A. (eds.)

1998 11QS–18, 11Q20–31. Qumran Cave 11, II. DJD XXIII. Oxford: Clarendon Press.

Jastrow, Marcus

- 1950 A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature. Vol. I-II. New York.
- Koehler, Ludvig & Baumgartner, Walter
 1953 Lexicon in Veteris Testamenti Libros: Wörterbuch zum Hebräischen Alten Testament in Deutscher und Englischer Sprache. Wörterbuch zum Aramäischen Teil des Alten Testaments in Deutscher und Englischer Sprache. Leiden: Brill.
- Lange, Armin
 2000 440^a. 4QHodayot-like Text D. – Qumran Cave 4, XXVI. Cryptic Texts and Miscellanea, Part 1. DJD XXXVI. Ed. by Pfann et al. Oxford: Clarendon Press. 347–348.
- Metso, Sarianna
 1997 Yhdyskuntasääntö. – Qumranin kirjasto. Valikoima teoksia. Toim. Raija Sollamo. Helsinki: Yliopistopaino. 17–47.
- Nissinen, Martti
 - Ymmärtäväisyyden ohje (4QInstr^d). Suomennos. Julkaisematon käännös.
- Pakkala, Juha
 1997 Sapattiuhrin laulut. – Qumranin kirjasto. Valikoima teoksia. Toim. Raija Sollamo. Helsinki: Yliopistopaino. 295–308.
- Parry, D. W. & Tov, E. (eds.)
 2005 DSSR 5. Poetic and Liturgical texts. Ed. by Donald W. Parry et al. Leiden: Brill.
- Pyhä Raamattu
 - Pyhä Raamattu: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Pipliaseura 1992.
- Qimron, Elisha
 1986 The Hebrew of the Dead Sea Scrolls. Harvard Semitic Studies 29. Atlanta, GA: Scholars Press.
- Schuller, Eileen
 1999 Hodayot. – Qumran Cave 4. Poetical and Liturgical Texts, Part 2. DJD XXIX. Ed. by Esther Chazon et al. Oxford: Clarendon Press. 69–254.
- Sollamo, Raija (toim.)
 1997 Qumranin kirjasto. Valikoima teoksia. Helsinki: Yliopistopaino.
- Sukenik, E. L.
 1955 The Dead Sea Scrolls of the Hebrew University. Jerusalem: The Magnes Press.
- Tov, Emanuel (ed.)

2006 The Dead Sea Scrolls Electronic Library (Dead Sea Scrolls Electronic Reference Library CD-ROM). Rev. ed. Brigham Young University. Leiden: Brill.

Waltke, Bruce K. & O'Conner M.

1990 An Introduction to Biblical Hebrew Syntax. Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns.

Vanhan testamentin apokryfikirjat

2009 Vanhan testamentin Apogryfikirjat. Helsinki: Kirjapaja 2009.

Westerlund, Johan

1997 Sotakäärö (palstat X–XIX) – Qumranin kirjasto. Valikoima teoksia. Toim. Raija Sollamo. Helsinki: Yliopistopaino. 107–135.

Kirjallisuus

Abegg, Martin G. Jr.

1997 Who Ascended to Heaven? 4Q491, 4Q427, and Teacher of Righteousness. – Eschatology, Messianism, and the Dead Sea Scrolls. Ed. by Craig A. Evans & Peter W. Flint. Grand Rapids, Michigan/ Cambridge, U.K.: William Eerdmans Publishing Company. 61–73.

Arnold, Russel C.D.

2006 The Social Role of Liturgy in the Religion of the Qumran Community. STDJ 60. Leiden: Brill.

Batdtke, Hans

1956 Considérations sur les cantiques de Qumrân. RB 63. 220–233.

Bowley, James E.

1999 Prophets and Prophecy. – The Dead Sea Scroll After Fifty Years. A Comprehensive Assessment. Volume II. Ed. by Peter W. Flint & James C. VanderKam. Leiden: Brill. 354–378.

Brooke, George J.

2006 The Structure of 1QH^a XII 5–XIII 4 and the Meaning of Resurrection. – From 4QMMT to Resurrection. Mélanges qumraniens en hommage à Émile Puech. Ed. by García Martínez et. al. STDJ 61. Leiden: Brill. 15–33.

2000 Prophecy. – EDSS II. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 694–700.

Callaway, Phillip R.

1988 The History of the Qumran Community. An Investigation. JSPSup 3. Sheffield: Academic Press.

Carmignac, Jean

1958 Remarques sur le texte des Hymnes de Qumrân. – Biblica 39. 139–155.

Charlesworth, James H.

2000 Community organization: Rule of the Community. – EDSS I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 133–136.

Collins, John J.

2004 The Eschatologizing of Wisdom in the Dead Sea Scrolls. – *Sapiental Perspectives: Wisdom Literature in Light of the Dead Sea Scrolls*. STDJ 51. Ed. by John J. Collins et al. Leiden: Brill. 49–65.

2000a Qumran, Apocalypticism and New Testament. – *The Dead Sea Scrolls Fifty Years After Their Discovery*. Proceedings of the Jerusalem Congress, July 20–25, 1997. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Jerusalem: Israel Exploration Society. 133–138.

2000b Eschatology. – EDSS I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 256–261.

1992 Daniel, Book of. – ABD. Vol. 2, D–G. Ed. by D. N. Freedman. New York: Doubleday. 29–37.

Cross, Frank Moore Jr.

1961 The Development of the Jewish Scripts. – *The Bible and the Ancient Near East*. Ed. by G. Ernest Wright. London: Routledge & Kegan Paul. 133–202

Davies, Philip R. & Brooke, George J. & Callaway, Phillip R.

2002 The Complete World of the Dead Sea Scrolls. London: Thames & Hudson Ltd.

Douglas, Michael

1999 The Teacher Hymn Hypothesis Revisited: New Data for an Old Crux. – DSD 6, no. 2. 239–266.

Elgvin, Torleif

1997 An Analysis of 4QInstruction. Diss.

Flint, Peter W.

1998 The Book of Psalms in the Light of the Dead Sea Scrolls. *Vetus Testamentum*, vol. 48. Leiden: Brill.

Flusser, David

2000 Resurrection and Angels in Rabbinic Judaism, Early Christianity, and Qumran. – *The Dead Sea Scrolls Fifty Years After Their Discovery*. Proceedings of the Jerusalem Congress, July 20–25, 1997. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Jerusalem: Israel Exploration Society. 569–572.

Goff, Michael J.

2005 Wisdom, Apocalypticism, and the Pedagogical Ethos of 4QInstruction. – *Conflicted Boundaries in Wisdom and Apocalypticism*. Ed. by Benjamin G. Wright III & Lawrence M. Wills. Atlanta: Society of Biblical Literature. 57–67.

2004 Reading Wisdom at Qumran: 4QInstruction and the Hodayot. – DSD 11, no. 3. 263–288.

Harrington, Daniel J.

- 1996 Wisdom Texts from Qumran. London & New York: Routledge.
- Hogeterp, Albert L.A.
2009 Expectations of the End. A Comparative Traditio-Historical Study of Eschatological, Apocalyptic and Messianic Ideas in the Dead Sea Scrolls and New Testament. STDJ 83. Leiden: Brill.
- Holm- Nielsen, Svend
1960 Hodayot. Psalms from Qumran. Universitetsforlag I Aarhus.
- Holst, Søren
2009 Toora, halakha ja ilmoitus. – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 219–227.
- Hughes, Julia A.
2006 Scriptural Allusions and Exegesis in the Hodayot. STDJ 59. Leiden: Brill.
- Høgenhaven, Jasper
2009 Qumranin viisautta. – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 241–251.
- Jassen, Alex P.
2007 Mediating the Divine: Prophecy and Revelation in the Dead Sea Scrolls. STDJ 68. Leiden: Brill.
- Jeremias, Gert
1963 Der Lehrer Der Gerechtigkeit. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Jokiranta, Jutta (toim.)
2009 Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja.
- Jokiranta, Jutta
2009 Qumranin kirjasto: omaa vai yhteistä? – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 107–117.
2006 Prototypical Teacher in the Qumran Pesharim: A Social- Identity Approach. – Ancient Israel. The Old Testament in its Social Context. Ed. by Philip F. Esler. Minneapolis: Fortress Press. 254–263.
- Justnes, Årstein
2009 Teologia ja antropologia. – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 265–277.
- Kim Harkins, Angela
2008 The Community Hymns Classification: A Proposal for Further Differentiation. – DSD 15, no. 1. Leiden: Brill. 121–154.
2005 Observations on the Editorial Shaping of the So-Colled Community Hymns from 1QH^a and 4QH^a (4Q427). – DSD 12, no. 3. Leiden: Brill. 233–256.
- Kittel, Bonnie Pedrotti

- 1981 The Hymns of Qumran. Translation and Commentary. SBLDis 50. California: Scholars Press.
- Knibb, Michael A.
2000 Teacher of Righteousness. – EDSS II. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 918–921.
- Krister, Menahem
2004 Wisdom literature and its Relation to Other Genres: from Ben Sira to Mysteries. – Sapiental Perspectives: Wisdom Literature in Light of the Dead Sea Scrolls. Proceeding the Sixth International Symposium of the Orion Center for the Study of the Dead Sea Scrolls and Associated Literature, 20-22 May, 2001. STDJ 51. Ed. by John J. Collins et al. Leiden: Brill. 13–47.
- Kugler, Robert
1999 Priesthood at Qumran. – The Dead Sea Scrolls After Fifty Year. A Comprehensive Assessment. Volume II. Ed. by Peter W. Flint & James C. VanderKam. Leiden: Brill. 93–116.
- Mach, Michael
2000 Angels. – EDSS I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 24–27.
- Morawe, Günter
1961 Aufbau und Abgrenzung der Loblieder von Qumrân. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt.
- Newsom, Carol A.
2004 The Self as Symbolic Space. Constructing Identity and Community at Qumran. STDJ 52. Leiden: Brill.
- Nida, Eugene A. & de Waard, Jan
1986 From One Language to Another. Functional Equivalence in Bible Translating. New York: Thomas Nelson Publishers.
- Nickelsburg, George W. E.
2000 Revelation. – EDSS II. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 770–772.
- Nissinen, Martti
2009 Pesharim as Divination. Qumran Exegesis, Omen Interpretation and Literary Prophecy. – Prophecy after the Prophets? The Contribution of the Dead Sea Scrolls to the Understanding of Biblical and Extra-Biblical Prophecy. Contributions to Biblical Exegesis & Theology 52. Ed. by Kristin De Troyer. Leuven: Beeters Publishers. 43–60.
2008 Transmitting Divine Mysteries. The Prophetic Role of Wisdom Teacher in the Dead Sea Scrolls. – Scripture in Transition. Essays on Septuagint, Hebrew Bible, and Dead Sea Scrolls in Honour of Raija Sollamo. Ed. by Anssi Voitila & Jutta Jokiranta. JSJSup 126. Leiden: Brill. 513–533.
2004 What is Prophecy? – JSOTSup 378. Ed. by Claudia V. Camp et al. London: A Continuum Imprint. 17–37.

- 2002 Prophets and the Devine Council. – Kein Land für sich allein. Studien zum Kulturkontakt in Kanaan, Israel/Pästina und Ebnârî für Manfred Weippert zum 65. Geburtstag. *Orbis Biblicus et Orientalis* 186. Hg. v. Ulrich Hübner & Ernst Axel Knauf. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. 4–19.

Nitzan, Bilhah

- 1994 Qumran Prayer and Religious Poetry. *STDJ* 12. Leiden: Brill.

Puech, Émile

- 2000a Hodayot. – *EDSS* I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 918–921.
- 2000b Immortality and Life After Death. – The Dead Sea Scrolls Fifty Years after their Discovery 1947-1997. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Jerusalem: Israel Exploration Society. 512–520.
- 1988a Quelques aspect de le restauration du Rouleau des Hymnes (1QH). – *JJS* 39. 38–55.
- 1988b Un Hymne essénien en partie retrouvé et les Béatitudes. 1QH V 12 – VI 18 (= col. XIII–XI V 7) et 4QBéat. – *RevQ* 49/13. 59–88.

Rabin, Ira & Hahn, Oliver & Wolff Timo & Masic, Admir & Gisele Weinberg

- 2009 On the Origin of the Ink of the Thanksgiving Scroll (1QHodayot^a). – *DSD* 16, no. 1. Leiden: Brill. 97–106.

Reich, Ronny

- 2000 Miqva'ot. – *EDSS* I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 560–563.

Riggren, Helmer

- 1999 עֲבֹדָה. – Theological Dictionary of the Old Testament. Vol. X. Ed. by G. Johannes Botterweck et al. Grand Rapids, Michigan: William Eerdmans Publishing Company. 376–395.

Rofé, Alexander

- 2004 Revealed Wisdom: From Bible to Qumran. – *Sapiental Perspectives: Wisdom Literature in Light of the Dead Sea Scrolls*. *STDJ* 51. Ed. by John J. Collins et al. Leiden: Brill. 1–11.

Räsänen, Heikki

- 2010 The Rise of Christian Beliefs. The Thought World of Early Christians. Minneapolis: Fortress Press.

Schuller, Eileen

- 2003 Some Reflections on the Function and Use of Poetical Texts Among the Dead Sea Scrolls. – *Liturgical Perspectives: Prayers and Poetry in Light of the Dead Sea Scrolls*. *STDJ* 48. Ed. by Esther G. Chazon. Leiden: Brill. 173–189.
- 2001 Some Contributions to the Cave Four Manuscripts (4Q427–4Q432). – *DSD* 8, no. 3. 278–287.
- 2000 The Classification Hodayot and Hodayot-like (with Particular Attention to 4Q433, 4Q433A and 4Q440). – *Sapiental, Liturgical and Poetical Texts from Qumran*. *STDJ* 35. Ed. by Falk et. al. Leiden: Brill. 182–193.

Stegemann, Hartmut

- 2003 The Number of Psalms in 1QHodayot and Some of Their Sections. – Liturgical Perspectives: Prayers and Poetry in Light of the Dead Sea Scrolls. STDJ 48. Ed. by Esther G. Chazon. Leiden: Brill. 191–234.
- 2000 The Material Reconstruction of 1QHodayot. – The Dead Sea Scrolls Fifty Years after their Discovery 1947-1997. Ed. by Lawrence H. et al. Jerusalem: Israel Exploration Society. 272–284.
- 1990 Methods for the Reconstruction for Scrolls from Scattered Fragments. – Archaeology and History in the Dead Sea Scrolls. The New York University Conference in Memory of Yigael Yadin. JSPSSup 8. Ed. by Lawrence H. Schiffman. Sheffield: JSOT Press. 189–220.

Steudel, Annette

- 1998 Assembling and Reconstructing Manuscripts. – The Dead Sea Scrolls after Fifty Years. A Comprehensive Assessment. Vol. I. Leiden: Brill. 516–534.

Strugnell, John & Schuller, Eileen

- 1999 Further Hodayot Manuscripts from Qumran? – Antikes Judentum und Frühes Christentum. Festschrift für Hartmut Stegemann zum 65. Geburtstag. Hg. v. Bernd Kollmann et al. BZNW 97. Berlin: Walter de Gruyter. 51–72.

Talmon, Shemaryahu

- 2000 Calenders and Mishmarot. – EDSS I. Ed. by Lawrence H. Schiffman et al. Oxford: University Press. 108–117.

Tanzer, Sarah

- 1987 The Sages at Qumran: Wisdom in the Hodayot. Diss.

Tepsa, Pentti

- 1993 מגילת ההודיות. Qumranin yhteisön Hymnien kirja 1QH. Esittely ja käännösvalikoima eksegeettisesti analysoituna. Vanhan testamentin eksegetiikan pro-gradu työ. HYTTK.

Tigchelaar, Eibert

- 2001 To Increase Learning for the Understanding Ones. Reading & Reconstructing the Fragmentary Early Jewish Sapiental Text 4QInstruction. STDJ 44. Leiden: Brill.

Tov, Emanuel

- 2004 Scribal Practices and Approaches Reflected in the Texts Found in the Judean Desert. Leiden: Brill.
- 2002 The Texts from the Judaean Desert. Indices and an Introduction to the Discoveries in the Judaean Desert. DJD XXXIX. Oxford: Clarendon Press.

Wassén, Cecilia

- 2009a Qumranin liikkeen alkuperä ja identifiointi. – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 119–135.

2009b Enkeleitä ja riivaajia. – Aarre saviastioissa. Qumranin tekstit avautuvat. Helsinki: Kirjapaja. 307–318.

Weinfeld, Moshe

1972 Deuteronomy and the Deuteronomic School. Oxford: Clerendon Press.

Wise, Michael O.

2000 מי כמוני באלים. A Study of 4Q491c, 4Q417b, 4Q427 7 and 1QH^a 25:35–26:10. – DSD 7, no. 2. Leiden: Brill.

Lyhenteet lähde- ja kirjallisuusluettelossa

ABD	The Anchor Bible Dictionary
BZNW	Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche
DJD	Discoveries in the Judaean Desert
DSD	Dead Sea Discoveries
DSSR	The Dead Sea Scrolls Reader
DSSSE	The Dead Sea Scrolls Study Edition
EDSS	Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls
JJS	Journal for Jewish Studies
JSJSSup	Supplements to the Journal for the Study of Judaism
JSOT Sup	Journal for the Study of the Old Testament Supplement series
JSPSSup	Journal for the Study of the Pseudepigrapha Supplement Series
JSS	Journal of Semitic Studies
RB	Revue Biblique
RevQ	Revue de Qumran
SBLDis	Society of Biblical Literature Dissertation Series
STDJ	Studies on the Texts of the Desert of Judah